

”Ystävät ovat tärkeitä ja heistä on pidettävä kiinni!”

6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyyssuhteet

Elviira Holkko

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Syksy 2012
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Holkko, E. 2012. ”Ystävät ovat tärkeitä ja heistä on pidettävä kiinni!” 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyysuhteet. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. 84 s.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyysuhteiden ominaispiirteitä. Tutkimustehtävät käsittelivät sitä, mikä merkitys ystävyysuhteilla tytöille on, millaisia heidän ystävyysuhteensa ovat, miten ystävyysuhteet muuttuvat siirryttäessä alakoulusta yläkouluun ja mitä eroja 6.- ja 7.-luokkalaisten näkemyksissä on.

Tutkimuksen lähestymistapa oli laadullinen ja fenomenologinen. Tutkimukseen osallistui 23 kuudesluokkalaista ja 19 seitsemäsluokkalaista tyttöä, eli yhteensä 42 vastaajaa. Tutkimusaineisto kerättiin kolmella koululla Turun seudulla helmi- ja maaliskuussa 2011 käyttäen kahta lomaketta: toiseen tyttöjä pyydettiin kirjoittamaan kirjoitelma aiheesta tyttöjen ystävyys, toinen sisälsi neljä avointa kysymystä. Analysointi tehtiin aineistolähtöisesti sisällönanalyysillä aineistoa luokittelemalla ja teemoittelemalla. Analyysillä pyrittiin etsimään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia 6.- ja 7.-luokkalaisten välillä.

Tutkimus osoitti, että ystävyysuhteilla on merkitystä tytöille. Keskeisin ulottuvuus ystävyysuhteissa oli puhuminen. Siihen liittyvät seikat myös aiheuttivat eniten ongelmia. Lisäksi erilaiset teot, muun muassa syrjiminen ja porukasta potkiminen aiheuttivat ongelmia. Isoja ystäväryhmiä oli useammin 7.-luokkalaisilla, kun taas parhaita ystäviä oli useammin 6.-luokkalaisilla. Yläkouluun siirryttäessä uusien ystävien saaminen oli 7.-luokkalaisten vastausten perusteella selvästi yleisempää ja vanhojen ystävien menettäminen epätavallisempaa kuin 6.-luokkalaiset odottivat, eli he kertoivat positiivisemmista kokemuksista.

Tutkimus antaa pohjaa tyttöjen ystävyysuhteiden, ja sitä kautta heidän maailmansa ja käyttöksensä ymmärtämiseen. Tutkimuksen tuloksia voivat hyödyntää kaikki, jotka ovat tekemisissä tämän ikäisten tyttöjen kanssa – tytöt itse, vanhemmat, opettajat sekä muut heidän kanssaan työskentelevät. Tutkimuksen esille tuomia teemoja, esimerkiksi ystävyysuhteiden ongelmia tai niiden muuttumista siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun, voisi jatkotutkimuksissa käsitellä erikseen syvällisemmin ja laajemmin.

Avainsanat: sosiaaliset suhteet, ystävyys, tyttöjen ystävyys

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
1 JOHDANTO	5
2 YSTÄVYYS	8
2.1 Sosiaaliset suhteet	8
2.2 Ystävyys käsite ja ulottuvuudet	12
2.3 Nuoruusiän ystävyys-suhteiden merkitys	16
2.4 Siirtymävaihe alakoulusta yläkouluun	18
3 TYTTÖJEN YSTÄVYSSUHTEET	22
3.1 Tyttöjen ystävyys-suhteiden erityispiirteitä	22
3.2 Kahden aiemman tutkimuksen tarkempaa esittelyä	25
4 TUTKIMUS	29
4.1 Tutkimustehtävät	29
4.2 Tutkimuksen tausta	29
4.3 Tutkittavat, aineistonkeruun toteutus ja tutkimusmenetelmät	31
4.4 Aineiston analysointi	34
4.5 Tutkimuksen luotettavuus	36
4.6 Tutkimuksen eettisyys	39
5 TULOKSET	41
5.1 Ystävyys-suhteiden olemus	41
5.2 Ystävyys-suhteiden ilmeneminen	45
5.3 Ystävyys-suhteiden merkitys	49
5.4 Ystävyys-suhteiden ongelmat	53
5.5 Ystävyys-suhteiden muuttuminen alakoulusta yläkouluun siirryttäessä	60
5.6 Yhteenveto tuloksista	63

6	POHDINTA.....	67
6.1	Tutkimustulosten tarkastelua teorian valossa	67
6.2	Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet.....	72
6.3	Tulosten merkitys ja soveltaminen opettajan työssä	74
6.4	Jatkotutkimusmahdollisuuksia.....	74
	LÄHTEET.....	76
	LIITTEET	82
	LIITE 1. Kirjoitelmapohja.....	82
	LIITE 2. Avoimet kysymykset	83
	LIITE 3. Lupalomake vanhemmille	84

1 JOHDANTO

Ystävyys-suhteita on tutkittu huomattavasti vähemmän kuin muita sosiaalisia suhteita, kuten avioliittoa tai perhesuhteita (Blieszner & Adams 1992, 32; Dainton, Zelle & Langan 2003, 79; Oakley 1997, viii). Näin on siitä huolimatta, että ystävyydellä on suuri vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin. Ihmiset, joilla on ystäviä voivat paremmin, ovat terveempiä ja elävät pidempään kuin ne, joilla ystäviä ei ole. (Oakley 1997, viii.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kirjoitelmien ja avointen kysymysten vastausten kautta, mitä 6.- ja 7.-luokkalaiset tytöt kertovat tyttöjen ystävyys-suhteista. Lasten ja nuorten ystävyys-suhteista hankitaan tutkimuksissa tietoa kolmella eri tavalla: lapsilta ja nuorilta itseltään, opettajilta ja vanhemmilta, tai ulkopuolisten tutkijoiden havaintojen kautta. Monet tutkimukset vaativat tietoa kaikilta kolmelta taholta. (Bukowski, Newcomb & Hartup 1996, 3.) Tässä tutkimuksessa tiedon lähteenä ovat pelkästään tytöt itse, sillä kaikkien näiden kolmen tahon huomiointi ei olisi työn laajuuden kannalta ollut mahdollista. Tutkimuksella pyrin hakemaan vastausta siihen, mikä merkitys ystävyydellä on 6.- ja 7.-luokkalaisille tytöille sekä millaisia heidän ystävyys-suhteensa ovat. Tarkastelen myös, miten 6.-luokkalaiset olettavat ja 7.-luokkalaiset kokevat ystävyys-suhteiden muuttuvan siirryttäessä alakoulusta yläkouluun. Lisäksi selvittelen, eroavatko 6.- ja 7.-luokkalaisten näkemykset toisistaan.

Suurin osa nuorisotutkimuksista on keskittynyt poikiin ja heidän tyttöjä näkyvämpään sosiaaliseen käyttäytymiseen. (Oakley 1997, viii.) Ystävyys-suhteita tutkittaessa on usein otettu selvää sukupuolten välisistä eroavaisuuksista ystävyuden toteuttamisessa (Dainton, Zelle & Langan 2003, 90). Aapolan (1992b, 2) mukaan kuitenkin tutkittaessa sukupuolten välisiä eroavaisuuksia menetetään helposti sukupuolten sisäistä moninaisuutta. Tässä tutkimuksessa keskityn nimenomaan tyttöjen ystävyys-suhteiden kuvaamiseen, jotta saisin niistä mahdollisimman paljon tietoa. Omasta kokemuksesta tiedän, kuinka monimutkaisia ja ristiriitaisia tyttöjen ystävyys-suhteet voivat nuoruusiässä olla, joten koen niiden tarkastelemisen mielekkääksi ja tärkeäksi tutkimusaiheeksi.

Cotterellin (2007, 79–80) mukaan on hyvä tietää, mitä nuoret odottavat ystävyydeltä ja arvostavat varsinkin läheisimmissä ystävissään, jotta voidaan ymmärtää voimakas vaikutus, joka ystävillä on nuorten käytökseen ja hyvinvointiin. Aapolan (1992a, 84) mukaan ”tyttöjen ystävyysuhteet lävistävät miltei kaiken heidän toimintansa, joten niitä tarkastelemalla heidän elämäntilanteensa avautuu ymmärrettävämmäksi”. Tutkimusaineistoni perusteella voin saada viitteitä siitä, millaisia tyttöjen ystävyysuhteet ovat. Tämä saattaa jatkossa opettajana auttaa havainnoimaan tarkemmin tyttöjen välisiä suhteita, jotka vaikuttavat paljon heidän elämäänsä ja siten myös koulunkäyntiin. Tyttöjen ystävyysuhteiden ymmärtäminen voi siis auttaa opettajia tuntemaan ja kohtaamaan paremmin heitä oppilainaan. Lisäksi tutkimukseen osallistuneet tytöt joutuivat pohtimaan omia kokemuksiaan tyttöjen välisistä ystävyysuhteista. Tämä voi auttaa heitä itseään miettimään asioita, joita he muuten eivät välttämättä käsitelisi ollenkaan. Aarnoksen (2010, 172) mukaan tutkimukseen osallistuminen ei ole lapsille vain omien ajatusten kertomista, vaan he saattavat tutkimuksen avulla myös oppia tuntemaan itseään.

Teoriaosassa käsittelen aluksi sosiaalisia suhteita, verkostoja ja tukea, sillä nämä ovat taustana ystävyuden käsitteelle. Kun vuorovaikutus on toistuvaa ja vastavuoroista, ja suhteisiin liittyy toisia koskevia odotuksia, puhutaan sosiaalisista ihmissuhteista. Näistä puolestaan muodostuu sosiaalisia verkostoja. (Laine 2005, 140.) Tämän jälkeen tarkastelen yleisesti ystävyuden käsitettä ja ulottuvuuksia, sillä nämä kaikkiin ystävyysuhteisiin liittyvät seikat koskevat myös tyttöjen ystävyysuhteita. Seuraavaksi kuvaan nuoruusiän ja vielä tarkemmin tyttöjen ystävyysuhteiden ominaispiirteitä. Nuoruusiän ystävyysuhteissa tärkeimpinä ominaisuuksina korostuvat läheisyys, salaisuuksien jakaminen, uskollisuus ja luottamus (Bukowski, Newcomb & Hartup 1996, 1; Cotterell 2007, 80–83; Salmivalli 2005, 37). Tyttöjen ystävyysuhteista voidaan lisäksi todeta, että läheisten suhteiden keskiössä on puhuminen (Griffiths 1996, 3; Youniss & Smollar 1985, 96), ja että tytöt ja naiset arvostavat ja tavoittelevat läheistä suhdetta ystäviensä kanssa (Aapola 1992a, 83; Blieszner & Adams 1992, 1; Cotterell 2007, 82). Luvussa 3.2 esittelen tarkemmin Aapolan (1992a, 1992b) ja Griffithsin (1996) tutkimuksia tyttöjen ystävyysuhteista. Vaikka molemmat tutkimukset on julkaistu jo 1990-luvulla, otin ne tarkemman tarkastelun kohteeksi, sillä niissä tutkittavat tytöt olivat suunnilleen samanikäisiä kuin tässä tutkimuksessa, ja molemmat

tutkimukset käsittelivät tyttöjen ystävyysuhteita laajasti eri näkökulmista. Tuoreempia, yhtä kattavia tutkimuksia ei myöskään löytynyt, mikä onkin yksi tärkeimmistä perusteluista tämän tutkimuksen tekemiselle.

Tutkimuksessa käsittelen tyttöjen ystävyysuhteita hyvin yleisesti, eli en mitään tiettyä näkökulmaa painottaen. Tämänkaltaista tutkimusta on tehty aiemminkin (ks. esim. Aapola (1992b) ja Griffiths (1996)), mutta niiden tekemisestä on jo aikaa. Tämän tutkimuksen avulla pyrin siis käsittelemään samoja teemoja 2010-luvulla. Nykyisin varsinkin nuorten ystävyysuhteet monesti muodostuvat ja niitä ylläpidetään Internetin välityksellä. Muuten kuin kasvotusten tapahtuvan vuorovaikutuksen lisääntyminen ei voi olla vaikuttamatta ystävyysuhteiden laatuun ja luonteeseen, joten 2010-luvun ystävyysuhteet ovat varmasti hyvin erilaisia kuin vaikka vain kymmenen vuotta aikaisemmin.

2 YSTÄVYYS

2.1 Sosiaaliset suhteet

Ihmiset kohtaavat monenlaisia vuorovaikutustilanteita eri ihmisten kanssa. Kuitenkin sosiaalisista ihmissuhteista voidaan puhua vasta silloin, kun vuorovaikutus on toistuvaa ja vastavuoroista, ja suhteisiin liittyy toisia koskevia odotuksia. Ihmissuhteista muodostuu sosiaalisia verkostoja. (Laine 2005, 140.) Tutkimukset osoittavat, että ihmissuhteet ovat erittäin monimutkaisia kokonaisuuksia, jotka vaativat osanottajilta jatkuvasti taitoja ja suhteiden huolellista hallintaa. Monia ongelmia, kuten yksinäisyyden lisääntymistä ja yhteiskunnan sirpaloitumista pystytään ennaltaehkäisemään, mikäli ihmissuhteista pidetään huolta. Mitä enemmän ihminen tietää suhteiden onnistumisen ja epäonnistumisen syistä ja alkuperistä, sitä paremmin hän pystyy käsittelemään erilaisia henkilökohtaisia ja sosiaalisia pulmia. (Duck 1991, 1–2.)

Sosiaaliset verkostot muodostuvat ystävyys- ja ihmissuhteista, ja ne tukevat ihmisen psyykkistä hyvinvointia koko elämän ajan. Sosiaaliseen verkostoon kuuluvat läheisten ystävien lisäksi myös kaverit ja toverit. Vaikka näitä kolmea usein puhekielessä käytetään toistensa synonyymeinä, on niillä kuitenkin eronsa. (Laine 2005, 140, 144–145.) Näitä eroja käsitellään luvussa 2.2. Sosiaalista verkostoa voidaan määritellä kuvaamalla verkostoon kuuluvia yksilöitä, heidän määräänsä, ikäänsä, sukupuoltaan ja keskinäisen suhteen tyyppiä (perheenjäsen, ystävä jne.) (Antonucci & Akiyama 1994, 39). Sosiaalisen verkoston yleisimmin mitattu rakenteellinen ominaisuus siihen kuuluvien ihmisten lukumäärän lisäksi on sen tiheys. Tiheys ilmaisee, kuinka tiiviisti verkosto on kietoutunut yhteen. (Cauce, Mason, Gonzales, Hiraga & Liu 1994, 90.)

Sosiaaliset verkostot ovat eri asia kuin ryhmät. Verkostot voivat sisältää useita eri ryhmiä, ja toisaalta verkostoja voidaan löytää myös ryhmien sisällä. Ihmiset voivat olla linkittyneitä toisiinsa monilla eri tavoilla, jotka ovat riippuvaisia vuorovaikutuksen sisällöstä, eivät niinkään sosiaalisesta asemasta tai roolista. Sosiaalisia verkostoja voidaan tutkia joko kokonaisuutena tai yhden verkoston jäsenen näkökulmasta. (Cotterell 2007, 28.) Yksittäisen henkilön sosiaaliset verkostot voivat koostua monen eri

vertaisryhmän ihmisistä, eli siinä voi olla ihmisiä esimerkiksi sekä samasta ikäryhmästä, koululuokasta että harrastusryhmästä (Laine 2005, 195).

Morganin (2009) mukaan yksilön sosiaalisessa näköpiirissä olevat henkilöt voidaan luokitella kolmeen ryhmään: läheisiin ihmisiin (perhe, ystävät ja rakastetut), tuttaviin ja tuntemattomiin. Fyysinen ja emotionaalinen läheisyys sekä henkilökohtainen tieto toisesta ovat tyypillisiä läheisimpien ihmissuhteiden ominaisuuksia. (Morgan 2009, 1–2.) Cotterell (2007) puolestaan jakaa sosiaalisen verkoston siteet kahteen ryhmään, vahvoihin ja heikkoihin. Vahvat siteet viittaavat läheisiin suhteisiin kuten perheeseen ja läheisiin ystäviin, sekä näiden suhteiden henkilökohtaisuuteen ja emotionaaliseen tukeen. Heikompia siteitä, jotka eivät ole niin läheisiä, on ihmisillä paljon erilaisten tuttavien myötä. Sosiaaliseen verkostoon kuuluu heikompien siteiden kautta myös omien ystävien ja tuttavien sosiaaliset kontaktit. Useat heikot siteet mahdollistavat sen, että lähes ketkä tahansa ihmiset voivat olla kytköksissä toisiinsa vain muutamien tuttavaketjujen kautta, mikä tekee maailmasta pienen. (Cotterell 2007, 35–37.)

Erilaisissa yhteisöissä muodostuu siis osallistujien kesken monenlaisia sosiaalisia verkostoja. Sosiaalisissa verkostoissa ihminen voi tehdä sosiaalisia vertailuja, kokea ryhmään kuulumista, hyväksyntää ja ymmärrystä sekä viettää aikaa erilaisten virikkeiden parissa. Tällaiset monien ihmisten kesken koettavat sosiaaliset suhteet ovat ihmiselle tärkeitä kahdenkeskisten emotionaalisten suhteiden lisäksi. (Laine 2005, 144–145.) Sosiaaliset verkostot laajenevat valtavasti nuoruusiässä, kun nuoret alkavat itsenäistyä vanhemmistaan (Collins & Laursen 2000, 66). Sosiaalisissa verkostoissa nuoret oppivat paljon itsestään, sosiaalisesta arvostaan sekä laajemmasta kulttuurista, jossa he elävät. Laajemmat verkostot vaativat nuorilta venymistä sosiaalisissa taidoissa, sillä niissä on ”vaativampi yleisö” kuin läheisissä ystävyysuhteissa. (Giordano 2003, 267, 275.)

Välimaan (2000) tutkimustulosten mukaan 15-vuotiailla tytöillä oli kaikkein läheisimpiä ihmisiä enemmän kuin samanikäisillä pojilla (tytöillä keskimäärin 5,1, pojilla 3,9 henkilöä). Tytöillä oli myös enemmän ihmisiä muissa sosiaalisen verkoston lohkoissa (tärkeät ihmiset sekä ne, joiden kanssa ollaan säännöllisesti tekemisissä). Näin ollen tyttöjen sosiaaliset verkostot olivat keskimäärin poikia suurempia, sillä tyttöjen sosiaalisen verkoston koon keskiarvo oli 16 ja pojilla 11,8 henkilöä. Tyttöjen sosiaalisen

verkoston tärkeimmät ihmiset olivat järjestyksessä äiti (88 % tytöistä mainitsi), ystävä (74 %), isä (69 %), sisko (44 %) ja veli (40 %). Tuloksessa on otettu huomioon kunkin vastaajan nimeämistä tärkeistä henkilöistä viisi tärkeintä. (Välimaa 2000, 106–108.)

Sosiaalisen tuen käsite viittaa moniin eri sosiaalisten suhteiden ulottuvuuksiin. Joskus se määritellään sosiaalisten suhteiden olemassaolon tai määrän suhteen yleisesti tai tietyn suhdetyypin (avioliitto, ystävyys jne.) mukaan. Joskus taas määrittely- ja mittauskohteena on ihmisen sosiaalisten suhteiden rakenne. Lisäksi suhteiden toiminnallinen sisältö, kuten missä määrin suhde sisältää muun muassa emotionaalista huolehtimista, tietoa tai todellista konkreettista apua, on tutkimuksen kohteena. Koska sosiaalisen tuen käsitettä on käytetty viittaamaan kaikkiin näihin suhteiden ulottuvuuksiin, jokainen niistä täytyy nähdä osana sosiaalisen tuen yleistä vaikutusaluetta. (House & Kahn 1985, 84–85.) Antonuccin ja Akiyaman (1994) mukaan sosiaalisella tuella tarkoitetaan varsinaista tukea, jota sosiaalisen verkoston jäsenten välillä annetaan ja vaihdetaan. Tuki voi olla auttamista, vaikuttamista tai vahvistamista ja se voi olla todellista (kuten rahan lainaaminen) tai abstraktia (kuten kiintymyksen osoittamista). (Antonucci & Akiyama 1994, 39.) Myös Cotterellin (2007, 8) mukaan sosiaalista tukea voi olla monenlaista, eikä se ilmene pelkästään tunneperäisenä tai hoivaamisena, vaan myös tietona, vahvistamisena ja ohjauksena.

Sosiaalista tukea tarjoava verkosto tarkoittaa ihmisiä, joilta henkilö voi perustellusti odottaa saavansa apua, jos hän sitä tarvitsee (Cunningham & Barbee 2000, 275). Tukitapojen keskiössä on tuen tarjoajan ja saajan välinen vuorovaikutus, johon sisältyy positiivinen auttaminen, kuten kuunteleminen, toisen hyväksyminen, aitous ja kiinnostuneisuus sekä sen ilmaiseminen, että toinen on arvokas. Sosiaalisen tuen voi ajatella olevan sosiaalisten suhteiden yleistä laadukkuutta, ei niinkään päälle tai pois kytkettävä ominaisuus. (Cotterell 2007, 8.) Eri henkilöt saattavat kokea saman sosiaalisen tuen eri tavoilla. Sekä tuen antajan että saajan sukupuolella on suuri vaikutus sosiaalisen tuen kokemiseen. (Bryant 1994, 32.) Todellinen, objektiivisesti yksilön saatavilla oleva sosiaalinen tuki, ja yksilön oma tyytyväisyys tukeen ovat vain kohtalaisesti yhteydessä toisiinsa. On merkkejä siitä, että tuen yleinen saatavuus riippuu yksilön sosiaalisista taidoista, kun taas henkilökohtainen käsitys tuesta ja tyytyväisyys

siihen liittyvät enemmän yksilön persoonallisuuteen. (Cunningham & Barbee 2000, 277.)

Sosiaalinen tuki ei välttämättä ole vain yksilöiden tarjoamaa tukea, vaan myös ympäristön järjestelyjä. Muun muassa koulut voivat tarjota nuorille sosiaalista tukea monilla keinoin. Koulu voi esimerkiksi vähentää laitospainetta, tehdä opinto-ohjelmaa inhimillisemmäksi, varmistaa, että koulun henkilökunta on oppilaiden saavutettavissa, panostaa ennaltaehkäisevään työhön esimerkiksi säännöllisten epävirallisten keskustelujen avulla sekä arvostaa oppilaita itsensä, ei saavutustensa vuoksi. (Cotterell 2007, 8, 220–222.)

Sosiaalinen tuki on tärkeä turva muun muassa työperäistä stressiä, psyykkistä pahoinvointia sekä onnettomia elämäntapahtumia vastaan (Duck 1991, 2). Se siis lisää niin fyysistä kuin psyykkistäkin hyvinvointia (Cauce ym. 1994, 89). Sosiaalisen tuen ja terveyden välinen positiivinen suhde näkyy tutkimusten mukaan kahdella eri tavalla. Ensinnäkin, sosiaalisella tuella on suora vaikutus, eli se edistää terveyttä ja hyvinvointia stressitasosta riippumatta. Toiseksi, sillä on myös puskurivaikutus. Tällä tarkoitetaan sitä, että sosiaalinen tuki suojaa ihmisiä sairautta aiheuttavilta vaikutuksilta ja stressaavilta tapahtumilta jo ennen varsinaisia tapahtumia. (Cohen & Syme 1985, 6.) Aken, Coleman ja Cotterell (1994, 433) lisäävät sosiaalisen tuen mahdollisiin vaikutuksiin varsinkin lapsilla myös sosialisointia.

Caucen ym. (1994, 95–97) tutkimusaineistosta käy ilmi, että keski-ikänsä 13,5-vuotiaat nuoret saivat eniten sosiaalista tukea äidiltään, seuraavaksi parhaalta ystävältä ja kolmanneksi isältä. Välimaan (2000) tutkimuksessa sosiaalisen tuen muoto jaoteltiin emotionaaliseen tukeen (keskustelua henkilökohtaisista asioista, tunteista ja ongelmista), apuun (instrumentaalista tukea), neuvoihin, myönteiseen palautteeseen sekä yhdessäoloon vapaa-aikana. 15-vuotiaat nuoret saivat eniten sosiaalista tukea vanhemmiltaan. Kuitenkin tytöistä yhdeksän kymmenestä ilmoitti saavansa emotionaalista tukea myös ystäviltään. Instrumentaalista tukea, eli rahaa, erilaisia välineitä tai tavaroita lainaksi, saatiin eniten vanhemmilta, mutta myös ystäviltä ja sisaruksilta. Neuvoja nuoret saivat vanhempien lisäksi myös sisaruksilta, perheen ulkopuolisilta aikuisilta sekä ystäviltään. Myönteistä palautetta etenkin tytöistä suuri osa sai vanhempien lisäksi ystäviltään. Vapaa-aikaansa sekä tytöt että pojat viettivät eniten

ystäviensä seurassa. Monipuolisen sosiaalisen tuen saaminen ja tyytyväisyys tähän tukeen olivat yhteydessä nuorten koettuun terveyteen. (Välimaa 2000, 109–110, 114.)

Nuorilla esiintyi myös erimielisyyksiä samojen ihmisten kanssa, joita he olivat nimenneet sosiaalisen tuen lähteiksi, eli läheisiin vuorovaikutussuhteisiin liittyi niin myönteisiä kuin kielteisiäkin tunteita. Tyttöillä oli hieman poikia enemmän erimielisyyksiä vanhempiensa kanssa. Ystävien kanssa ero oli suurempi, sillä tytöistä kolmannes ja pojista viidennes ilmoitti joutuneensa ristiriitatilanteeseen ystäviensä kanssa. Perheen ulkopuolisten aikuisten kanssa erimielisyyksiä oli puolestaan ollut viidesosalla pojista ja 10 % tytöistä. (Välimaa 2000, 111.)

2.2 Ystävyden käsite ja ulottuvuudet

Käsitteitä ystävä, kaveri ja toveri käytetään siis usein toistensa synonyymeinä, mutta niillä voidaan nähdä olevan selkeitä eroja. Ystävyys on emotionaalisesti ja sosiaalisesti läheinen, lämmin, luottamuksellinen ja pysyvä suhde. Kaverit taas usein hakeutuvat toistensa seuraan ja suhde on myönteinen, mutta ei kuitenkaan samalla tavalla läheinen ja luottamuksellinen kuin ystävyysuhde. Toveri on näistä käsitteistä laajin. Sillä tarkoitetaan jollakin tavalla yhteenkuuluvia ja samantapaisessa asemassa olevia henkilöitä, esimerkiksi luokka- tai työtovereita. (Laine 2005, 145.) Allanin (1989) mukaan kaikkein läheisimpiä ystävyysuhdeita nimitetään usein aidoiksi, oikeiksi tai todellisiksi ystävyysuhdeiksi. Ihmisiä, joihin on samankaltainen suhde kuin todellisiin ystäviin (engl. *true friend*) nimitetään myös ystäviksi (*friend*), mutta etäisempiä ystäviä nimitetään usein kavereiksi tai kamuiksi (*pal, mate, mucker, buddy*). (Allan 1989, 13–16.)

Younissin (1994, 78) mukaan ystävät ja kaverit eroavat siten, että ystävien välillä on keskinäisiä velvoitteita ja riippuvuuksia, jotka kehittyvät vastavuoroisuuden kautta. Allanin (1989) mukaan suurin ero ystävän ja kaverin välillä on se, että kaveraus rajautuu yleensä tiettyyn ympäristöön (esim. työpaikka), kun taas ystävyys ei ole niin riippuvainen sosiaalisesta ympäristöstä. Kaveraus myös särkyä helpommin, eikä kaveriryhmissä ole kiinteitä kahdenkeskisiä suhteita. (Allan 1989, 25–27.) Morganin (2009, 36) määritelmä tukee Allania, sillä hänen mukaansa myös työkaveri voi olla

ystävä, mutta ystävyysuhteet jatkuvat myös työpaikan ulkopuolella. Vaikka ihmissuhteet sosiaalisissa verkostoissa ovatkin eritasoisia, raja ystävyuden, kaveruuden ja toveruuden välillä on kuitenkin liukuva. Ajan myötä jotkut kaveri- tai toverisuhteet saattavat muuttua ystävyudeksi läheisyyden lisääntyessä, tai vastaavasti jotkut ystävyysuhteet saattavat hiipua. (Laine 2005, 145–146; Allan 1989, 15.)

Uhlendorffin (2000, 192) mukaan ystävyys on sellaisten henkilöiden suhde, jotka eivät ole kytköksissä toisiinsa muuta kautta, esimerkiksi eivät ole sukulaisia. Myös Laineen (2005, 144) määritelmässä ystävyys nähdään perheen ulkopuolisena suhteena. Ystävyys ei myöskään ole riippuvainen henkilön virallisesta asemasta tai kuulumisesta tiettyyn ryhmään (Allan 1979, 38). Ystävyuden määrittelemiseen liittyykin ongelmia, sillä sen perusteeksi ei ole olemassa ulkoisia perusteita, kuten esimerkiksi sukulaisuudessa, naapuruudessa tai työtoveruudessa on. Ratkaisevampaa kuin henkilöiden keskinäiset asemat on se, millainen on heidän välinen suhteensa. Tutkimuksen kannalta lisäongelmia aiheuttaa se, että eri henkilöt määrittelevät ystävyuden eri tavoin. (Allan 1989, 3–4.)

YstävyYTEEN ei yleensä liity muodollisia tapoja, kuten rituaaleja tai julkista ystävyuden todistamista (vrt. esim. avioliitto) (Allan 1989, 4). Sosiaalisia tai lain määrittämiä rajoitteita ei siis juurikaan ole, vaan ystävyysuhteen muodon määrittävät yleensä suhteen osapuolet itse (Dainton, Zelle & Langan 2003, 97). Ystävyysuhte onkin henkilökohtainen, sillä se on yksityinen, ja ihminen on siinä mukana omana itsenään (Allan 1979, 38–39). Koska ystävyysuhte perustuu henkilökohtaiseen valintaan ja henkilöiden väliseen molemminpuoliseen pitämisen tunteeseen, se on vapaaehtoinen suhte (Uhlendorff 2000, 192; Bukowski, Newcomb & Hartup 1996, 1).

Suurin osa ihmisistä haluaa kokea läheistä ystävyyttä, joka on suhteena vastavuoroinen, läheinen ja emotionaalisesti lämmin. Vastavuoroisuus näkyy siinä, että ystävyksillä on kyky ottaa huomioon toisen näkökantoja sekä pyrkimys molempien osapuolten materiaalistien ja psyykkisten tarpeiden ja odotusten huomioimiseen. Läheisyyteen puolestaan liittyy muun muassa ajatusten ja kokemusten jakaminen, toiselle uskoutuminen sekä toisen lohduttaminen. Emotionaalisesti lämpimässä suhteessa nautitaan yhdessäolosta, välitetään toisesta sekä autetaan, lohdutetaan ja pidetään huolta. (Laine 2005, 144–147.) Salmivallin (2005) mukaan juuri vastavuoroisuus on

ystävyyssuhteen tärkein ominaisuus, mikä hänen mukaansa tarkoittaa sitä, että molemmilla suhteen osapuolilla tulee olla myönteiset tunteet toisesta. Verrattuna muihin vertaissuhteisiin ystävyyssuhteet ovat läheisempiä, niihin sitoudutaan ja niissä uskoudutaan enemmän. (Salmivalli 2005, 35.)

Ystävyys on siis vapaaehtoinen, epävirallinen suhde. Voimme luonnehtia ystävyyttä kuten itse haluamme ja olemme vapaita valitsemaan ystävämme. Kuitenkin on olemassa eräänlaisia normeja siitä, kenet valitsemme ystäväksemme, kuinka kohtelemme heitä ja mitä on hyväksyttyä odottaa heiltä. (Blieszner & Adams 1992, 2.) Myös Allanin (1989) mukaan ystävyys on ilman muuta vapaaehtoinen suhde, mutta kuitenkin hieman vähemmän vapaa kuin joskus annetaan ymmärtää, sillä siihen liittyy selviä sosiaalisia rajoituksia. Jotkut ystävydet esimerkiksi, sen lisäksi että ystävykset tarkoituksella haluavat niiden jatkuvan, jatkuvat myös siksi, että on helpompi jatkaa niitä kuin lopettaa. (Allan 1989, 17.) Ystävydessä on siis vapaaehtoisuudesta huolimatta strukturoidumpiakin piirteitä (Blieszner & Adams 1992, 2).

Lisäksi Allan (1989) näkee ystävyuden epäilyksettä epämuodollisena ja henkilökohtaisena suhteena, mutta nämäkään eivät ole niin absoluuttisia kuin usein vaikuttaa. Ystävydet esimerkiksi alkavat usein jossakin muodollisessa kontekstissa, esimerkiksi työpaikalla, mikä jollain tapaa muokkaa henkilöiden suhdetta. Lisäksi monissa määritelmissä ystävyys mielletään vain kahden henkilön väliseksi suhteeksi, mutta suhteellisen tiiviissä verkostoissa kahden ihmisen väliseen suhteeseen vaikuttavat myös verkoston muut suhteet, eli tällöin ystävyyssuhde ei ole pelkästään henkilökohtainen. Ystävyden määrittelyyn liitetään tavallisesti myös se, että ystävät viettävät mielellään toistensa kanssa aikaa. Tämä ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, sillä esimerkiksi joukkueurheilussa vietetään paljon aikaa ihmisten kanssa, joista ainakaan kaikkia ei kutsuta ystäviksi, ja toisaalta lähimpien ystävien kanssa ei välttämättä ehditä viettää niin paljon aikaa erilaisten olosuhteiden takia. (Allan 1989, 17–19.)

Ystävyden tärkeitä ulottuvuuksia ovat välittäminen, tuki, uskollisuus ja pyrkiminen toisen ihmisen parhaaseen. Ideaalisen ystävän nähdään olevan avoin, hellä, luottavainen, avulias ja luotettava. Käytännössä nämä odotukset eivät todennäköisesti täyty, mutta yllä mainittuja ideaaleja kuitenkin pyritään toteuttamaan ystävyyssuhteissa.

(Duck 1991, 6–7.) Allan (1989) lisää, että moraalisenä hyveenä nähdään sellainen suhde ystävänsä, missä toiselle annetaan mitä tämä tarvitsee, miettimättä kustannuksia tai palkintoja. Tällaista ei odoteta eikä se ole todellisuutta kuin lähimmissä ystävyysuhteissa. Allan painottaakin, että ystävyysuhteet ovat aina erilaisia, eivätkä kaikki tähtää todelliseen ystävyyteen, vaan ovat arvokkaita omista syistään. (Allan 1989, 13–15.) Ystävyysvapaaehtoisuus ja se, millaiseksi se saa ihmiset itsensä tuntemaan, ovat ratkaisevia ystävyysuhteen kannalta (Duck 1991, 7–8). Tunteita, joita ystävyyteen liittyy, ovat mieltymys, kiintymys, yhteenkuuluvuus, samastuminen, uskollisuus, rehellisyys ja luottamus (Laine 2005, 144).

Duckin (1991) mukaan on monia eri syitä, miksi ystäviä tarvitaan ja mitä ystävyysuhteet antavat ihmisille. Ihmissuhteet antavat tunteen siitä, että ihminen kuuluu johonkin ja hänellä on luotettava side toiseen ihmiseen. Läheiset ihmiset tarjoavat vertailupohjaa omille mielipiteille, uskomuksille ja tunteiden ilmaisulle, ja he ohjaavat ja korjaavat meitä kohti sopivia tapoja reagoida eri asioihin, eli auttavat tunneperäisessä sopeutumisessa ja vakaudessa. Ystävyysuhteissa tärkeää on myös se, että ne antavat mahdollisuuksia keskustella omista pienistä ja isoista asioista. Ystävät tukevat ja avustavat niin fyysisesti, psyykkisesti kuin emotionaalisestikin, ja lisäksi mahdollistavat avun tarjoamisen heille. He myös vaikuttavat positiivisesti itsetuntoon ja itsearvostukseen. Kaikki edellä mainitut myös osaltaan vaikuttavat siihen, että ystävät tukevat ja auttavat ihmistä kehittämään omaa persoonallisuuttaan. (Duck 1991, 8–26.) Ystävyys on suhde, joka on olemassa siksi, että se tuottaa osapuolilleen nautintoa (Allan 1979, 43).

Ystävyksille on usein tyypillistä samankaltaiset mieltymykset, ulkoiset ominaisuudet (ikä, sukupuoli, rotu), persoonallisuuspiirteet, sosiaalinen käyttäytyminen ja ryhmäsuosio. Läheisissä ystävyysuhteissa sekä nuorilla että aikuisilla myös asenteet ja arvostukset ovat samantyyllisiä. (Laine 2005, 147.) Ystäviksi myös valikoituu usein ihmisiä, jotka ovat sosiaalisilta ja ekonomisilta taustoiltaan samantyyllisiä, sillä helpointa on kohdella tasavertaisesti sellaista ihmistä, joka todella on tasavertainen. Tällöin ystävyys on helpompi pitää kaikki vastavuoroisena ja näin välttää ystävyysuhteen väärinkäyttöä. Tämä tulee ilmi esimerkiksi rahankäytössä, vierailuissa

toisen luona, avun tarjoamisessa ja pyytämisessä sekä emotionaalisessa panostuksessa. (Allan 1989, 20–22.)

Ystävyys-suhteita täytyy pitää yllä ja ne voivat myös loppua (Uhlendorff 2000, 192). Ystävyyden ylläpitämistä käsittelevissä tutkimuksissa voidaan nähdä olevan neljä keskeisintä asiaa, joilla on suurin positiivinen vaikutus ystävyyden jatkumiseen. Nämä neljä ovat yhdessä vietetty aika, avoimuus, sosiaalinen tuki sekä tiettyjen aiheiden tai ihmisten välttäminen. Näiden lisäksi tutkimuksissa on noussut esiin monia muitakin ystävyyden ylläpitämistä auttavia tekijöitä. (Dainton, Zelle & Langan 2003, 88–89.) Laineen (2005, 147) mukaan taas kestäville ystävyys-suhteille vaikuttaa olevan tyypillistä toisen toiveiden ja tarpeiden huomioon ottaminen, kompromissien tekeminen, sääntöjen noudattaminen sekä molemminpuolinen yhteydenpito.

2.3 Nuoruusiän ystävyys-suhteiden merkitys

Salmivallin (2005, 37) mukaan eri ikävaiheissa ystävyys-suhteilla on erilaisia merkityksiä ja tehtäviä. Duckin (1991) mukaan lapsuuden ja nuoruuden ystävyys-suhteissa korostuu kaksi eri puolta. Lasten ja nuorten täytyy oppia toimimaan hyväksyttävällä tavalla senhetkisten ystäviensä kanssa, mutta toisaalta heidän tulisi oppia ystävyyden taitoja myöhempien ihmissuhteiden perustaksi. (Duck 1991, 132.) Nykyään nuorilla on paljon valtaa vaikuttaa omaan elämänsuuntaan, ja vanhemmat sukupolvet voivat tarjota vain vähän ohjausta tässä. Ystävistä onkin tullut merkittäviä tukijoita, sillä he ovat samassa tilanteessa. Näin ollen nuorten kehityksessä keskeinen konteksti on ystävien verkosto, joka muodostuu läheisten ystävien lisäksi vähemmän läheisistä ystävistä sekä kavereista. (Cotterell 2007, 74.)

Lasten ja nuorten toverisuhteiden tutkijat ovat päättelleet, että ystävyydestä on kyse silloin, kun lapset/nuoret toistuvasti hakeutuvat toistensa seuraan ja pitävät siitä, osoittavat ahdistusta joutuessaan erilleen, osoittavat vahvoja positiivisia tunteita toisiaan kohtaan tai kertovat sellaisista, sekä sopeuttavat käytöstään toisilleen sopivaksi (Ladd 2005, 7). Parhaat ystävät ovat keskilapsuuden ja nuoruuden sosiaalisissa kokemuksissa tärkeässä asemassa (Bukowski, Newcomb & Hartup 1996, 1). Cotterellin (2007, 79–80) mukaan on hyvä tietää, mitä nuoret odottavat ystävyydeltä ja arvostavat varsinkin

läheisimmissä ystävissään, jotta voidaan ymmärtää voimakas vaikutus, joka ystävillä on nuorten käytökseen ja hyvinvointiin.

Nuoruusikä tuo mukanaan monia muutoksia ihmissuhteiden painotuksiin. Ystävyysuhteen luonteesta aletaan olla kiinnostuneempia, ja luotettavuudelle ja uskollisuudelle annetaan suuri painoarvo. (Duck 1991, 153–154.) Läheisistä suhteista ja niiden toiminnoista tulee entistä monipuolisempia ja myös eriytyneempiä (Collins & Laursen, 2000, 62). Nuoruusiän ystävyysuhteissa tärkeimpinä ominaisuuksina korostuvatkin läheisyys, salaisuuksien jakaminen, uskollisuus ja luottamus (Bukowski, Newcomb & Hartup 1996, 1; Cotterell 2007, 80–83; Salmivalli 2005, 37). Huntleyn ja Owensin (2006, 515) mukaan nuoret alkavat tutustua näihin seikkoihin sekä vastavuoroisuuteen nimenomaan samaa sukupuolta olevien ystävysten ryhmissä, joten näiden ystävyysryhmien merkitystä nuoruudessa ei voi vähätellä.

Laineen (2005) mukaan ystävyysuhteet ovat lapsille ja nuorille tärkeitä kaikissa kehitysvaiheissa. Varhaisnuoruudessa (11–14-vuotiaana) hänen mukaansa ystävykset ovat usein erottamattomat ja suhtautuvat toisiinsa omistavasti. Ystävyysuhteet tässä vaiheessa alkavat saada syvyyttä, ja omia henkilökohtaisia ajatuksia ja tunteita aletaan jakaa enemmän toisille. Tässä vaiheessa nuoret haluavat myös kuulua suurempiin ryhmiin, joiden hyväksyntä ja arvot menevät usein vanhempien mielipiteiden edelle. Konfliktit ystävien kanssa liittyvät varhaisnuoruudessa eniten epäluotettavaan toimintaan sekä toisen huomioimatta jättämiseen. Konfliktit pyritään kuitenkin yleensä ratkaisemaan keskustelemalla, ja näin niiden voidaan kokea jopa vahvistavan ystävyysuhtetta. (Laine 2005, 157–159.) Myös ystävyysuhteiden pitkäkestoisuudelle aletaan antaa enemmän arvoa (Duck 1991, 154). Nuoruusiässä ystävyysuhteet ovatkin melko pysyviä jopa konflikteista huolimatta (Laine 2005, 157; Youniss & Smollar 1985, 116).

Younissin ja Smollarin (1985) tutkimusten mukaan nuoruuden ystävyysuhteet ovat erittäin tärkeitä, ja niissä on paljon emotionaalista kiintymystä. Nuoruusiässä tärkeintä ei ole niinkään se, mitä ystävien kanssa tehdään, vaan se, että ylipäätään ollaan ystävien kanssa kodin ulkopuolella. (Youniss & Smollar 1985, 94, 97.) Myös Cotterellin (2007, 81) sekä Bukowskin, Newcombin ja Hartupin (1996, 3) mukaan toisten seura ja ystävien kanssa jaetut kokemukset ovat nuoruuden ystävyysuhteiden tärkeitä

ominaisuuksia. Yksi tärkeä syy, miksi ihmiset ylipäätään muodostavat ystävyysuhteita, on yksinäisyyden välttäminen. Varsinkin nuoruudessa on erittäin tärkeää olla ja tulla nähdyksi ystävän seurassa. (Griffiths 1996, 26.)

Nuoruudessa myös oman persoonallisuuden kehittymiselle haetaan tukea, ja ystävänkin persoonallisuudesta aletaan olla kiinnostuneempia (Duck 1991, 154–155). Näin ollen myös itsen tutkiskelu ystävän kanssa tulee ajankohtaiseksi (Salmivalli 2005, 37). Ystävyysuhteet vaikuttavatkin olevan oleellisia sosiaalisen kehityksen kannalta, sillä ne auttavat muodostamaan minäkäsitystä (Griffiths 1996, 26).

2.4 Siirtymävaihe alakoulusta yläkouluun

Koko nuoruus voidaan nähdä siirtymänä aikuisuuteen, mutta myös nuoruus itsessään sisältää monia erilaisia siirtymiä (Coleman 2011, 10–11.) Siirtymiä, joita ihminen kohtaa nuoruudessa ja varhaisessa aikuisuudessa ovat esimerkiksi siirtymisen toisen asteen kouluun ja edelleen koulusta työelämään. Nämä siirtymävaiheet tutustuttavat ihmisiä uudenlaisiin rooleihin ja suhteisiin, jotka vaativat sosiaalista ja psykologista sopeutumista. (Cotterell 2007, 16.) Ystävyysuhteiden muutokset nuoruusiässä näyttävät käynnistyvän ulkopuolisten tekijöiden vaikutuksesta. Esimerkiksi koulusta toiseen siirtymisen myötä tapahtuu luonnollisia muutoksia verkostoissa sekä tarjoutuu mahdollisuuksia tavata uusia ystäviä. (Ladd 2005, 179.) Koska tähän tutkimukseen osallistuneet tytöt olivat aineistonkeruun aikaan juuri siirtyneet tai siirtymässä alakoulusta yläkouluun, on aiheellista käsitellä seikkoja, jotka koskevat nuorten ystävyysuhteiden sekä muiden sosiaalisten suhteiden kehitystä ja muutoksia tässä siirtymävaiheessa.

Pietarisen ja Rantalan (2002, 233–237) mukaan yläkouluun siirtymisen aikaan oppilas kohtaa ympäristön muutosten lisäksi myös omasta kehityksestään johtuvia muutoksia, sillä uuden koulukulttuurin, vertaisryhmän ja kouluyhteisön tuomien muutosten lisäksi oppilaan minäkäsitys on tässä vaiheessa rakentumassa. Yläkouluun siirtymisen onkin todettu vaikuttavan nuoren vasta rakentumassa olevaan minäkäsitykseen. Usein muutokset siirtymän aikana tapahtuvat negatiiviseen suuntaan, mutta siirtymän jälkeen monesti palautuvat ennalleen. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen &

Ruoppila 2006, 143.) Kaikki tapahtuvat muutokset yhdessä johtavat siihen, että nuoren täytyy omaksua uudelleen paikkansa muuttuvassa sosiaalisessa verkostossa. Nuorten odotukset yläkouluun siirryttäessä liittyvätkin keskeisesti juuri sosiaalisten suhteiden verkostossa tapahtuviin muutoksiin, ja sitä myötä myös ystävien menettämiseen ja uusien ystävien saamiseen. (Pietarinen & Rantala 2002, 234–237.) Myös nuorten kanssa työskentelevien aikuisten olisi tärkeää ottaa huomioon minäkuvan kehitys sekä fyysinen, kognitiivinen ja emotionaalinen kasvu, ja ymmärtää näiden muutosten mahdollinen vaikutus ihmissuhteisiin (Coleman 2011, 76).

Jotta siirtymävaihetta voitaisiin ymmärtää, on tärkeää olla tietoinen nuoren senhetkisestä kehityksestä. Alakoulusta yläkouluun siirtymisen iässä suurin osa nuorista on puberteetti-iässä. Puberteettiin liittyvät fyysiset muutokset saattavat joillain aiheuttaa epävarmuutta, itseluottamuksen puutetta, vaivaantuneisuutta ja ahdistuneisuutta. Myös ajattelussa tapahtuu huomattavia muutoksia. Muiden muutosten takia tunteiden säätely on vaikeaa, ja mielialat saattavat vaihdella nopeasti. Siirtymävaiheen aikaisessa iässä halutaan lisää itsenäisyyttä perheestä, ja ikätoverien tärkeys lisääntyy. (Coleman 2011, 162.)

Pietarinen (1999) on tutkinut väitöskirjassaan yläasteelle siirtymistä oppilaiden kokemana heidän ainekirjoitustensa avulla. Hänen tutkimuksestaan käy ilmi niin oppilaiden odotukset kuudennen luokan keväällä kuin heidän kokemuksensa siirtymävaiheesta seitsemännen luokan keväällä. (Pietarinen 1999, 2–3.) Tulosten mukaan kuudesluokkalaiset kokivat erityisen tärkeäksi toisiin oppilaisiin liittyvät sosiaaliset suhteet. He toivoivat pääsevänsä samalle luokalle parhaan kaverein kanssa sekä saavansa uudesta koulusta uusia kavereita. Oppilaat kokivat tiedostamattaan, että sosiaalisen verkoston tuki helpottaisi sopeutumista yläasteelle. (Pietarinen 1999, 119–121.) Pelot ja ongelmat, joita oppilaat tutkimuksessa ilmaisivat, liittyivät samoihin asioihin kuin odotuksetkin. Kuudesluokkalaisilla pelot liittyivät eniten koulukiusaamiseen. Muita vertaisryhmän sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia ja pelkoja aiheutui esimerkiksi kavereiden mahdollisesta siirtymisestä eri luokille sekä uusien kavereiden hankkimisen vaikeudesta. (Pietarinen 1999, 151–153.)

Myös seitsemäsluokkalaisten kirjoitelmissa sosiaaliset suhteet olivat merkittävässä roolissa. Suurin osa oppilaista kertoi positiivisten odotusten toteutuneen yläasteella

ainakin osittain. Ne oppilaat, jotka olivat saaneet säilytettyä vanhat kaverisuhteet ja onnistuneet luomaan myös uusia, kokivat siirtymän erittäin myönteisenä myös opetuksen ja uusien aineiden suhteen. Osa oppilaista koki pettymystä siirtymästä, sillä heidän odotuksensa sosiaalisia suhteita kohtaan eivät olleet toteutuneet. (Pietarinen 1999, 127–130.) Ongelmien ja pelkojen aiheuttajat olivat osalla oppilaista samoja kuin he kuudennella luokalla odottivat. Osalla kuitenkin ongelmia oli aiheutunut yllättävistäkin asioista. Vertaisryhmän sosiaaliset suhteet olivat yleisimpiä ongelmien aiheuttajia, mutta niitä ei Pietarisen väitöskirjassa esitellä tarkemmin eriteltyinä. (Pietarinen 1999, 155–156.)

Griffithsin (1996, 29) Englannissa tehdyn tutkimuksen mukaan yläkouluun (*secondary school*) siirryttäessä luokkajaot näyttävät olevan ratkaiseva tekijä tyttöjen ystävyiden vahvistumisessa tai muuttumisessa. Englannissa yläkouluun siirrytään yleensä noin 11-vuotiaana (CIMO), eli siirtymä tapahtuu lähes samanikäisenä kuin suomalaisen yläkouluun siirtyminen. Kun jo aiemmin ystäviä olleet tytöt olivat päätyneet samalle luokalle, he olivat yksinkertaisesti jatkaneet ystävyystään. Vain tuttavina olleet tytöt saattoivat ystäväystyä, kun tulivat samalle luokalle. Eri luokille joutuneet aiemmat ystävykset puolestaan saattoivat ajautua erilleen, mutta joissain tapauksissa säilyttivät ystävyystensä muutoksesta huolimatta. Mitään selvää mallia ei siis ollut, mutta joka tapauksessa yläkouluun siirtyminen oli ratkaiseva vaihe ystävyysuhteiden kannalta. (Griffiths 1996, 28–30.)

Siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun alkavat hiljalleen myös tyttöjen ja poikien väliset suhteet yleistyä. Duckin (1991, 153) mukaan noin 12-vuotiaaksi asti lapsilla on huomattava ryhmäpaine olla vain samaa sukupuolta olevien kanssa, ja osoittaa pitämistä vain heitä kohtaan. Myös Nurmen ym. (2006, 130) mukaan nuoruuden alku- ja keskivaiheilla ystävät, kaverit ja kaveriryhmät ovat samaa sukupuolta, mutta myöhäisnuoruudessa ryhmät muuttuvat sekaryhmiksi. Murrosiän kehityksen johdosta myös seurustelukokemukset tulevat ajankohtaisiksi ja yleistyvät nuoruusiässä. Mitä vanhemmista yläkoululaisista on kyse, sitä useampi on seurustellut. (Liinamo 2005, 38.) Esimerkiksi vuosina 2002 ja 2003 laajaan Kouluterveys-kyselyyn osallistuneista 8.-luokkalaisista seurusteli 17 %, 9.-luokkalaisista 26 % (Kosunen 2004, 48). Nurmen ym. (2006, 148) mukaan nuorten seurustelusuhteet yleistyvät toisen elinvuosikymmenen

loppupuolella. Näin ollen tähän tutkimukseen osallistuneet tytöt alkavat lähestyä ikää, jossa seurustelusuhteet yleistyvät, joten osalla tutkimukseen osallistuneista ihastumiset ja niiden myötä seurustelusuhteet saattavat olla jo ajankohtaisia ja täten vaikuttaa myös ystävyysuhteisiin. Griffithsin (1996) mukaan aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että tyttöjen keskinäiset ystävyysuhteet vaihtuvat nuoruudessa suhteiksi poikaystävien kanssa. Hänen tutkimuksensa mukaan tytöt kuitenkin säilyttävät erilaisten strategioiden avulla myös keskinäiset ystävyysuhteensa poikien kanssa olevien seurustelusuhteiden rinnalla. (Griffiths 1996, 168.)

3 TYTTÖJEN YSTÄVYYSSUHTEET

3.1 Tyttöjen ystävyysuhteiden erityispiirteitä

Nuorten ystävyysryhmien luonne eroaa huomattavasti tyttöjen ja poikien välillä (Huntley & Owens 2006, 515). Erwinin (1993, 154, 168) mukaan sukupuolista erottelua pidetään usein luonteenomaisena kuvaamaan lasten ystävyys- ja toverisuhteita, sillä sukupuolinen erottelu on ilmeistä monissa asioissa koulussa, ja jatkuu myös lasten ystävyysuhteissa. Muita ominaisuuksia enemmän juuri sukupuoli määrittääkin yksilön sosiaalista asemaa ja identiteettiä sekä vaikuttaa mahdollisuuksiin ja rajoitteisiin, joita hän kohtaa. Näin ollen tytöille ja pojille kehittyy erilaisia kykyjä ja ominaisuuksia, joten usein myös ystävyysuhteen käytännöt muodostuvat erilaisiksi. (Allan 1989, 66.)

Poikien ja miesten ystävyysuhteet ovat yleensä enimmäkseen asioiden tekemistä yhdessä (Allan 1989, 67; Blieszner & Adams 1992, 1; Cotterell 2007, 82). Pojat menevät mielellään ulos ystäviensä kanssa, ja pitävät usein urheilemisesta tai luvottomien asioiden parissa vietetystä ajasta (Youniss & Smollar 1985, 96). Nimenomaan erilaisten pelien pelaaminen ja joukkueurheilu liittyvät usein poikien ystävyysuhteisiin. Pojilla ystävyysuhteet ovat usein kolmen tai useamman henkilön ryhmiä, joissa on eri-ikäisiä jäseniä. (Erwin 1993, 169.)

Yhteiset aktiviteetit kuuluvat myös tyttöjen ystävyysuhteisiin nuoruusiässä, sillä tytötkin viettävät mielellään aikaa ystäviensä kanssa kodin ulkopuolella. Ero poikiin on siinä, että tytöt pitävät selvästi enemmän henkilökohtaisista ja intiimeistä keskusteluista. (Youniss & Smollar 1985, 96.) Läheisten ystävyysuhteiden keskiössä tytöillä onkin juuri puhuminen. Aiheet vaihtelevat jokapäiväisten tapahtumien ja ideoiden kertaamisesta salaisuuksien uskomiseen ja ongelmien jakamiseen. (Griffiths 1996, 3.) Myös Youniss ja Smollar (1985, 109) painottavat, että tyttöjen ystävyysuhteita kuvaa se, että puheenaiheet ovat monipuolisia.

Puhumisen lisäksi tytöt ja naiset arvostavat ja tavoittelevat läheistä suhdetta ystäviensä kanssa (Aapola 1992a, 83; Blieszner & Adams 1992, 1; Cotterell 2007, 82). Useiden tutkimusten mukaan heidän ystävyysuhteensa ovatkin tunteellisesti läheisempiä kuin

miesten (Allan 1989, 67; Dainton, Zelle & Langan 2003, 90; Youniss & Smollar 1985, 109). Laineen (2005, 158) mukaan 11–14-vuotiaana tytöillä on myös poikia enemmän läheisiä ystäviä. Välimaan (2000, 108) tutkimuksen mukaan 15-vuotiaat tytöt valitsivat poikia useammin sosiaalisen verkostonsa viiden tärkeimmän ihmisen joukkoon ystävän (tytöistä 74 %, pojista 49 %). Tämä ei sinänsä kerro läheisten ystävien määrästä, mutta kuitenkin siitä, että tytöille ystävät ovat poikia useammin läheisiä.

Huntleyn ja Owensin (2006, 515) mukaan emotionaalisen läheisyyden mahdollistaa se, että tytöillä on poikia pienempiä, läheisten ystävien välisiä ryhmiä, Erwinin (1993, 168–170) mukaan useimmiten jopa kahdenkeskisiä ystävyys-suhteita. Tytöt haluavat ystäväryhmiltään tukea ja uskottuja, joten he asettavat luottamuksellisuuden suureen arvoon. Emotionaalinen läheisyys perustuu juuri luottamukseen, henkilökohtaiseen arvoon sekä perinpohjaiseen tuntemiseen. (Huntley & Owens 2006, 515.) Nuoruusiässä tyttöjen ystävyys-suhteissa uskoudutaan enemmän, kun taas pojat eivät välttämättä halua kertoa yksityisiä mielipiteitään ystävilleen (Laine 2005, 158). Ystävän erilaisten mielipiteiden kunnioittaminen ja hyväksyminen on myös tyypillistä nuorten tyttöjen ystävyys-suhteille (Laine 2005, 158; Youniss & Smollar 1985, 109).

Lisäksi tyttöjen nuoruusiän ystävyys-suhteisiin kuuluu käsitys itsestä ystävän seurassa rentoutuneena, avoimena, luonnollisena, menevänä, hyväksyttynä ja hyväksyvänä (Youniss & Smollar 1985, 109). Zookin ja Repinskin (2002) tutkimuksen mukaan mahdollisissa tulevaisuuden ystävisään tytön arvostivat eniten positiivista luonnetta, läheisyyttä, samanlaisuutta ja hyväksymistä. Ominaisuuksia, joita tytöt puolestaan pyrkivät ystävisään välttämään, olivat aggressiivisuus, hienosteleminen, luottamuksen puute sekä negatiivinen luonne. (Zook & Repinski 2002, 4–6.)

Griffithsin (1996) mukaan tyttöjen välinen ystävyys on syvää, tiivistä ja pitkäkestoista. Tytöt kokevat poikia enemmän rajoituksia elämässään, esimerkiksi siinä, milloin ja missä he saavat liikkua ulkona. Ystävyys-suhteet muiden tyttöjen kanssa kuitenkin antavat enemmän valtaa, kontrollia ja ennen kaikkea hauskuutta heidän elämäänsä. (Griffiths 1996, 3.) Ystävyys-suhteiden suojassa tytöt voivat siis kokeilla uudenlaisia tilanteita ja kehittää omaa identiteettiään. Ystävien kanssa tytöt voivat jakaa ajatuksiaan ja salaisuuksiaan sekä peilata persoonallisuuttaan samalla, kun pyrkivät vähitellen itsenäistymään ja valtaamaan uusia elämäntilanteita. Näin ollen tytöt toteuttavat

ystävyyssuhteidensa kautta sekä kulttuuriseen naiseuteen liittyviä läheisiä ihmissuhteita että länsimaiseen nuoruuteen liittyvää itsenäisyyttä. Ystävyyssuhteet ovat samalla yksityisiä, mutta kuitenkin myös julkisia, sillä näiden yksityisten suhteiden avulla tytöt toimivat julkisessa ympäristössä. (Aapola 1992a, 83, 99.)

Tyttöjen ystävyyssuhteet ovat luonteeltaan kaksijakoisia. Vaikka suhteet ovat läheisiä ja tukea antavia, ovat ne toisaalta myös alttiita kateellisuudelle ja emotionaalisille jännitteille. (Griffiths 1996, 3.) Se, että tyttöjen ystävyysryhmät ovat poikia selvemmin rajattuja, edesauttaa tytöille tyypillisen epäsuoran aggression käyttöä ystävyysryhmien sisälläkin. Tytöt saattavat vahingoittaa ystäväänsä esimerkiksi aiheuttamalla tälle mustasukkaisuutta, hylkäämällä hänet ja alkamalla toisen tytön ystäväksi. (Näre 1992, 27.)

Younissin ja Smollarin (1985) tutkimusten mukaan nuorten ystävyyssuhteissa ongelmia aiheuttivat epäluotettava käyttäytyminen (esim. salaisuuksien paljastaminen), riittävän huomion puute (esim. ajan viettäminen muiden kanssa), epäkunnioittava käyttäytyminen (esim. pilkkaaminen), epäsopeva käyttäytyminen (esim. itserakkaus ja ailahtelevuus) sekä riittämätön kommunikointi (esim. asioiden kertomatta jättäminen). Tyttöillä merkittävimmät ongelmien aiheuttajat näistä olivat epäluotettava käyttäytyminen sekä riittävän huomion puute. Koska juuri nämä asiat aiheuttivat ongelmia, voidaan myös sen perusteella sanoa, että läheisissä ystävyyssuhteissa odotetaan luotettavuutta ja kunnioitusta, riittävää huomiointia, hyväksyttävää käyttäytymistä sekä avointa kommunikaatiota. (Youniss & Smollar 1985, 110–112, 116.)

Näitä ystävyyssuhteen odotuksia kuitenkin rikotaan nuorten keskuudessa usein ja tämä aiheuttaa konflikteja ystävysten välille. Suurin osa tytöistä pyrkii ratkaisemaan konfliktit avoimesti ennen kaikkea puhumalla asiasta, mutta myös anteeksipyyntön tai käytöksen muuttamisen avulla. Huomattavasti pienemmän osan mukaan konfliktit ratkeavat enemmän epäsuorin keinoin (esim. hyväksymällä tai unohtamalla konfliktin syy) tai jäävät kokonaan ratkaisematta. Konfliktien selvittäminen kertoo siitä, että ystävyyssuhteet halutaan säilyttää hankaluuksista huolimatta. (Youniss & Smollar 1985, 116–120.)

3.2 Kahden aiemman tutkimuksen tarkempaa esittelyä

Aapola (1992a, 84) on tutkinut tyttöjen ystävyys-suhteita haastattelemalla 11–12-vuotiaita helsinkiläistyttöjä. Griffiths (1996, 7–8) puolestaan on haastatellut ja havainnoinut pääosin 12–13-vuotiaita, mutta myös muutamia noin 15-vuotiaita tyttöjä Englannin pohjoisosassa. Kummassakaan tutkimuksessa suurin osa tytöistä ei halunnut nimetä yhtä ainoaa parasta ystävää, vaikka yleisen käsityksen mukaan tyttöjen ystävyudet yleensä ovat tällaisia (Aapola 1992a, 85; Griffiths 1996, 50). Sen sijaan myös näissä tutkimuksissa kolmen tytön ryhmitelmät havaittiin epävakaina (Griffiths 1996, 46) ja ne tuottivat usein ongelmia, kuten ulkopuolisuuden tunnetta ja mustasukkaisuutta (Aapola 1992a, 85–86). Aapolan (1992a) tutkimuksen mukaan tyttöjen ystävyys-suhteet liittyivät läheisesti kaikkiin heidän tekemisiinsä. Ystävyys-suhteet olivat monimuotoisia ja vaihtelevia, sillä joskus tytöt viettivät aikaansa yhden ystävän seurassa, joskus ryhmässä. Tärkeintä oli välttyä jäämästä kokonaan ystävyys-suhteiden ulkopuolelle. (Aapola 1992a, 85–86.) Myöskään Griffithsin (1996) tutkimuksen mukaan tyttöjen ryhmittymiselle ystävyys-suhteisiin ei ollut selkeää mallia, mutta erilaisten ryhmitelmien olemassaolo oli ilmeistä. Tyttöillä oli kyllä myös perinteisiä paras ystävä -pareja, mutta ne kuuluivat enemmän koulun ulkopuoliseen elämään. Koulussa tytöt kuuluivat erikokoisiin ryhmiin. (Griffiths 1996, 46, 48–50.)

Aapola (1992a) luokitteli tyttöjen ystävyudet kolmeen eri tyyppiin: perinteiset pariystävyydet (tiivis, kahden tytön välinen ystävyys), vaihtuvat pariystävyydet (aikaa vietetään kahdestaan jonkun kanssa, mutta pari vaihtuu eri ympäristöissä) sekä ryhmäystävyydet (kiinteä tyttöryhmä tai kerho). Yleisimmin tytöillä oli useita rinnakkaisia läheisiä ystävyys-suhteita, eli vaihtuvia pariystävyyksiä. (Aapola 1992a, 86.) Griffithsin (1996) mukaan silmiinpistäväntä hänen tutkimuksessaan oli juuri se, että yleensä tytöillä oli rinnakkaisia ystävyys-suhteita joko koulussa tai sen ulkopuolella. Rinnakkaiset suhteet helpottivat siirtymää lapsuudesta aikuisuuteen, sillä jotkut tytöt esimerkiksi viettivät aikaansa kahdessa eri ryhmässä, joista toisessa vielä leikittiin, mutta toisessa kiinnostuksen kohteet olivat kypsempinä, kuten muoti ja pojat. Rinnakkaiset suhteet tarjosivat lisäksi turvaa, jos tyttö ajautui riitoihin toisten ystävien kanssa. (Griffiths 1996, 46, 48.)

Aapolan (1992a) haastatteluissa ei ilmaistu selkeästi ystävän valintakriteerejä, ja ystävyudet syntyivätkin usein lähes sattumalta. Usein ystävyudet kuitenkin asuivat lähekkäin, harrastivat samantapaisia asioita, olivat saman ikäisiä ja monesti heillä oli samantyyppinen perhetausta ja ulkonäkö. Tärkein ominaisuus ystävälle oli luotettavuus: ystävän tuli osata säilyttää salaisuudet. Myös toisen ymmärtäminen, mielipiteiden jakaminen ja yhteiset hauskat toiminnot olivat tärkeitä. Muita tärkeitä ominaisuuksia olivat kekseliäisyys, monipuolisuus ja huumorintaju. (Aapola 1992a, 87.)

Griffithsin (1996) tutkimuksessa ystävyysuhteen kannalta ratkaiseviksi ulkoisiksi tekijöiksi osoittautuivat läheisyys (*proximity*), jatkuvuus (*continuity*) ja yhtäläisyydet (*similarities*). Läheisyys on ystävyysuhteille elintärkeä lähtökohta, ja sillä voidaan tarkoittaa lähellä asumista tai läheisyyttä koulussa, eli samalla luokalla tai tunneilla olemista. Jatkuvuus on tekijä, joka saa tytöt pysymään ystävinä. Säännölliset kontaktit ovat tärkein tekijä ystävyuden vahvistumiselle ja jatkuvuudelle. Yhteisten muistojen takia pitkään jatkuneet ystävyudet ovat vahvoja. Yhtäläisyydet ulkonäössä (kypsyys), kyvyissä ja kiinnostuksissa (akateemiset saavutukset ja ulospäin näytetty kyvykkyys), sosiaalisessa luokassa sekä etnisyydessä ovat ystävyuden perustana, mutta mikään niistä yksinään ei välttämättä ole ratkaisevaa ystävyuden kannalta. Tutkimuksen tytöt pitivät jonkinlaista samanlaisuutta sinänsä yleensä tärkeimpänä syynä, miksi he olivat ystäviä tietyn ryhmän kanssa. (Griffiths 1996, 27–45.)

Griffithsin (1996) tutkimuksessa tyttöjen oli helpompi kertoa siitä, miten he ystävyystyivät ja mitä he tekivät ystävien kanssa, kuin siitä, millainen on hyvä ystävä. Käyttäytymistä, joka oli ominaista ystävyksille, oli Griffithsin tutkimuksen mukaan yhteenkuuluvuus (*togetherness*) (yhdessäolo aina kun se oli mahdollista), fyysinen läheisyys (*physical closeness*) (esimerkiksi halaaminen ja toisen hiusten laittaminen), yhdessä nauraminen (*having a laugh*) (yksi ystävyuden keskeisimmistä ulottuvuuksista, vahvistaa ystävyyttä ja mahdollisesti sulkee muita ulkopuolelle), puhuminen (*talking*) (keskeinen vuorovaikutusmuoto, keskustelua tapahtumista ja kiinnostuksen kohteista sekä isommassa ryhmässä että luottamuksellisesti useammin kahden kesken, jolloin mukana oli enemmän tunteita) sekä uskollisuus ja tuki (*loyalty and support*) (esimerkiksi ystävän puolustaminen muille). Vaikka tämänkaltainen käyttäytyminen

liittyi positiivisesti ystävyyteen, ulkopuolisille, kuten opettajille, nämä saattoivat näyttäytyä myös negatiivisessa valossa. (Griffiths 1996, 54–73.)

Griffiths (1996) havaitsi tutkimuksensa aikana, että 12–13-vuotiaiden tyttöjen ystävyysuhteille oli luonteenomaista lukuisat riidat, jotka olivat välillä isompia, välillä pienempiä. Pienet riidat ja toisten pilkkaaminen olivat monilla tytöillä osa päivittäistä vuorovaikutusta. Riita saattoi kehittyä yhtäkkiä, mutta myös sovinto tehtiin yleensä nopeasti. Tytöt myös kertasivat riitoja keskenään jälkeinpäin, jolloin alkuperäinen syy usein unohtui, ja tärkeämmäksi nousi se, että riidasta tuli heille yhteinen muisto ja läheisyyden vahvistaja. Tytöt ilmaisivat kokevansa riitojen johtuvan siitä, että he näkivät ystäviään liikaa. Ystävien runsas näkeminen oli kuitenkin osa läheistä ystävyyttä, joten jatkuvat riidat kuuluivat olennaisesti läheiseen ystävyyteen. (Griffiths 1996, 75, 77–82.)

Joskus pienten riitojen ohella oli myös isompia ja vakavampia riitoja, jolloin tytöt saattoivat riitaantua pidemmäksi ajaksi, mutta yleensä ystävystyivät uudelleen myöhemmin. Yleisin syy vakavampiin riitoihin oli kateellisuus, jolloin tyttö pelkäsi menettävänsä ystävänsä toiselle tai ystävä oli liian omistushaluinen. Kateellisuuden lisäksi isompiin riitoihin oli usein syynä se, että joku tytöistä oli liian määräävä muita kohtaan. Riitojen seurauksena tytöt usein rikkoivat toistensa luottamuksen ja nimittelivät toisiaan, viettivät aikaa ”varaystävien” kanssa ja välittivät viestejä toisten tyttöjen kautta. Joskus kahden ystävän riidellessä muu ystäväryhmä asettui jommankumman puolelle. (Griffiths 1996, 82–95.)

Griffithsin (1996) mukaan lukuisat riidat eivät kuitenkaan ole merkki siitä, että tyttöjen ystävyysuhteet olisivat pintapuolisia ja lyhytkestoisia, kuten aiemmissa tutkimuksissa on päätelty, vaan jatkuva riitelemine ja sopiminen ovat tärkeitä keinoja ystävyyden vahvistamiselle. Hän havaitsi kaksi tärkeää seikkaa tyttöjen riidoista. Ensinnäkin, tyttöjen riitojen syynä voidaan nähdä olevan jännite. Toisaalta heillä oli pelko torjutuksi ja yksin jätetyksi tulemisesta, toisaalta halu säilyttää itsenäisyys ja kontrolli jossakin määrin. Toiseksi, niin isojen kuin pientenkin riitojen aiheuttamien tunteiden voimakkuus oli merkittävää, mikä kertoo siitä, että ystävyysuhteet sinällään ovat tytöille erittäin merkittäviä. (Griffiths 1996, 76, 95–97.)

Myös Aapolan (1992a) haastattelemat tytöt halusivat ystävyysuhteiltaan paljon ristiriitaisia asioita, joten he joutuivat tasapainottelemaan monien vaikeasti yhteen sovitettavien ihanteiden välillä. Tytöt pyrkivät ystävyysuhteiden avulla itsenäistymään vanhemmistaan. Griffithsin (1996) tapaan myös Aapolan (1992a) tutkimuksessa ristiriita syntyi siitä, että tytöt halusivat läheisyyttä ja tukea, mutta halusivat kuitenkin säilyttää riippumattomuutensa. Monet tytöt olivat ratkaisseet tämän juuri vaihtuvilla pariystävyyksillä. Turvallisuutta ja läheisyyttä toivat pitkään jatkuneet ystävyudet, mutta vaihtelua ja riippumattomuutta auttoi se, että näitä ystävyksiä oli useampia rinnakkain. Aiempaa tutkimusta tästä aiheesta ei ole, mutta Aapola arvelee, että tyttöjen asennoitumisessa perinteisiin pariystävyyksiin on tapahtumassa muutosta. (Aapola 1992a, 88–90, 101.)

Tytöt myös arvostivat ystävissään rehellistä mielipiteiden kertomista, eli itsenäisyyttä olisi hyvä olla ystävyysuhteen sisälläkin. Samalla he kuitenkin toivoivat välttyvänsä riidoilta ja konflikteilta sekä korostivat, että kiistat johtuivat ”pikkuasioista”. Eriävät mielipiteet olisi siis vain todettava käsittelemättä niitä sen enempää. Lisäksi tytöt arvostivat ystävyysuhteissaan tasa-arvoa. Ystäväryhmissä ei ollut selviä johtajia, ja toisten komentelusta ei pidetty. Pariystävyyksissä voimakkaampi tyttö saattoi kuitenkin kohdella toista alentuvasti, vaikka niissäkin pyrittiin demokratiaan. Aapolan (1992a) haastattelemat tytöt olivat yksinäisiä pääosin vain hetkellisesti, kun ystävää ei ollut saatavilla. Suurin osa kuitenkin tiesi samasta koulusta jonkun, joka oli melkein aina yksin. Jotkut tytöistä olivat joskus halunneet vapaaehtoisesti olla yksin, mutta tämä aiheutti vain hämmennystä heidän ystävissään. Yksinäisyys oli kuitenkin useimpien mukaan epämiellyttävää, ja ystävyysuhteisiin kiinnittyminen olikin erittäin tärkeää yksinäisyyden välttämiseksi. (Aapola 1992a, 91–99.)

4 TUTKIMUS

4.1 Tutkimustehtävät

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää tyttöjen ystävyysuhteiden ominaispiirteitä. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mikä merkitys ystävyydellä on 6.- ja 7.- luokkalaisille tytöille?
2. Millaisia 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyysuhteet ovat?
3. Miten 6.-luokkalaiset olettavat ja 7.-luokkalaiset kokevat ystävyysuhteiden muuttuvan siirryttäessä alakoulusta yläkouluun?
4. Eroavatko 6.- ja 7.-luokkalaisten käsitykset tyttöjen ystävyysuhteista?

4.2 Tutkimuksen tausta

Koska tavoitteena on saada kuvailevaa ja kokemuksellista tietoa tyttöjen ystävydestä, tutkimuksen lähtökohta on laadullinen. Laadullisen aineiston voi tiivistetysti määrittellä tarkoittavan aineistoa, joka on tekstimuodossa, esimerkiksi haastattelu, havainnointi, päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet (Eskola & Suoranta 2008, 15). Myös Johnsonin ja Christensenin (2008, 34) mukaan laadullista tutkimusta varten kerätty aineisto on pääasiassa sanallista, kuvallista tai kategorisoitua sekä tutkijan itsensä keräämää, esimerkiksi syvähaastatteluja, osallistujien havainnointia, kenttämuistiinpanoja ja avoimia kysymyksiä.

Laadullisessa tutkimuksessa ilmiöitä tutkitaan niiden luonnollisessa ympäristössä monipuolisesti, useista ulottuvuuksista ja kerroksista. Todellisuus nähdään subjektiivisena, henkilökohtaisena ja sosiaalisesti konstruoituna, ja kiinnostuneita ollaan juuri tietyistä ryhmistä tai ihmisistä. (Johnson & Christensen 2008, 34.) Tutkimuksen otanta valitaankin usein harkinnanvaraisesti, jolloin aineiston laatu on sen tieteellisyyden kriteeri (Eskola & Suoranta 2008, 18). Tuloksina esitetään yksityiskohtaisia löytöjä, jotka tarjoavat kuvauksia osallistujien näkökulmasta ottaen

huomioon useita eri perspektiivejä. Tulokset ilmaistaan kuvailevana raporttina, jossa on asiayhteyksien luonnehdintaa ja suoria lainauksia tutkittavilta. (Johnson & Christensen 2008, 34.) Usein tunnusomaista laadulliselle tutkimukselle on myös osallistuminen tutkittavien elämään, esimerkiksi erilaiset kenttätöiden muodot, jolloin yleensä on tavoitteena saada esiin tutkittavien näkökulma pitämällä omat ennakkokäsitykset ja arvostukset mahdollisimman hyvin sivussa. Tästä huolimatta tutkijan asema laadullisessa tutkimuksessa on keskeinen, sillä hänellä on paljon vapauksia vaikuttaa tutkimuksen kulkuun. (Eskola & Suoranta 2008, 16–17, 20.)

Laadullinen tutkimus on sellaista, jossa tutkija luo uutta teoriaa tutkimusaineiston perusteella. Tutkimuksessa keskitytään ilmiöihin, joista ei vielä tiedetä paljon, mutta halutaan tietää lisää, eli selvitetään niiden olemuksen perusteita. (Eskola & Suoranta 2008, 19; Johnson & Christensen 2008, 34–35.) Analyysi keskittyy siis tyyppien, teemojen ja kokonaisvaltaisten ominaisuuksien etsimiseen (Johnson & Christensen 2008, 34). Laadullisen tutkimuksen tavoitteena voi olla esimerkiksi kuvata, ymmärtää tai tulkita jotakin ilmiötä, tapahtumaa tai toimintaa. Tavoitteena ei siis ole tilastollinen yleistäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.) Kaiken tutkimuksen tarkoitus on kuitenkin aina mahdollisimman tarkasti arvioida, missä määrin tutkimuksen tuloksia voi soveltaa muihin tilanteisiin. Esimerkiksi tutkimuksissa, joissa tiettyä ilmiötä tutkitaan syvällisesti vaikka vain yhden vastaajan kautta, tutkija pyrkii muodostamaan johtopäätöksistään näkemyksen, miten tuloksia voisi soveltaa myös muihin ihmisiin, joilla on samankaltainen tausta. Näin ollen jonkinlainen yleistäminen on aina tutkimuksen luontainen tavoite. (Oliver 2010, 46–47.)

Tutkimuksen lähestymistapa on fenomenologinen. Fenomenologisessa tutkimuksessa tutkija yrittää selvittää, kuinka tutkittavat itse omista näkökulmistaan kokevat tietyn ilmiön (Johnson & Christensen 2008, 48). Fenomenologiassa siis tutkitaan ihmisten kokemuksia suhteessa omaan todellisuuteensa. Nämä kokemukset muodostuvat merkitysten pohjalta, sillä fenomenologien mukaan ihmisen suhde maailmaan on intentionaalinen, eli kaikella on jokin merkitys. Ihmisen toiminnan tarkoituksen voi ymmärtää selvittämällä, millaiset merkitykset vaikuttavat hänen toimintansa taustalla. (Laine 2010, 29.) Kun selvitetään, mitä tytöt ajattelevat tyttöjen ystäväyydestä

ylipäättään, eli millainen merkitys tyttöjen ystävyydellä on heidän todellisuudessaan, on helpompi ymmärtää heidän toimintaansa ystävyysuhteissaan.

Fenomenologiaan liittyy myös hermeneutiikka, joka ilmenee tutkimusaineiston tulkinnassa. Fenomenologinen ja hermeneuttinen tutkimus voidaan nähdä kaksitasoisena: ensimmäisellä tasolla tutkittava kuvaa omaa kokemusmaailmaansa ja sen ymmärtämistä, toisella tasolla tutkija tutkii ensimmäisen tason merkityksiä reflektoiden, tematisoiden ja käsitteellistäen niitä. (Laine 2010, 31–32.) Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu oli ensimmäisen tason tutkimusta. Toisen tason tutkimus pitää sisällään analyysin, joka aineistolle tehtiin.

4.3 Tutkittavat, aineistonkeruun toteutus ja tutkimusmenetelmät

Aineistona ovat 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen kirjoitelmat (liite 1) sekä vastaukset neljään avoimeen kysymykseen (liite 2). Aineisto kerättiin Turun seudulla kolmella koululla helmi-maaliskuussa 2011. Kuudensia luokkia oli mukana neljä, seitsemänsiä luokkia kaksi kappaletta. Yhteensä tutkimukseen osallistui 42 vastaajaa, 23 kpl kuudesluokkalaisia ja 19 kpl seitsemäsluokkalaisia.

Alasuutarin (1999, 235) mukaan tulosten yleistettävyyttä ei aina ole välttämätöntä, eikä tutkimustulosten tarvitse aina päteä muihin kuin tutkittuun tapaukseen, sillä tutkimuksen kohteena saattaa olla myös ainutkertainen ilmiö. Laineen (2010) mukaan yksilöiden tutkiminen sinänsä on mielenkiintoista, sillä ainutlaatuisuus ja erilaisuus kiinnostavat. Yksilöiden tutkiminen kertoo kuitenkin myös jotain yleistä, sillä jokainen yksilö on kasvanut yhteisöön, joten he saavat myös yhteisiä piirteitä ja merkityksiä yhteisön kautta. (Laine 2010, 30.) Tämän tutkimuksen tuloksia ei pysty yleistämään koskemaan kaikkia tyttöjä ja heidän ystävyysuhteitaan. Ne tarjoavat kuvan nimenomaan tutkittujen tyttöjen ystävyysuhteista, mutta sitä kautta kertovat jotain myös yhteisöstä, johon he ovat kasvaneet. Tässä mielessä tutkimustulokset kertovat yksilöiden kautta myös jotain yleistä suomalaisten tyttöjen ystävyysuhteista.

Aloitin tutkimuksen tekemisen tammikuussa 2011 lähettämällä Turun seudun ala- ja yläkoulujen rehtoreille sähköpostitse lupapyyntöä tutkimuksen tekemistä varten.

Samalla kysyin myös kuudensien luokkien ja yläkoulun puolelta terveystiedon opettajien yhteystietoja. Laadullisessa tutkimuksessa on usein tärkeää saada tutkimukseen osallistujiksi henkilöitä, joilla on tutkittavasta aiheesta yksityiskohtaista ja perusteellista tietoa. Tällöin sattumanvarainen otanta ei ole paras mahdollinen menetelmä, vaan on käytettävä harkinnanvaraista otantaa. (Oliver 2010, 77–78.) Luotin aiheeni olevan sellainen, että kaikkien koulujen tytöiltä löytyisi yksityiskohtaista ja perusteellista tietoa. En tiennyt mitään kouluista ennalta, joten valitsin yhteydenoton kohteita koulun sijainnin perusteella. Sain nopeasti useita myöntäviä ja muutamia kieltäviä vastauksia. Rehtoreiden vastausjärjestyksen perusteella otin yhteyttä opettajiin, joiden yhteystietoja olin saanut. Sain joitakin kieltäviä vastauksia, mutta myös opettajilta sain nopeasti myöntäviä vastauksia tarpeeksi. Aluksi otin vain kaksi 6. luokkaa ja kaksi 7. luokkaa tutkimuksen kohteeksi, mutta koska kuudensilla luokilla ei ollut niin paljon tyttöjä kuin olin ennalta oletanut, ja koska muutamia kieltäytymisiäkin tuli, jouduin ottamaan yhteyttä vielä uusiin opettajiin. Sainkin vielä eri koulusta kaksi kuudetta luokan lisää. Tässä yhteydessä tiedustelin puhelimitse myös opetustoimesta erillisen tutkimuslupahakemuksen tarpeellisuutta, mutta sain tietää, että tässä tapauksessa koulujen rehtorien luvat riittävät.

Kun opettajien kanssa oli sovittu aika tutkimukselle, lähetin heidän kautta luokan tyttöjen vanhemmille kirjallisen lupalomakkeen (liite 3), sillä tutkittavat olivat alaikäisiä. Lomakkeella he ilmoittivat, antavatko lapselleen luvan osallistua tutkimukseeni vai eivät. Tutkimukseen osallistuivat vain ne, joiden vanhemmat olivat myöntäneet luvan tutkimukseen osallistumiselle. Koska lupalaput menivät opettajien kautta, en tiedä tarkkaa vastausprosenttia. Muutamia luvan saaneita oli myös pois koulusta tutkimushetkenä, joten tämä karsi joitakin osallistujia.

Tutkimus toteutettiin kouluilla yhden oppitunnin aikana. Tutkimukselle oli varattu aikaa yksi oppitunti, mutta suurimmalla osalla ei näin kauaa mennyt. Olin vastaajien kanssa muista oppilaista erillisessä tilassa, jossa annoin heille ohjeistuksen tutkimusta varten. Tytöt saivat tarvittaessa kysyä neuvoa, ja annoin myös suullisesti joitain lisäohjeita kirjoittamiseen, mikä on Vallin (2010, 108) mukaan etu sellaisessa kyselylomaketutkimuksessa, jossa tutkija on itse paikalla tutkimusta toteuttamassa. Tämän vuoksi ohjeidenanto saattoi hieman poiketa eri luokilla, mutta pääosin pyrin

pitämään ohjeiden ja neuvojen sisällön samana. Tytöt kirjoittivat ensin kirjoitelman, jonka palautettuaan he saivat neljän avoimen kysymyksen lomakkeen. Lomakkeet oli numeroitu siten, että kirjoitelman palauttaja sai vastattavakseen samalla numerolla varustetun kysymyslomakkeen. Tein tämän siksi, että pystyisin tarvittaessa löytämään kirjoitelman ja avointen kysymysten vastaukset samalta kirjoittajalta. Kerroin myös vastaajille, että numerointi on vain tätä varten, eikä numeroita käytetä eikä edes pystyttäisi käyttämään heidän tunnistamiseensa.

Käyttämäni aineistonkeruumenetelmät olivat siis kirjoitelman kirjoittaminen sekä vastaukset kysymyslomakkeeseen, joka sisälsi neljä avointa kysymystä. Molemmilla menetelmillä kysyttiin samasta aiheesta, kysymyslomakkeessa vain oli tarkemmin määritelty, mitä asioita tyttöjen ystävyysuhteista halutaan tietää. Laadullisen tutkimuksen metodikirjallisuudesta ei juuri löydy suoraa näihin menetelmiin liittyvää kirjallisuutta. Niitä molempia voidaan kuitenkin pitää eräänlaisina kyselyinä. Kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai mikä hänen toimintansa taustalla vaikuttaa, voidaan asiaa yksinkertaisesti kysyä häneltä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73).

Mason (2002) kuvaa erilaisten dokumenttien käyttöä laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmänä. Dokumenteilla hän tarkoittaa erilaisia, yleensä kirjallisia aineistoja, jotka voivat olla olemassa ennen tutkimuksen tekoa, tai jotka tutkija tai tutkittavat luovat tutkimusta varten. Esimerkkeinä tutkimusta varten tehdyistä dokumenteista hän mainitsee muun muassa päiväkirjat, kirjalliset kuvaukset tai tarinat sekä elämäkerrat. (Mason 2002, 103.) Kirjoitelma tai esse voidaan nähdä yksityisenä kirjallisena dokumenttina samaan tapaan kuin esimerkiksi kirje tai päiväkirja. Näiden käyttöön liittyy oletus, että kirjoittajan on mahdollista ilmaista itseään kirjoittamalla, ja että häneltä sitä kautta saa parhaiten tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 84.) Itse lähdin oletuksesta, että kuudes- ja seitsemäsluokkalaiset pystyvät ja ovat tottuneet ilmaisemaan itseään kirjallisesti, ja myös Aarnoksen (2010, 178) mukaan kirjoitelman kirjoittaminen menetelmänä sopii iällisesti noin 9–10-vuotiaista eteenpäin. Kirjoitelman kirjoittaminen ei monille välttämättä ole paras tapa kertoa ajatuksistaan, mutta koin, että tällaisella menetelmällä tytöt uskaltaisivat paremmin kertoa tuntemuksistaan kuin esimerkiksi kasvotusten tapahtuvan haastattelun kautta. Lisäksi kirjoitelman käyttö mahdollisti

laajemman aineiston kuin mitä haastattelemalla olisi ollut mahdollista kerätä, ottaen huomioon tutkimuksen laajuuden.

Oliverin (2010) mukaan avointen kysymysten vastaukset tuottavat laadullista aineistoa. Kysymykset ovat avoimia, kun tutkija ei pyri mitenkään ennakolta määräämään mahdollisia vastauksia. Avointen kysymysten käyttäminen tutkimusmenetelmänä voi olla tehokasta ja huomattavasti nopeampaa kuin haastattelut. Se ei kuitenkaan mahdollista vuorovaikutusta, jota haastattelutilanteessa on. (Oliver 2010, 117.) Valli (2010) puolestaan pitää avoimia kysymyksiä sisältävällä kysymyslomakkeella kerättyä aineistoa sellaisena, jota voidaan analysoida sekä tilastollisin että laadullisin menetelmin. Hän pitää avointen kysymysten hyvinä puolina vastausten joukossa mahdollisesti olevia hyviä ideoita, vastaajan mielipiteen perusteellista selvittämistä sekä monipuolisia luokittelumahdollisuuksia. Huonoina puolina hän mainitsee vastausten epätarkkuuden sekä mahdollisen kysymyksen vierestä vastaamisen. Hän pitää avoimia kysymyksiä myös työläämpinä analysoida kuin valmiita vastausvaihtoehtoja. (Valli 2010, 126.) Viimeinen huomio koskee kuitenkin lähinnä määrällistä tutkimusta, jossa valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttäminen on mahdollista.

4.4 Aineiston analysointi

Kerätty aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla aineistolähtöisesti. Tällöin teoreettiset etukäteisolettamukset jätetään taka-alalle, ja edetään aineistosta nousevien teemojen mukaan (Eskola & Suoranta 2008, 151–152). Tutkija luo aineistosta omia tulkintojaan kuitenkin myös kokemusmaailmansa pohjalta. Aineiston tulkinnassa tutkijan pitää kyseenalaistaa omat tulkintansa sekä pyrkiä reflektiivisyyteen ja kriittisyyteen päästäkseen arkiajattelusta tutkimukselliselle tasolle. Tutkijan tulisi ajatella aineiston tulkinta hermeneuttisen kehän kautta: omaan tulkintaan otetaan etäisyyttä ja pyritään tarkastelemaan aineistoa uudesta näkökulmasta. (Laine 2010, 34–36.) Vaikka olinkin tutustunut teorian tietoon jo ennen aineiston analyysia, ja lisäksi minulla on paljon omakohtaisia kokemuksia tyttöjen ystävyys-suhteista, pyrin kuitenkin analyysin aikana jättämään nämä taustalle ja keskittymään siihen, mitä keräämästäni aineistosta voi päätellä.

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan laadullisen tutkimuksen analyysin tulisi aina lähteä siitä, että aineistosta valitaan, rajataan ja jollakin tavalla litteroimalla tai koodaamalla erotellaan kaikki juuri kyseisen tutkimuksen kannalta oleellinen materiaali. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävät ohjaavat tätä valintaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.) Tutkimuksessani tutkimuskysymykset olivat laajoja ja niillä pyrittiin selvittämään tyttöjen ystävyysuhteiden ominaisuuksia melko yleisellä tasolla, joten lähes kaikki, mitä tytöt vastauksissaan toivat esiin, oli oleellista tämän tutkimuksen kannalta. Lukiessani tyttöjen vastauksia alustavasti läpi huomasin, että kirjoitelmat ja avointen kysymysten vastaukset sisälsivät paljon samoja sisältöjä ja päällekkäisyyksiä. Tarpeettoman toiston välttämiseksi päätinkin käsitellä näillä eri aineistonkeruumenetelmillä saatuja vastauksia yhdessä ja jättää pois eri menetelmillä saadun tiedon vertailun. Tuloksia esitellessäni käytänkin siis käsitteitä ”tulokset” tai ”vastaukset” erittelemättä, kummalla lomakkeella tieto on saatu. Tehty valinta ei vähentänyt millään lailla tulosten rikkautta, päinvastoin mahdollisti niiden monipuolisen esittelyn loogisesti.

Aineiston analysoinnin aloitin litteroimalla. Kirjoitin tietokoneelle luokiteltuna tyttöjen tuottamista teksteistä avainsanoja ja tarvittaessa pidempiä lauseita käyttäen kaiken, mitä he olivat kertoneet. Luokkina käytin aluksi samoja neljää teemaa kuin avointen kysymysten lomakkeessa (ystävyyssuhteiden merkitys, ylläpito, ongelmat ja muutokset). Litteroidessani aineiston tällä tavoin aloitin samalla jo sisällönanalyysin seuraavan vaiheen, eli aineiston ryhmittelemisen erilaisten luokkien, teemojen tai tyyppien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Käyttämäni aineistonjärjestämistekniikka oli siis luokittelua. Vähitellen huomasin joutuvani lisäämään ja muokkaamaan teemoja hieman, jotta koko aineisto tulisi edustetuksi paremmin. Lopulta päädyin luokittelussani viiteen eri teemaan:

1. Ystävyysuhteiden olemus
2. Ystävyysuhteiden ilmeneminen
3. Ystävyysuhteiden merkitys
4. Ystävyysuhteiden ongelmat

5. Ystävyysuhteiden muuttuminen siirryttäessä alakoulusta yläkouluun

Tuloksia kirjoittaessani käytin vielä toista aineiston ryhmittelytapaa, teemoittelua. Se on samankaltaista kuin luokittelu, mutta siinä oleellista on myös, mitä kustakin teemasta on sanottu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Kunkin teeman kohdalla esittelen seikkoja, joita eri vastaajat ovat kyseiseen teemaan liittyen tuoneet esiin. Ensimmäisenä käsittelen tyttöjen ystävyysuhteiden yleisiä piirteitä. Tuon esiin, miten tytöt kuvaavat tyttöjen ystävyysuhteiden eroavan poikien ystävyysuhteista sekä käsittelen erilaisiin ryhmitelmiin liittyviä seikkoja. Toisena käsittelen sitä, miten tyttöjen ystävyysuhteet ilmenevät, eli mitä tytöt tekevät ystäviensä kanssa. Sekä ensimmäinen että toinen teema vastaavat toiseen tutkimuskysymykseeni, eli siihen, millaista 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyys on. Kolmantena teemana esittelen sitä, mikä merkitys ystävyysuhteilla on tytöille, eli vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni. Tämän teeman alla käsittelen ystävyuden tärkeyttä sekä sitä, millaista ystävien käyttäytyminen toisiaan kohtaan on tutkimieni tyttöjen mukaan. Neljänneksi kerron ystävyysuhteisiin liittyvistä ongelmista, mikä täydentää ensimmäisen ja toisen teeman vastausta toiseen tutkimuskysymykseen. Ongelmia esittelen erillisenä teemanaan, sillä tytöt kertoivat niistä paljon. Viimeisenä käsittelen ystävyysuhteiden muuttumista siirryttäessä alakoulusta yläkouluun, eli kolmatta tutkimuskysymystä.

Kaikkien teemojen alla otan huomioon kuudes- ja seitsemäsluokkalaiset omina ryhminään. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 93) kehottavat tekemään itselleen selväksi, hakeeko aineistosta erilaisuutta vai samanlaisuutta. Itse pyrin esittelemään ryhmien välisiä eroja aina, kun se on mahdollista, ja samalla vastaamaan neljänteen tutkimuskysymykseen. Useassa kohdassa ryhmien välillä ei kuitenkaan ollut merkittäviä eroja, joten käsittelen ryhmiä usein myös yhdessä. Näin ollen tutkimuksessani on mielekästä käsitellä sekä erilaisuutta että samanlaisuutta ryhmien välillä.

4.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta tehtäessä on arvioitava sen luotettavuutta, jotta välttyttäisiin tekemästä virheitä. Laadullisissa tutkimuksissa luotettavuuden tarkastelu voi olla hyvin erilaista johtuen erilaisista laadullisen tutkimuksen perinteistä, eikä luotettavuuden arviointi siis

ole yksiselitteistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134, 140.) Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuteen vaikuttaa keskeisesti tutkija itse, sillä hän on merkittävä tutkimusväline omassa tutkimuksessaan. Näin ollen tutkija on tärkein luotettavuuden kriteeri, ja arvioinnin luotettavuudesta tulee koskea koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2008, 210.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden parantamiseen on pyritty niin aineiston keruu- kuin analysointimenetelmienkin kehittämisellä. Tästä huolimatta tärkeä edellytys on yhä se, että tutkimuksen tekemiseen on tarpeeksi aikaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 142.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa, kun tutkija esittää tutkimuksen lukijoille riittävästi tietoa aineiston keräämisestä ja analysoimisesta. Näin tutkimustulokset ovat selkeämpiä ja ymmärrettävämpiä, ja lukija voi arvioida niitä. Tämä vaatii, että tutkija tuo ilmi tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen, aineistonkeruumenetelmät, tutkimukseen osallistujat, tutkimuksen keston ja aineiston analysointiprosessin. Lisäksi riittävä tiedonanto tutkimuksesta vaatii, että tutkija pohtii ja arvioi tutkimusraportissaan omaa sitoumustaan tutkijana, suhdettaan tutkittaviin sekä tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.) Tässä luvussa (luku 4) olen pyrkinyt kertomaan kaiken oleellisen tutkimukseni aineiston keräämisestä ja analysoimisesta sekä niihin liittyvistä vaiheista. Oma toimintani tutkijana ja vaikutustani tutkittaviin tarkastelen erityisesti alaluvussa 4.6 Tutkimuksen eettisyys.

Tutkimuksen toteutuksen yksityiskohtainen raportointi lisää osaltaan tutkimusprosessin julkisuutta. Kuitenkin tutkimusprosessin julkisuutta, ja siten luotettavuutta, on mahdollista lisätä myös pyytämällä tutkijakollegoita arvioimaan tutkimusprosessia, ja tiedonantajia tulosten paikkansapitävyyttä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 142.) Aineistonkeruuta suunnitellessani en pystynyt kysymään mielipiteitä tutkimuslomakkeistani seminaariryhmältäni, mutta pyysin kuitenkin erästä opiskelutoveriani arvioimaan tältä osin tutkimusprosessia, jotta luotettavuus paranisi. Hän arvioi kysymysteni ymmärrettävyyttä ja mahdollisia vastauksia, minkä perusteella muokkasinkin kyselylomaketta hieman. Lisäksi ohjaajani antoi kommenttinsa lomakkeisiini. Tutkittaviltani en pystynyt pyytämään tulosten paikkansapitävyyden tarkistamista.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta on perinteisesti arvioitu validiteetin ja reliabiliteetin avulla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136). Tutkimuksen validiteetti kertoo, mittaako tutkimus oikeasti sitä, mitä sillä oli tarkoitus mitata, eli esimerkiksi, esittelevätkö tulokset tutkimukseen osallistujien oikeita tuntemuksia (Oliver 2010, 73). Reliabiliteetilla puolestaan viitataan tulosten pysyvyyteen tai johdonmukaisuuteen, eli siihen, että ne ovat samoja, vaikka testi toistettaisiin (Johnson & Christensen 2008, 144). Koska kritiikkiä on esitetty siitä, että validiteetti ja reliabiliteetti eivät sellaisenaan sovi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereiksi (Eskola & Suoranta 2008, 211), käytän näitä sovelletusti tutkimukseni luotettavuuden arvioinnissa.

Validiteettia saattaa heikentää, jos tutkimukseni tytöt ovat kirjoittaneet kulttuurisen näkemyksensä mukaan siitä, millaista ystävyys tulisi olla, eivätkä siitä, millaista se heidän kohdallaan todella on, kuten Allan (1989, 7–8) kuvaa ystävyysuhteiden tutkimisen erästä ongelmaa. Oliverin (2010) mukaan juuri se, että ihmiset eivät kerro kaikkia ajatuksiaan, vaan pyrkivät esittämään itsensä tietyllä tavalla, voi olla tutkimuksen validiteettia heikentävä seikka. Näin saattaa tapahtua esimerkiksi kun ihmisiä haastatellaan työympäristössään. Lisäksi ihmisen taipumus unohtaa menneitä asioita tai tapahtumia saattaa usein heikentää validiteettia. (Oliver 2010, 73–74.) Tämän tutkimuksen validiteettiin vaikuttaa varmasti se, että tutkimus toteutettiin oppilaiden työympäristössä koulupäivän aikana. Kaikki eivät välttämättä halunneet kirjoittaa henkilökohtaisimmista asioista siinä pelossa, että vastaukset menevät esimerkiksi opettajille tai luokkatovereille. Kuitenkin suuri osa tytöistä kirjoitti erittäin henkilökohtaisista asioista, mikä mielestäni kertoo siitä, että he varmasti luottivat lupaukseni siitä, että minua lukuun ottamatta kukaan ei tule vastauksia kokonaisuudessaan lukemaan, eikä henkilöitä voi tutkimusraportin perusteella tunnistaa. Näin ollen pidän tutkimuksen validiteettia melko hyvänä.

Reliabiliteetti puhtaimmillaan ei tässä tutkimuksessa voi toteutua. Koska kyse on henkilökohtaisista asioista, olisi jokainen vastaaja varmasti vastannut hieman eri lailla eri ajankohtana ja eri mielentilassa. Sen sijaan voidaan kuitenkin sanoa, että tuloksista tehdyt tulkinnat saavat tukea muista saman aiheen tutkimuksista, eli voidaan puhua niiden vahvistuvuudesta. Lisäksi koska otin omat ennakko-oletukseni huomioon, mutta jätin ne taka-alalle tuloksia analysoidessani, on myös tutkimuksen varmuutta lisätty.

(Eskola & Suoranta 2008, 212.) Näin ollen tulokset ovat johdonmukaisia, ja täten myös reliabeleita.

4.6 Tutkimuksen eettisyys

Kasvatukseen ja koulutukseen liittyvässä tutkimuksessa keskeisiä eettisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan ja tieteen välinen suhde (yhteiskunta vaikuttaa siihen, mitä on tärkeää tutkia), ammatilliset kysymykset (esimerkiksi huijaukset tutkimuksen teossa) sekä tärkeimpänä seikkana tutkimukseen osallistujien kohtelu (Johnson & Christensen 2008, 128). Tutkimuksen eettisistä kysymyksistä itselläni oli koko tutkimusprosessin ajan päällimmäisenä mielessä juuri tutkimukseen osallistujien kohtelu, jonka pyrin pitämään mahdollisimman kunnioittavana.

Myös Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2008) mukaan ihmisarvon kunnioittamisen tulee olla tutkimuksen lähtökohtana, ja tähän tulee erityisesti kiinnittää huomiota tiedonhankintatavoissa ja koejärjestelyissä. Ihmisille on annettava asiaan perehtyneesti oikeus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilön täytyy ennalta tietää ja ymmärtää tutkimuksen kulku, ja hänen tulee olla kykenevä tekemään kypsää arviointia. Lisäksi suostumus tutkimukseen tulee tehdä vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi ym. 2008, 25.) Tässä tutkimuksessa päätöksen tutkimukseen osallistumisesta tekivät tutkittavien puolesta ensisijassa heidän vanhempansa koteihin lähettämäni kirjeen perusteella. Näin ollen vanhemmat arvioivat, onko tutkimus sopiva heidän lapselleen. Vanhempien myönteisestä päätöksestä huolimatta osallistujat itse pystyivät kuitenkin halutessaan kieltäytymään tutkimuksesta esimerkiksi jättämällä lupalapun palauttamatta. Olisin mahdollisesti voinut vielä enemmän korostaa, että vanhempien myönteisestä luvasta huolimatta tutkimukseen osallistuminen on tytöille täysin vapaaehtoista.

Juhani Pietarinen (2002, 58) esittää keskeisimpiä eettisiä vaatimuksia, joita tutkijan tulisi noudattaa. Esittelen seuraavaksi näitä vaatimuksia siltä osin, kuin ne mielestäni koskevat yksittäisen tutkimuksen tekijää, arvioiden samalla, miten ne tutkimuksessani toteutuivat. Tutkijan tulee olla halukas hankkimaan tietoa tunnollisesti omasta alastaan, jotta tutkimuksella hankittu ja välitetty informaatio olisi luotettavaa (Pietarinen 2002,

60). Huolehdin tästä vaatimuksesta etsimällä ja lukemalla aiempia tutkimuksia ja teorian tietoa tyttöjen ystävyys-suhteista. Tutkimus ja sen menetelmät eivät saa aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa ihmisille tai luonnolle (Pietarinen 2002, 62). Menetelmäni oli sellainen, että tytöt saivat kirjoittaa omista kokemuksistaan ja tuntemuksistaan juuri sen verran kuin itse halusivat, ja tämä tapahtui anonyymisti. He eivät myöskään saaneet nähdä toistensa vastauksia, joten omien ajatusten jakaminen oli tältä osin turvallista, eikä aiheuttanut haittaa. Itsestään selvää on myös se, että tutkija ei saa tehdä vilppiä tutkimusta toteuttaessaan tai sitä julkaistessaan, esimerkiksi plagioida toisen tekstiä tai vääristää tutkimustuloksia (Pietarinen 2002, 65–66). Olen huolehtinut lähdeviitteiden merkitsemisestä ja siitä, että tyttöjen vastauksia tutkiessani otin koko ajan huomioon kaikki tulokset, enkä keksinyt tuloksia tyhjistä, vaan etenin täysin aineiston ehdoilla. Tulosten objektiivinen käsittely oli helpompaa, koska minulla ei ollut mitään ennakkoodotuksia tutkimustuloksia kohtaan, vaan olin kiinnostunut tyttöjen ystävyys-suhteista laajana ja moniulotteisena ilmiönä.

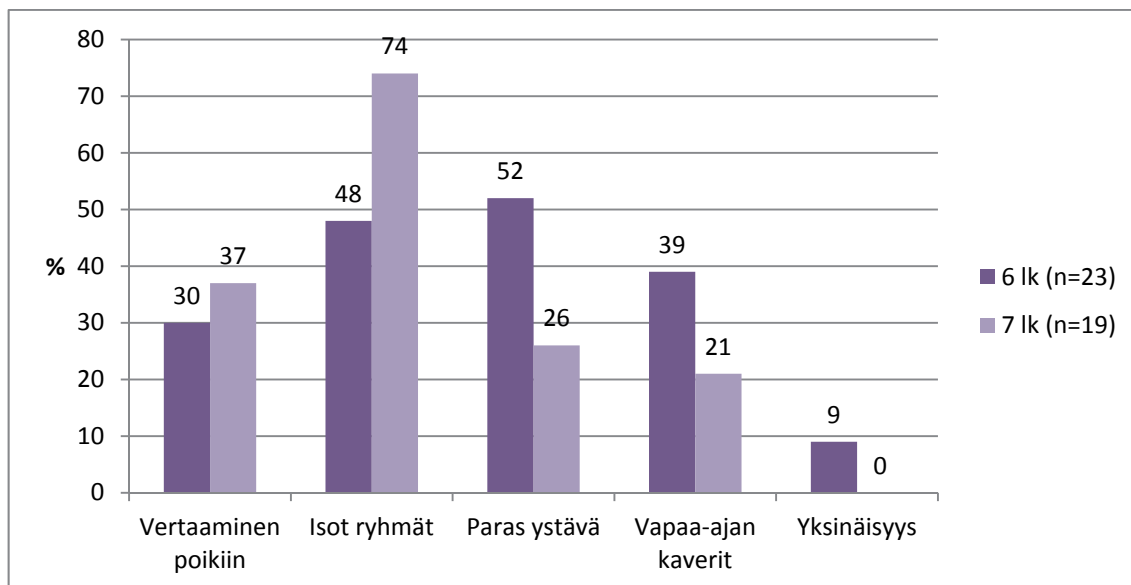

5 TULOKSET

Tuloksia raportoidessani esittelen jokaista viittä teemaa erillisenä alalukuna. Esitän kunkin teeman aluksi kaaviokuvan, josta selviää luokka-asteittain eroteltuna, kuinka monta prosenttia kuudesluokkalaisista (n=23) ja seitsemäsluokkalaisista (n=19) on kirjoittanut kustakin alateemasta. Itse tekstissä tuon esiin tietystä alateemasta kirjoittaneiden prosenttiosuuksia myös koko vastaajaryhmästä (n=42), ja lisäksi kirjoittajien todellisia määriä. Raportoimalla molemmat, sekä absoluuttinen määrä että prosenttiosuus, pyritään tulosten mahdollisimman havainnollistavaan ja tarkkaan esittämiseen. Esitän tulososiossa myös suoria lainauksia aineistosta. Kirjoittajia ei ole eritelty muuten, kuin että onko kyseessä 6.- vai 7.-luokkalainen vastaaja.

5.1 Ystävyysuhteiden olemus

Tyttöjen ystävyysuhteita vertasi poikien ystävyysuhteisiin 14 (33 %) kaikista vastaajista (n=42). Tytöt kirjoittivat myös erilaisista ryhmitelmistä, joissa he liikkuvat tai joissa tytöt yleisesti liikkuvat (isot ryhmät, parhaat ystävät, vapaa-ajan kaverit, yksinäisyys). Kuudesluokkalaisista (n=23) erilaisista ryhmitelmistä kirjoitti yhteensä 20 vastaajaa (87 %), seitsemäsluokkalaisista (n=19) puolestaan 15 (79 %). Luokka-astekohtainen erittely on näkyvissä kuviossa 1.

KUVIO 1. Ystävyys-suhteiden olemus

Vertaaminen poikien ystävyys-suhteisiin. Kuvaillessaan, millaisia tyttöjen ystävyys-suhteet ovat, sekä kuudes- että seitsemäsluokkalaisista seitsemällä (30 % kuudesluokkalaisista, 37 % seitsemäsluokkalaisista) oli lähtökohtana vertailu poikien ystävyys-suhteisiin. Kaikki, jotka olivat verranneet tyttöjä ja poikia toisiinsa totesivat, että eri sukupuolten keskinäiset ystävyys-suhteet ovat jollakin tapaa erilaisia. Eroavaisuuksia tytöt ilmaisivat olevan muun muassa ystävien määrässä. Kaksi kuudesluokkalaista ja neljä seitsemäsluokkalaista kuvasi, että pojat liikkuvat yleensä tyttöjä isommissa ryhmissä. Kolmen seitsemäsluokkalaisen mukaan pojilla on kuitenkin tyttöjä vähemmän tai ei ollenkaan todellisia ystäviä.

*”Poikien kaveri piirit ovat suuria, ja kaikki tulevat toimeen toistensa kanssa.”
7.-luokkalainen*

Lisäksi tytöt kuvasivat eroja olevan muun muassa siinä, että tyttöjen ystävyys on läheisempää, pysyvämpää ja tunteellisempää kuin poikien. Yksittäisten tyttöjen mukaan poikia yhdistää urheilu, poikien ystävyudessa ei arvostella, se on vapaampaa ja pojat luottavat toisiinsa. Myös riitelemisessä on eroja. Tytöistä kaksi kirjoitti pojilla olevan vähemmän riitoja kuin tytöillä. Poikien riidat eivät myöskään välttämättä ole niin vakavia kuin tyttöjen, ja he saavat riidat sovittua tyttöjä nopeammin.

”Tyttöjen ystävyys on myös hyvin erinlaista kuin poikien. Tytöt ovat tunteellisempia.” 6.-luokkalainen

”Jos pojat haukkuvat kavereitaan se on yleensä vitsillä heitetty juttu - -” 7.-luokkalainen

Isot ryhmät. Isommista ystäväryhmistä kirjoitti 11 kuudesluokkalaista (48 %). Heistä seitsemän kirjoitti oman luokkansa tytöistä. He kertoivat, että kaikki luokan tytöt ovat keskenään kavereita, tai ainakin, että kaikilla on luokassa kavereita. Kolme vastaajista kuitenkin täsmensi, että koulukaverit eivät ole niin hyviä kavereita kuin kaverit jossain muualla.

”Kaikilla luokassani olevilla tytöillä on paljon kavereita, eikä kukaan hengaa välkällä yksin jossain nurkassa.” 6.-luokkalainen

Seitsemäsluokkalaisista puolestaan kukaan ei kirjoittanut, että kaikki luokan tytöt olisivat koulussa yhdessä. Muutoin erilaisista porukoista kertominen oli heillä yleisempää kuin kuudesluokkalaisilla, sillä isommista ryhmistä kirjoitti 14 seitsemäsluokkalaista (74 %). Seitsemän seitsemäsluokkalaista (37 %) kirjoitti itse liikkuvansa isossa, jopa kymmenen hengen porukassa. Oman kaveriporukan lisäksi muutamat kirjoittivat myös siitä, millaisia kaveriporukat yleisesti ovat. Näiden kommenttien perusteella erityyppiset tytöt liikkuvat eri kaveriporukoissa.

”Mulla ja mun kavereilla on semmonen vakiorukka, meit on siinä yhdeksän + minä.” 7.-luokkalainen

”Usein (minusta) tyttöjen ystävä piirit kertyvät saman ’tason’ tai luonteen omaavista tytöistä.” 7.-luokkalainen

Erään seitsemäsluokkalaisen kirjoitus kuvaa eroa ala- ja yläkoulun välillä.

”Ala-asteella 5-6 luokalla oli paljon silleen, että koko luokan tytöt ja muutama rinnakkaisluokkalainenkin oli välkillä mm. hyppi narua yms. mut yläasteella on paljon enemmän niitä tiettyjä porukoita.” 7.-luokkalainen

Vaikka kuudesluokkalaiset kirjoittivatkin kaveriporukoista lähinnä oman luokkansa näkökulmasta, kuitenkin myös neljällä heistä oli kommentteja siitä, millä perusteella tytöt valitsevat ystävänsä tai kaveriporukkinsa, tai millä perusteella jotkut tytöistä ovat suosittuja. Heidän mainitsemansa valintakriteerit liittyivät lähinnä ulkonäköön.

”Olen huomannut, että tyttöjen ystävyys mukautuu enimmäkseen kauneuteen eikä luonteeseen. Pienenä ei ole väliä millainen ystävä on, mutta kun kasvaa isommaksi alkaa seuraamaan muodin perässä liikkuvia tyttöjä.” 6.-luokkalainen

Parhaat ystävät. Vaikka sekä kuudes- että seitsemäsluokkalaiset kirjoittivat ystävä- ja kaveriporukoistaan, monilla heistä on silti myös parhaita ystäviä. Kuudesluokkalaisista 12 (52 %) kirjoitti yhdestä tai muutamasta hyvästä ystävästä, osa kutsui näitä myös parhaiksi ystäviksi. Suurin osa kirjoitti tässä omasta tilanteestaan, mutta muutaman mielipide koski tyttöjä yleisesti. Seitsemäsluokkalaisista vain viidellä (26 %) oli vastaavanlaisia kirjoituksia yhdestä tai muutamasta parhaasta ystävästä. Kaksi tytöistä kirjoitti, että heillä on muutama hyvä ystävä ja paljon kavereita. Osalla on myös useammat eri kaverit. Joidenkin mukaan heillä on paljon ystäviä.

”Me ollaan aina bestiksii.” 6.-luokkalainen

”Vaikka tytöt liikkuisivat porukassa, heillä saattaa monesti olla joku läheisin ystävä jolle voi kertoa tärkeät asiat.” 7.-luokkalainen

Vaikka kuudesluokkalaiset kirjoittivat huomattavasti seitsemäsluokkalaisia useammin parhaista ystäväistä, on yhden kuudesluokkalaisen mukaan ystävyysuhteissa jo tapahtunut muutoksia.

”Luokallani on myös paraskaverini, mutta emme siitä huolimatta ole koko aikaa kahdestaan. Joskus alemmilla luokilla olimme vain parhaiden kaverien kanssa, mutta asiassa on tapahtunut suuri muutos.” 6.-luokkalainen

Vapaa-ajan kaverit. Yhdeksän kuudesluokkalaisen (39 %) ja neljän seitsemäsluokkalaisen (21 %) kirjoituksista kävi ilmi, että heillä on koulussa olevien ystävien ja kavereiden lisäksi eri kavereita vapaa-ajalla. Kaksi kuudesluokkalaista ja yksi seitsemäsluokkalainen mainitsivat erityisesti harrastusten kautta tulleet ystävät. Myös siinä, millaisissa ryhmitelmissä tytöt ovat, oli erityisesti kahden seitsemäsluokkalaisen mukaan eroa koulussa ja vapaa-ajalla. Heidän mukaansa koulussa tytöt liikkuvat isommissa ryhmissä kuin vapaa-ajalla. Myös kuudesluokkalaisten mainitsemista parhaista ystäväistä noin puolet oli selkeästi muualta kuin koulusta tulleita ystäviä, mikä viittaa myös siihen, että vapaa-ajalla ryhmitelmät ovat pienempiä.

”Minulla on ystäviä koulussa ja 'kotona'.” 6.-luokkalainen

”Usein tyttöjä on iso ryhmä, jotka on usein keskenään tai pienempi 3-5 henkilön ryhmä, jotka ovat koulussa yhdessä, mutta kotona kaksin tai kolmin.” 7.-luokkalainen

Eräs seitsemäsluokkalainen kirjoitti tarkimmin siitä, mikä ero on niillä henkilöillä, joiden kanssa ollaan koulussa ja toisaalta vapaa-ajalla.

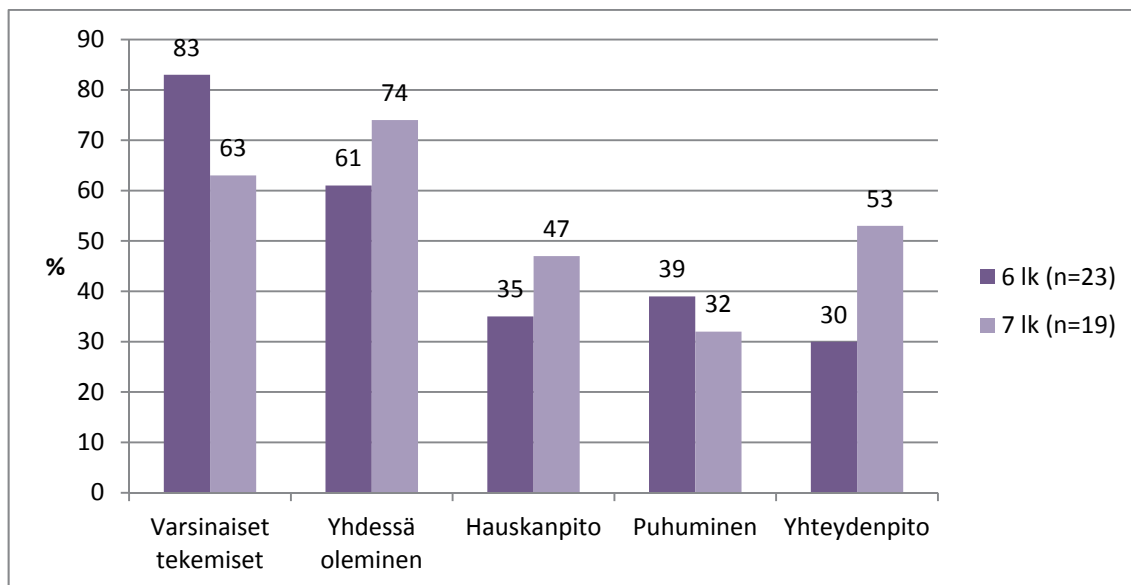
”Kaverit ja ystävähän on vähän erilaisia. Et koulussa ehkä ollaan vähän enemmän kavereiden kanssa ja sit vapaa-ajalla mä ainakin oon niinku vähän enemmän ystävien kaa.” 7.-luokkalainen

Yksinäisyys. Kuudesluokkalaisten keskuudessa kaksi (9 %) mainitsi siitä, että heillä ei oikein ole ystäviä, tai että he ovat usein yksin. Molemmat kirjoittajat kertoivat, että tilanne vaihtelee jatkuvasti, eli kavereita on vain välillä. Molemmat myös mainitsivat yhdestä ystävästä, joka heillä on, mutta jonka kanssa eivät juuri vietä aikaa. Seitsemäsluokkalaisista kukaan ei kirjoittanut, että ystäviä ei ole, mutta yksi kirjoitti, että hänen mielestään on välillä mukavaa viettää aikaa yksin. Yksi vastaajista myös kirjoitti, että on pyrkinyt huomioimaan erästä tyttöä, joka on usein yksin.

”Joudun ole suunnillee joka toinen viikko yksin ku kukaan ei halua olla mun kans.” 6.-luokkalainen

5.2 Ystävyysuhteiden ilmeneminen

Eräs keskeinen tema aineistossa oli ystävyysuhteiden ilmeneminen, eli se, mitä tytöt tekevät ystäviensä kanssa. Kuudesluokkalaisista (n=23) kahta ja seitsemäsluokkalaisista (n=19) yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki kirjoittivat asioista, joita he ystäviensä kanssa tekevät. Jaottelin ilmenemismuodot varsinaisiin tekemisiin, yhdessä olemiseen, hauskanpitoon, puhumiseen ja yhteydenpitoon (kuvio 2).

KUVIO 2. Ystävyysuhteiden ilmeneminen

Varsinaiset tekemiset. Tytöt kertoivat paljon konkreettisia asioita, joita he kavereidensa ja ystäviensä kanssa tekevät. Tällaisesta ystävyysuhteiden ilmenemisestä kertoi kuudesluokkalaisista 19 (83 %) ja seitsemäsluokkalaisista 12 (63 %). Kuudesluokkalaisista 13 (57 %) mainitsi käyvänsä ystäviensä kanssa kaupungilla. Tässä yhteydessä mainittiin ostoksilla tai kauppoissa käynti, syöminen, elokuvissa käynti sekä yleisesti oleskelu kaupungilla. Myös seitsemäsluokkalaisilla kaikki nämä mainittiin, mutta heistä ainoastaan viisi (26 %) kirjoitti kaupungilla käymisestä.

”Me ollaan usein kaupungilla koulun jälkeen kavereiden kanssa.” 6.-luokkalainen

”Me yleensä käydään shoppailees tai leffas - -” 7.-luokkalainen

Kuudesluokkalaisista kymmenen (43 %) kirjoitti käyvänsä ystäviensä kodeissa kylässä. Lisäksi neljä kuudesluokkalaista (17 %) kertoi, että tytöt käyvät yökylässä ja pitävät tyttöjen iltoja tai ”pyjamabileitä”. Seitsemäsluokkalaisista kukaan ei maininnut yön yli kestäviä vierailuita, ja vain yksi kertoi, että he kyläilevät kavereidensa kanssa toistensa luona.

”Ja sit myös et käydään toistemme luona.” 6.-luokkalainen

”Pidämme joskus tyttöjen kanssa pyjamabileitä - -” 6.-luokkalainen

Kaupungilla ja kodeissa käymisen lisäksi kaikista vastaajista 24 (57 %) kuvasi myös erilaisia muita konkreettisia asioita, joita he tekevät ystäviensä kanssa. Nämä asiat liittyivät selvästi toisten kodeissa tai jossain muualla käymiseen, mutta niissä ei suoraan sanottu tekemisen paikkaa, vaan tekemistä kuvattiin muulla lailla tarkemmin. Kymmenen (24 %) tytöistä kertoi urheilevansa tai muuten harrastavansa jotain yhdessä ystäviensä kanssa. Lisäksi muun muassa matkoilla käyminen, luvattomien asioiden tekeminen (esimerkiksi herkkujen syönti, ”pahojen” tai ”hullujen” asioiden tekeminen), tietokoneella oleminen, ruuan laittaminen, videoiden kuvaaminen, samanlaisten vaatteiden ostaminen, yhdessä leikkiminen ja koulusta kotiin käveleminen mainittiin. Jotkut kertoivat myös asioita, joita tekevät ystävilleen, esimerkiksi yllätysjuhlien järjestäminen, lahjojen antaminen ja eväiden jakaminen. Suurimmasta osasta näistä asioista oli vain yksi maininta.

”- - urheilemme yhdessä se tuo lisää läheisyyttäni kaverieni kanssa.” 7.-luokkalainen

”Kaverien kanssa on kiva tehdä kaikkea, jopa pahoja juttuja ja niinkuin sanonta kuuluu ’tyhmyys leviää ryhmässä’.” 7.-luokkalainen

”- - jaan ne [eväät] aina mun kaverin kaa - -” 6.-luokkalainen

Yhdessä oleminen. Kaupungilla käymisen, kodeissa vierailun ja muiden konkreettisten tekemisten lisäksi tytöt kirjoittivat runsaasti ylipäättään yhdessä olemisesta, tekemistä sen enempää erittelemättä. Molemmilla luokka-asteilla yhdessä oleminen mainittiin 14 kertaa (kuudesluokkalaisista 61 %, seitsemäsluokkalaisista 74 %). Kuudes- ja seitsemäsluokkalaisten maininnoista yhteensä seitsemän (17 %) liittyi siihen, että ystävien kanssa vietetään aikaa koulussa. Kolme kuudesluokkalaista (13 %) ja viisi seitsemäsluokkalaista (26 %) kirjoitti, että ovat ystäviensä kanssa nimenomaan vapaa-ajalla. Kymmenen vastaajaa (24 %) painotti myös, että ovat ystävien kanssa usein, paljon tai aina kun se on mahdollista. Yksi kuudesluokkalainen mainitsi, että on vapaa-aikanaan harvoin ystäviensä kanssa harrastusten takia. Seitsemäsluokkalaisilla kolmessa kommentissa (16 %) näkyi se, että ystävien seura on tervetullutta siksi, ettei tarvitsisi olla yksin.

”Olen heidän kanssa koulussa - -” 6.-luokkalainen

”Olen vapaa-ajalla ystävieni kanssa.” 7.-luokkalainen

”Koitan tavata heitä kaikkia mahdollisimman usein.” 6.-luokkalainen

”Ne on hyvää seuraa, joten ei tarvi olla yksin - -” 7.-luokkalainen

Hauskanpito. Erilaisiin ystävyysmuotoihin kuuluu myös se, että tytöt kertoivat pitävänsä hauskaa ystäviensä kanssa. Kuudesluokkalaisista hauskanpidon mainitsi kahdeksan (35 %), seitsemäsluokkalaisista yhdeksän (47 %). Jokaisen näiden kahdeksan kuudesluokkalaisten vastauksessa ilmeni se, että ystävien kanssa pidetään hauskaa tai että heidän kanssaan on hauskaa. Yhdessä nauraminen mainittiin kaksi kertaa. Myös seitsemäsluokkalaisten mainitsivat yhdessä nauramisen kaksi kertaa (11 %) ja yhteisen hauskanpidon neljä kertaa (21 %). Tämän lisäksi heidän vastauksissaan oli kuusi mainintaa (32 %) siitä, että ystävien kanssa tehdään kaikkea hauskaa tai kivaa.

”Kavereiden kaa pelleilemme ja pidämme hauskaa - -” 6.-luokkalainen

”Heidän kanssaan voi tehdä kaikkea kivaa - -” 7.-luokkalainen

Puhuminen. Myös puhuminen liittyy olennaisesti yhdessä olemiseen, sillä kuudesluokkalaisista yhdeksän (39 %) ja seitsemäsluokkalaisista kuusi (32 %) mainitsi erilaisia puhumiseen liittyviä asioita ystävyysmuotojen ilmentäjänä. Tytöt kirjoittivat, että he juttelevat, jakavat asioita ja kertovat erilaisia juttuja ystäviensä kanssa. Kuusi vastaajaa (14 %) myös mainitsi, että aina keskustelunaiheet eivät ole välttämättä mitenkään erikoisia, vaan kaikista mahdollisista asioista jutellaan.

”Tytöt tykkää keskustella kaveri porukassa.” 7.-luokkalainen

”- - tai juttelemme muka jostain järkevistä - -” 6.-luokkalainen

Eräs kuudesluokkalainen kiteyttikin, millaisiin tekemisiin tyttöjen ystävyysuhteet läheisesti liittyvät.

”Tyttöjen ystävyys ei ole pallopelejä vaan juttelua ja hengailua kaupungilla.” 6.-luokkalainen

Yhteydenpito. Lisäksi tytöt kirjoittivat siitä, miten pitävät yhteyttä ystäviinsä. Seitsemäsluokkalaisista kymmenen (53 %) kirjoitti erilaisista yhteydenpitokeinoista, kuudesluokkalaisista seitsemän (30 %). Yhteydenpitovälineenä toimi molemmilla luokka-asteilla yleisimmin puhelin, josta kirjoitti yhteensä 13 vastaajaa (31 %), ja jota käytettiin sekä soittamiseen että tekstiviestien lähettämiseen. Toinen selkeä

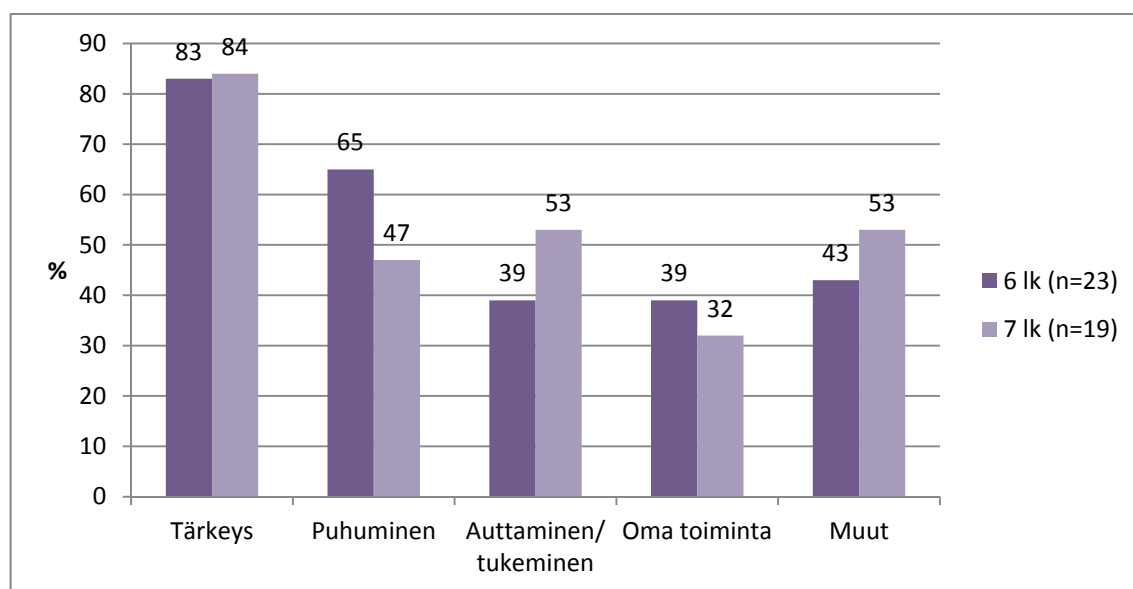
yhteydenpitoväline oli Internet (Messenger, Facebook ja sähköposti), josta kirjoitti viisi seitsemäsluokkalaista (26 %) ja neljä kuudesluokkalaista (17 %). Lisäksi kolme vastaajaa mainitsi kirjeiden lähettämisen ja kaksi vastaajaa yhteydenpidon ylipäättään varsinkin kauempana asuviin ystäviin.

”Pidän heihin yhteyttä msn, puhelimen tai sähköpostin avulla.” 6.-luokkalainen

”- - jos on tullu vähän pitempi väli, ku ei olla nähty, ni sit me kuitenkin soitellaan tai jutellaan facebookis ja näin.” 7.-luokkalainen

5.3 Ystävyysuhteiden merkitys

Ystävyysuhteiden merkityksen alla käsitellen ensinnäkin ystävien tärkeyttä. Lisäksi käsitellen sitä, miten ystävät käyttäytyvät toisiaan kohtaan, sillä myös tämä kertoo ystävyysuhteiden merkityksestä. Kaikista vastaajista (n=42) ystävien tärkeydestä kirjoitti 35 tyttöä (83 %). Ystävyteen kuuluvaan käytökseen liittyen puhumisesta kirjoitti 24 (57 %), auttamisesta ja tukemisesta 19 (45 %), omasta tavastaan kohdella ystäviään 15 (36 %) sekä muista seikoista 20 (48 %) vastaajista. Kuviossa 3 on esitelty ystävyden merkitykseen liittyvät seikat eriteltynä luokka-asteittain.

KUVIO 3. Ystävyysuhteiden merkitys

Tärkeys. Sekä kuudes- että seitsemäsluokkalaisten tyttöjen vastauksista tuli esille, että ystävyysuhteet ovat heille erittäin tärkeitä, sillä kuudesluokkalaisista 19 (83 %) ja seitsemäsluokkalaisista 16 (84 %) kirjoitti niiden tärkeydestä monilla eri tavoilla.

”Ystävillä on suuuuri siis meinaan todella suuri merkitys minulle.” 6.-luokkalainen

”Ystävät ovat tärkeitä ja heistä on pidettävä kiinni!” 6.-luokkalainen

”Ystävät on TOSI TOSI tärkeitä - -” 7.-luokkalainen

Ystävien tärkeys näkyi myös siinä, että kuudesluokkalaisista yhdeksän (39 %) ja seitsemäsluokkalaisista viisi (26 %) kuvaili, millaista heidän elämänsä olisi ilman ystäviä. Tytöt kirjoittivat, että eivät pystyisi olemaan tai elämään ilman ystäviä. Myös yksinäisyys esiintyi vastauksissa.

”- - jos ei olisi ystäviä niin tuntisi olonsa yksinäiseksi.” 6.-luokkalainen

”Ilman ystäviä olis ihan hirveetä koulussa ja vapaa-ajal.” 7.-luokkalainen

”Jos minulla ei olisi ystäviä minä en voisi elää.” 6.-luokkalainen

Ystävien korvaamattomuudesta tai siitä, etteivät tytöt halua menettää nykyisiä ystäviään, oli kuudesluokkalaisten teksteissä seitsemän mainintaa (30 %). Eräs kuudesluokkalainen kertoi pelkäävänsä ystäviensä menettämistä. Vaikka seitsemäsluokkalaiset kirjoittivatkin, etteivät haluaisi tai voisi elää ilman ystäviä, heistä kukaan ei kirjoittanut siitä, että ystävät ovat korvaamattomia.

”- - minä en vaihtaisi ystäviäni mihinkään.” 6.-luokkalainen

”- - heitä ei voi korvata.” 6.-luokkalainen

Suurin osa vastaajista ei tarkentanut mitenkään, miksi ystävät ovat tärkeitä. Neljä seitsemäsluokkalaista ja kaksi kuudesluokkalaista kuitenkin kertoi tärkeydestä hieman enemmän.

”- - jos minulla ei olisi ystäviä olisin paljon masentunut, sillä kaikki tarvitsee ystäviä.” 7.-luokkalainen

”He ovat tärkeimpiä ihmisiä elämässäni.” 7.-luokkalainen

”Ilman ystäviä en olisi mitään - -” 7.-luokkalainen

”He [kaksi parasta ystävää] ovat kuin melkein siskoja minulle.” 6.-luokkalainen

Vaikka ystävien tärkeys oli selvää vastausten perusteella, kaikki eivät suoraan kirjoittaneet, että ystävät ovat heille tärkeitä. Yksikään vastaajista ei kuitenkaan kirjoittanut, että ystävillä ei ole ollenkaan merkitystä tai että heillä on vain vähän merkitystä.

Puhuminen. Kun tytöt kuvailivat sitä, miten ystävät käyttäytyvät toisiaan kohtaan, puhumiseen ja asioiden jakamiseen liittyviä seikkoja mainittiin eniten, sillä niistä kirjoitti yhteensä 24 vastaajaa (57 %). Kuudesluokkalaisilla näitä mainintoja oli 15 (65 %), seitsemäsluokkalaisilla yhdeksän (47 %). Tytöt kirjoittivat, että ystävilleen he voivat kertoa salaisuuksia tai muita tärkeitä asioita, joita eivät välttämättä halua kertoa kenellekään muulle. Lisäksi 13 vastaajaa (31 %) kertoi, että ystävilleen tai ainakin jollekin ystävistään he voivat aina kertoa aivan kaiken ja puhua näiden kanssa ihan mistä vain.

”Mun parasystävä on sellanen, jolle mä kerron suurimman osan mun murheista, salaisuuksista ym. Jopa sellaisia asioita, joita mun vanhemmat ei tiedä.” 6.-luokkalainen

”Besu [paras ystävä] on ainakin mulla se, jolle uskallan kertoa KAIKEN.” 6.-luokkalainen

”Voimme puhua mistä vaan toisillemme.” 7.-luokkalainen

Kuudesluokkalaisista kuusi (26 %) myös täsmensi, että he voivat kertoa ystävilleen sekä hyvistä että huonoista asioista. Seitsemäsluokkalaisista vain yksi oli maininnut tämän erikseen.

”Hyvälle ystävälle voi kertoa ilot ja surut.” 6.-luokkalainen

Auttaminen ja tukeminen. Toinen selkeä alateema, joka erottui ystävyyskuuluvaksi käytökseksi, oli se, että ystävät auttavat ja tukevat toisiaan. Tästä kirjoitti yhteensä 19 vastaajaa (46 %). Kuudesluokkalaisista yhdeksällä (39 %) ja seitsemäsluokkalaisista kymmenellä (53 %) oli kommentteja, että ystävät auttavat ja tukevat heitä.

”He ovat ’tuki ja turva’.” 6.-luokkalainen

”Huonoina päivinä ystävät osaavat lohduttaa, he saavat minut paremmalle tuulelle.” 7.-luokkalainen

Pienenä erona voi nähdä sen, että seitsemäsluokkalaisista kolme oli liittynyt auttamiseen ja tukemiseen liittyviin seikkoihin sanan ”aina”. Yksikään kuudesluokkalainen puolestaan ei ollut käyttänyt tässä yhteydessä sanaa ”aina”.

”- - tiedän että saan heiltä aina tukea.” 7.-luokkalainen

”Jos tarvitsen apua niin ystävä on aina lähellä.” 7.-luokkalainen

Sen lisäksi, että ystävät auttavat ja tukevat vastaajia, nämä kirjoittivat toimivansa tällä tavoin myös itse, eli tällainen toiminta vaikuttaa olevan vastavuoroista.

”Autan, kannustan ja tuen niitä niin kuin ne mua.” 6.-luokkalainen

”Autan ystävääni jos hän tarvitsee apua.” 7.-luokkalainen

Oma toiminta. Tytöistä 15 (36 %) kirjoitti pitävänsä ystävyysuhteitaan yllä myös monilla omaan toimintaan liittyvillä asioilla. Mitään asiaa ei mainittu kovin montaa kertaa, eikä myöskään kuudes- ja seitsemäsluokkalaisten välillä näyttänyt olevan eroja siinä, miten he itse toimivat ystäviään kohtaan. Seitsemän (17 %) tytöistä kirjoitti pyrkivänsä olemaan kivoja, kilttejä ja ystävällisiä. Kuusi vastaajaa (14 %) puolestaan kertoi olevansa rehellisiä, reiluja ja luotettavia ystäviään kohtaan, eivätkä pettäneet heitä esimerkiksi kertomalla salaisuuksia eteenpäin. Viisi vastaajaa (12 %) mainitsi, että eivät kiusaa tai suutu turhasta. Myös omana itsenään oleminen (3 vastaajaa), avoimuus (yksi vastaaja) sekä ystävyyteen panostaminen (yksi vastaaja) mainittiin.

”Olen mukava ja reilu, luottamuksellinen ja oma itseni.” 6.-luokkalainen

”Olen heille ystävällinen ja semmonen ku he on mulle.” 7.-luokkalainen

Muut. Lisäksi kirjoituksissa ilmeni muita, harvemmin mainittuja seikkoja, jotka kertovat siitä, miten ystävät käyttäytyvät toisiaan kohtaan. Kuudesluokkalaisilla esiin nousivat kolmen vastaajan (13 %) mainitsemat luottamus ja läheisyys. Näiden lisäksi kuudesluokkalaiset mainitsivat muun muassa, että ystävyydestä on paljon hyviä kokemuksia, ystävät ja ystävyys on ihanaa, ystävät välittävät ja saavat nauramaan ja että parhaat kaverit ovat samalla aaltopituudella.

”Mä luotan siihen [parhaaseen ystävään], ja se ei oo koska kertonu mun henkilökohtasii asioita eteenpäin, vaan pitää ne salassa.” 6.-luokkalainen

”Tyttöjen ystävyys on todella läheistä.”6.-luokkalainen

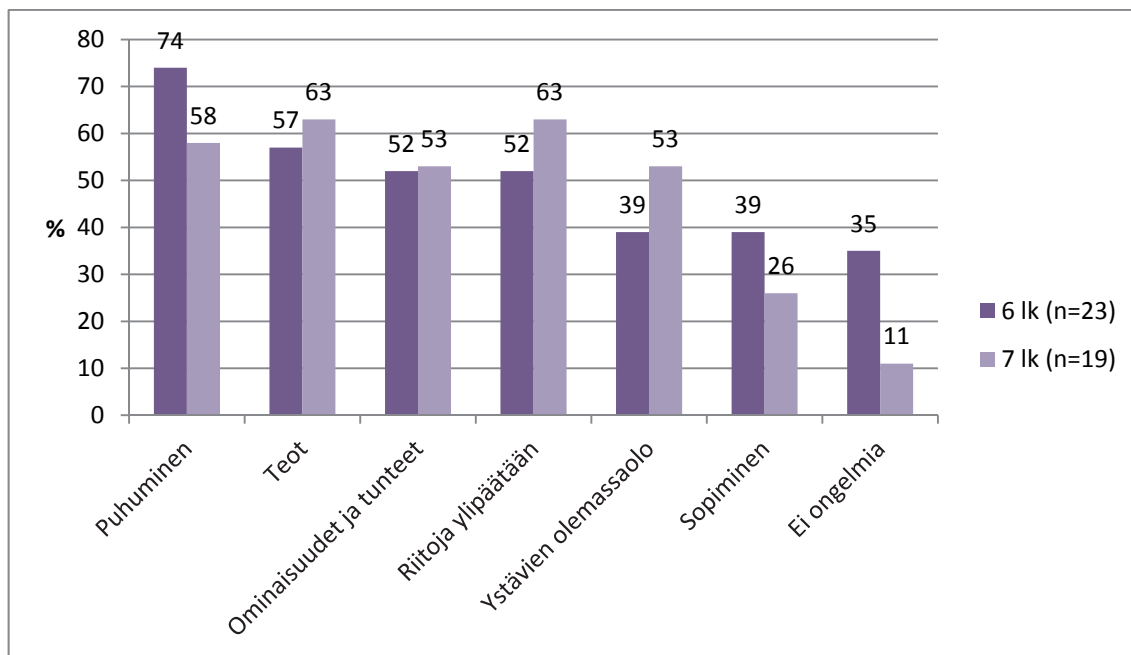
Seitsemäsluokkalaisilla puolestaan korostui viisi kertaa (26 %) mainitun luottamuksen lisäksi kolmen vastaajan (16 %) mainitsema ystävyysuhteiden kestävyys. Lisäksi he kirjoittivat esimerkiksi siitä, että ystävän kanssa voi olla oma itsensä, ollaan rehellisiä toisilleen ja on paljon yhteistä. Kaksi seitsemäsluokkalaista kirjoitti myös, että tietävät kaiken parhaasta ystävästään ja tämä heistä.

”Jotta toiseen voi luottaa ja saada ystävyysuhteen toimimaan pitää pystyä luottamaan toiseen ja se on mielestäni kaiken A & O.” 7.-luokkalainen

”Työt pitävät kiinni ystävyysuhteistaan.” 7.-luokkalainen

5.4 Ystävyysuhteiden ongelmat

Sekä kuudes- että seitsemäsluokkalaisista kaikki (n=42) mainitsivat vähintään yhden ongelman, jota tyttöjen ystävyysuhteissa esiintyy. Suurin osa tytöistä mainitsi paljon enemmän kuin vain yhden ongelman. Luokittelin ongelmat puhumiseen, tekoihin, ominaisuuksiin ja tunteisiin, riitoihin ylipäätään sekä ystävien olemassaoloon liittyviin. Lisäksi ongelmien alla käsittelen ongelmien sopimista sekä sitä, että ongelmia ei ole. Nämä on eritelty luokka-asteittain alla (kuvio 4).

KUVIO 4. Ystävyysuhteiden ongelmat

Puhuminen. Yksi keskeisimmistä teemoista, joihin ystävyysuhteiden ongelmat liittyivät, olivat erilaiset puhumiseen liittyvät ongelmat. Kuudesluokkalaisilla tämä oli selvästi useimpien mainitsema ongelma. Puhumiseen sisältyen kuudesluokkalaisista yhdeksän (39 %) ja seitsemäsluokkalaisista seitsemän (37 %) mainitsi, että tytöt usein puhuvat toisistaan pahaa. Pahan puhumisen maininneista kymmenen, eli yli puolet, oli liittänyt tähän myös sen, että puhuminen tapahtui toisen selän takana. Viidellä pahan puhumisen maininneista oli myös tarkennus, että tätä tapahtuu paljon tai helposti.

”Ärsyttävää tytöissä on se, että tytöt puhuu pahaa toisten selän takana. Pojat vaan menee ja mottaa naamaan. Se ehkä tuntuu kivuliaalta naamassa, muttei se loukkaa yhtä paljon, kuin selän takana juoruaminen.” 6.-luokkalainen

Selän takana puhumiseen liittyy myös juoruilu, jonka mainitsi kahdeksan (19 %) vastaajista.

”Minun mielestäni tytöt juoruvat paljon. Jos yksikin ihminen tekee jotain pientä niin sitten tytöt alkavat supi supi puhua heistä.” 7.-luokkalainen

Kahdeksan vastaajan (19 %) mukaan ongelmia aiheutti myös se, että ystävät tai kaverit kertoivat heille uskottuja salaisuuksia eteenpäin. Tämä ilmaistiin nähtävän osoituksena siitä, että keskinäinen luottamus on menetetty.

”Myös jos on kertonut salaisuuden ystävälle ja ystävä kertoo sen jollekin henkilölle ei todellakaan ole kivaa. Kun on luottanut ystävään ja ystävä pettää sinua silloin en itse ainakaan hetkee uskalla kertoa mitää salaisuuksia tälle kyseiselle henkilölle.” 7.-luokkalainen

Puhumiseen liittyviä ongelmia kirjoitettiin aiheutuvan myös haukkumisesta ja nimittelystä, mitä kuusi tyttöä (14 %) kertoi kavereidensa joskus tekevän. Viisi vastaajaa (12 %) ilmaisi pahoja asioita olevan myös seurassa kuiskiminen ja se, että joillakin on kahdenkeskisiä salaisuuksia. Korkeintaan kaksi mainintaa ongelmien aiheuttajina saivat myös valehtelu, toisten arvostelu, kehuskelu, leuhkiminen, tiuskiminen ja puhumattomuus.

Teot. Ystävyys-suhteissa ongelmia aiheuttivat myös erilaiset teot, joita ystävät tekevät toisiaan kohtaan. Teoista kirjoitti yhteensä 25 vastaajaa (60 %). Teoissa ainoa suuri yksittäinen teema, mihin ongelmat liittyivät, oli syrjiminen tai kokonaan porukasta potkiminen. Tästä kirjoitti yhteensä 16 vastaajaa (38 %). Kuudesluokkalaisista neljä (17 %) ja seitsemäsluokkalaisista yksi (5 %) kirjoitti, että tyttöjen ystävyudessa syrjitään jollakin tavalla, esimerkiksi välillä ollaan hyviä kavereita, mutta välillä ei oteta mihinkään mukaan tai ei puhuta ollenkaan.

”Itse en tykkää, jos sovitaan asioita, ja sitten tehdäänkin se toisen kaverin kanssa.” 6.-luokkalainen

”No mua syrjitään välil... Mut taas välil oon jollekki ku bestis.” 6.-luokkalainen

Syrjimistä pidemmälle menee se, että ystävä hylkää tai tietystä porukasta potkitaan kokonaan ulos. Kuudesluokkalaisista viisi (22 %) ja seitsemäsluokkalaisista seitsemän (37 %) kirjoitti tästä aiheesta. Tytöt, jotka ensin ovat ystäviä saattavat kääntyä toisiaan vastaan. Joskus kaveriporukka saattaa jakautua kahtia, tai yksittäinen henkilö jätetään sen ulkopuolelle. Seitsemäsluokkalaiset kirjoittivat myös siitä, mitkä asiat saattavat johtaa porukasta potkimiseen. Syitä voivat olla esimerkiksi perättömät juorut, erilaisuus tai muiden kavereiden tai poikaystävän kanssa vietetty aika. Kahden tytöt riitautuessa keskenään voi käydä niin, että porukka asettuu toisen puolelle, ja toinen hylätään.

”Mut on niit sellasiiki tullu vastaan et ollaan kaverei, mut sit se kaveri löytääki jonku 'paremman' kaverin ku sä - -” 7.-luokkalainen

”- - porukasta voi lentää ulos ihan pikku jutunkin takia.” 6.-luokkalainen

”- jos porukassa on muut sellasii villei pahiksii ja yks o sellane hiljane kilttityttö ni se voidaa aik helpost heittää porukast ulos, vaik se ois iha mukava ja kiva muute.” 7.-luokkalainen

Myös muita ongelmia aiheuttavia tekoja mainittiin, mutta maininnat olivat usein vain yksittäisiä. Kuudesluokkalaisten vastauksissa esille tulivat muun muassa tøykeys, lupauksen pettäminen, ilkeys, kavereiden vieminen sekä mielistely. Kaksi mainintaa tuli myös katseesta: yksi vastaajista kirjoitti ärsyttävistä ilmeistä ja ilmeilystä, toinen kertoi huonona asiana toisen ryhmän katsomisen. Seitsemäsluokkalaisten mukaan puolestaan ongelmia aiheuttavia tekoja olivat toisille nauraminen, tøykeys, ”mulkkaaminen”, laiskuus ystäviä kohtaan sekä samanlaisten vaatteiden ostaminen. Erään seitsemäsluokkalaisten mukaan tytöt eivät välttämättä tappele fyysisesti, mutta toinen kuitenkin kertoi esimerkin, jossa muut tytöt tönivät ohi kävellessä. Kahden seitsemäsluokkalaisten mukaan ongelmia aiheutti myös se, jos oma kaveri kiusaa jotakin muuta. Sekä kuudes- että seitsemäsluokkalaisista yksi vastaaja ilmoitti ongelmia aiheuttavan myös sen, että äidit saattavat jollakin tapaa rajoittaa ystävyys-suhteita, eli ongelmia ystävyys-suhteeseen aiheutui myös tytöistä itsestään riippumatta.

”Hän on mulle tosi tärkeä, mut välillä se tekee tempauksia, jotka ei oo kivoja mua kohtaan.” 6.-luokkalainen

Ominaisuudet ja tunteet. Tutkimieni tyttöjen mukaan ystävyys-suhteiden ongelmat johtuivat usein myös erilaisista yksilön ominaisuuksiin tai tunteisiin liittyvistä seikoista. Tällaisista ongelmista kirjoitti 22 vastaajaa (52 %). Ominaisuuksiin ja tunteisiin liittyvistä seikoista tytöt kirjoittivat eniten siitä, että ongelmia saattoi aiheutua, jos on jollain tapaa erilainen kuin muut. Erilaisuudesta kirjoitti molemmilta luokka-asteilta kuusi vastaajaa (kuudesluokkalaisista 23 %, seitsemäsluokkalaisista 32 %). Erilaisuuden kerrottiin vain ylipäättään aiheuttavan ongelmia, mutta monet myös täsmensivät, mitä eroavaisuudet olivat. Vastauksissa mainittiin erilaisuuden liittyvän muun muassa ulkonäköön tai muuten fyysisiin ominaisuuksiin, kiinnostuksen kohteisiin, tyyliin, juttuihin, käyttäytymiseen, persoonaan tai perheeseen, eli hyvin erilaisiin asioihin.

”Kyllä sen huomaa että kaikilla ei oo niin paljoo kavereit ja ne on usein rumia ja huonosti pukeutuvia, niin kyllä sen huomaa että silläkin on merkitystä ja väliä.” 7.-luokkalainen

”Suurin osa on kiinnostunut muodista ja vaatteista kun taas minua kiinnostaa enimmäkseen liikunta ja urheilu.” 6.-luokkalainen

Yhden seitsemäsluokkalaisen mukaan erilaisuus vaikutti myös siihen, missä porukassa liikkuu.

”- - jos on jotenkin erilainen tai muulla tavalla outo tai vastaavaa niin ei yleensä pääse mihinkään porukoihin eikä yleensä vietä aikaa sen ’best-porukan’ kaa.” 7.-luokkalainen

Kaksi kuudesluokkalaista kirjoitti myös kokevansa, etteivät voi toimia niin kuin itse haluaisivat. Välttääkseen erilaisuutta ja arvostelua he joutuvat rajoittamaan tai varomaan itselleen luontevampia toimintatapoja eri asioissa.

”Pitää aina varoo mitä tekee ja puhuu tai mitä vaatteita käyttää.” 6.-luokkalainen

Toinen selkeä ominaisuuksiin tai tunteisiin liittyvä ongelmien aiheuttaja oli kateus. Seitsemäsluokkalaisista kuusi (32 %) mainitsi kateellisuuden aiheuttavan ongelmia, kuudesluokkalaisista kaksi (9 %). Kateellisuuteen liittyen kaksi kuudesluokkalaista ja yksi seitsemäsluokkalainen kirjoitti lisäksi, että ongelmia aiheuttaa mustasukkaisuus. Molemmat tämän maininneet kuudesluokkalaiset täsmensivät, että kyse on nimenomaan siitä, että on mustasukkainen ystävästä.

Ongelmista, joita pojat aiheuttavat tyttöjen ystävyys-suhteisiin, kirjoitti neljä vastaajaa (kaksi molemmilta luokka-asteilta). Seitsemäsluokkalaisten mukaan ongelmia aiheuttavat seurustelu ja poikaystävät. Kuudesluokkalaiset kuvasivat ongelmia aiheutuvan siitä, että tietty tyttö tai ryhmä on suosittu poikien keskuudessa.

”Luulen myös ett toinen ryhmä on vähän kade ku pojat tykkää cooleist tytöist.” 6.-luokkalainen

Myös muita ominaisuuksiin ja tunteisiin liittyviä ongelmien aiheuttajia mainittiin, mutta niistä oli vain yksi tai kaksi mainintaa. Kuudesluokkalaiset kirjoittivat, että mielialojen vaihtelut ja ystävän luonne aiheuttivat ongelmia ja ärsytystä, ja joskus ystävät vain olivat ärsyttäviä. Muutama kuudesluokkalainen myös mainitsi, että ongelmia aiheuttaa se, että ystävä on muuttunut tai että hän käyttäytyy eri tavalla koulussa kuin vapaa-ajalla. Seitsemäsluokkalaisilla puolestaan yksittäisiä mainintoja saivat itserakkaus,

elämäntavat ja vaatteet. Yksi vastaajista kirjoitti myös, että oma ystävä on muuttunut aivan erilaiseksi vaihdettuaan kaveriporukkaa, jossa liikkuu.

Riitoja ylipäätään. Vastaajat kertoivat runsaasti myös riidoista ylipäätään siten, että he eivät niinkään kuvanneet riitojen aiheuttajaa tai syytä, vaan kertoivat muita riitoihin liittyviä asioita. Kuudesluokkalaisista 12 (52 %) ja seitsemäsluokkalaisista myös 12 (63 %) kirjoitti, että tyttöjen ystävyudessa on jonkinlaisia riitoja. Riidat maininneista kuudesluokkalaisista seitsemän eli yli puolet tarkensi, että riidat ovat yleensä vain pieniä riitoja tai kinoja, tai että ne ovat pienistä, tyhmistä tai kummallisista asioista. Lisäksi kaksi mainitsi, että riitoja on myös parhaan ystävän kanssa. Seitsemäsluokkalaisista kukaan ei korostanut, että riidat ovat vain pienistä asioista. Sen sijaan heidän vastauksissaan oli yksittäiset maininnat, että riidat voivat rikkoa ystävyysuhteita, ja että todennäköisesti kaikilla on joskus riitoja. Yksi kuudesluokkalaisista ja kaksi seitsemäsluokkalaisista mainitsi myös, että väärinkäsitykset olivat usein riitojen taustalla.

”Joskus tietenkin tulee jotain kinaa - -” 6.-luokkalainen

Riidat saattoivat liittyä myös erilaisiin mielipiteisiin ja niistä seuranneisiin erimielisyyksiin. Kuudesluokkalaisista kuusi (26 %) ja seitsemäsluokkalaisista seitsemän (37 %) kertoi, että erimielisyydet aiheuttivat ongelmia. Muutamat liittivät nämä nimenomaan isomman ryhmän ongelmiksi. Yksi vastaajista kertoi myös, että mielipiteet vaihtuvat nopeasti, eikä niissä siksi pysy perässä.

”Erilaiset mielipiteetki hiertää pikkusen mut ei ne ongelmii aiheuta.” 6.-luokkalainen

Ystävien olemassaolo. Myös ystävien olemassaolon ja heidän kanssaan olemisen ylipäätään kerrottiin aiheuttavan monenlaisia ongelmia. Kaksi kuudesluokkalaista (9 %) ja neljä seitsemäsluokkalaista (21 %) kirjoitti, että hankalaa on, jos hyvä ystävä asuu kaukana oman tai ystävän muuton seurauksena. Jotkut ystävyudet säilyivät välimatkasta huolimatta, joskus taas ei tarvittu edes muuttoa, vaan ystävät vain erkaantuivat toisistaan.

”- - kaikki ei aina ole kestävä ja tiet haarahtuvat aivan eri suuntiin.” 7.-luokkalainen

Myös kolmen hengen porukan kirjoitettiin aiheuttavan ongelmia (kaksi seitsemäsluokkalaista, yksi kuudesluokkalainen), sillä tällöin yksi jää yleensä aina ulkopuolelle. Muullakin tavoin ystävien kanssa oleminen saattoi olla ongelmallista, sillä kaksi kuudesluokkalaista kertoi, etteivät välillä halua olla niiden kavereiden kanssa, joiden kanssa heidän kaverinsa haluavat tai toisin päin. Kaksi vastaajista myös mainitsi, että välillä ei vain jaksaa olla jonkun ystävän kanssa. Yhden mukaan liikaa saman ystävän kanssa oleminen saattaa aiheuttaa ongelmia, toisen mukaan tytöt ovat helposti suuttuvia, mikä aiheuttaa riitoja. Yksi kirjoittajista kertoi, että hankalaa on se, että ystäviä on niin paljon, eikä kaikkia voi aina miellyttää. Kaikki vastaajat kirjoittivat kuitenkin tyttöjen ystävyysuhteissa olevan sekä hyviä että huonoja puolia.

”Tyttöjen ystävydestä voisi kirjoittaa kirjan, sadun tai runon, mutta se on niin monimutkaista, ettei tila riittäisi.” 6.-luokkalainen

Sopiminen. Ongelmien yhteydessä monet tytöistä kirjoittivat riitojen sopimisesta. Kaikista vastaajista yhteensä kuusi (14 %) kirjoitti, että riidat pyritään selvittämään ja sopimaan mahdollisimman nopeasti. Yksi kuudesluokkalainen puolestaan kirjoitti, että pojat saavat riitansa sovittua nopeasti, mutta tytöillä menee hieman aikaa. Lisäksi kuusi kuudesluokkalaista (26 %) ja neljä seitsemäsluokkalaista (21 %) kertoi, että riidat selviävät yleensä aina ja parhaat ystävät säilyvät riidoista huolimatta. Yhdellä tytöistä oli meneillään riita ystävänsä kanssa, mutta hän uskoi, että se vielä selviää. Jotkut ovat myös saaneet takaisin ystäviään, joita olivat riitojen myötä menettäneet.

”Vaikka riitelemme joskus pyydämme silti toisiltamme anteeksi ja olemme ystäviä taas.” 6.-luokkalainen

Aina kuitenkin riidat eivät selviä kovin helposti.

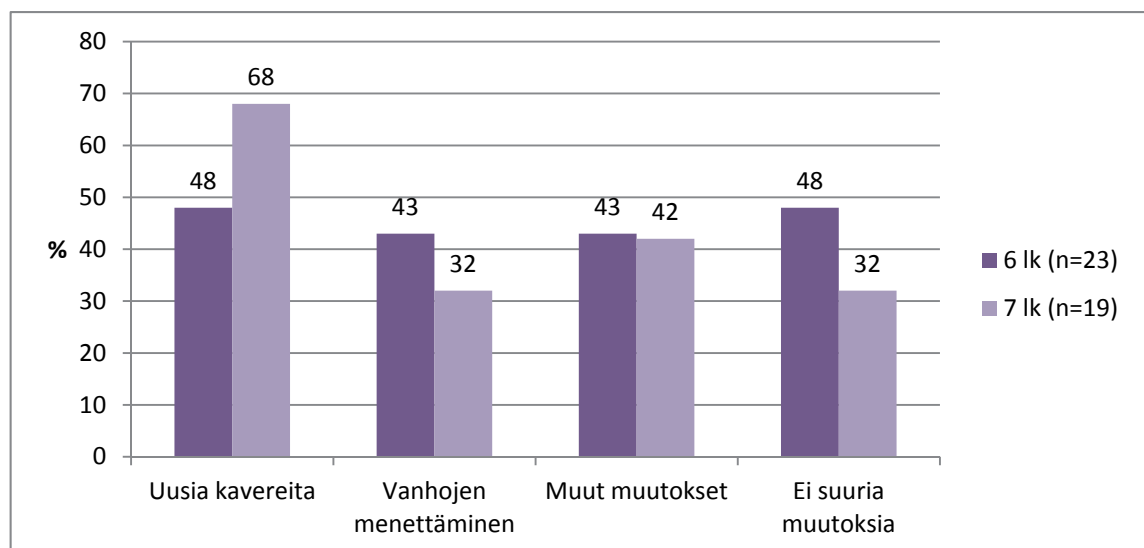
”Yleensä niistä [riidoista] on helppo päästä yli, mutta joskus ne on niin hankalia selvittää että ne voivat jatkua paljon isompiin.” 6.-luokkalainen

Ei ongelmia. Vaikka vastaajat kirjoittivatkin, että tyttöjen ystävyysuhteissa ilmenee useita erilaisia ongelmia, osa ilmaisi kuitenkin olevansa sitä mieltä, että heidän kohdallaan ongelmia ei juuri ole. Kuudesluokkalaisista neljä kirjoitti, että huonoja kokemuksia, riitoja tai ongelmia ei ole paljoa. Toisten neljän mukaan näitä ei ole ollut ollenkaan joko porukassa tai parhaan kaverin kanssa. Sen sijaan seitsemäsluokkalaisista

vain yksi kirjoitti, että ryhmässä ongelmia ei ole usein, ja yksi kirjoitti, että hänellä ei ole mitään ongelmia ystäviensä kanssa.

5.5 Ystävyysuhteiden muuttuminen alakoulusta yläkouluun siirryttäessä

Kaikista vastaajista (n=42) kolmea kuudesluokkalaista lukuun ottamatta jokainen kirjoitti alakoulusta yläkouluun siirtymisen tuovan mukanaan jonkinlaisia muutoksia ystävyysuhteisiin. Kuudesluokkalaisten (n=23) odotuksia ja seitsemäsluokkalaisten (n=19) kokemuksia kuvaavat määrät on esitetty kuviossa 5. Odotetut ja koetut muutokset liittyivät uusien kavereiden saamiseen, vanhojen menettämiseen ja muihin muutoksiin. Osa vastaajista kirjoitti odottavansa tai kokeneensa, että yläkouluun siirtyminen ei tuo suuria muutoksia ystävyysuhteisiin.

KUVIO 5. Ystävyysuhteiden muuttuminen alakoulusta yläkouluun siirryttäessä

Uusia kavereita. Kuudesluokkalaisista 11 (48 %) kirjoitti, että yläkoulussa todennäköisesti saa uusia ystäviä. Kaksi vastaajaa kertoi menevänsä eri kouluun kuin nykyiset luokkatoverit, ja uusien kavereiden saamisesta kirjoitettiin tätä kautta ikään kuin automaattisena asiana. Yksi vastaajista ilmaisi todennäköisesti saavansa uusia kavereita siksi, että hänen veljensäkin on suosittu yläkoulussa. Kaksi vastaajista ei suoraa kirjoittanut uusista ystäväistä, vaan kertoi vain, että yläkoulussa samalle luokalle tulee todennäköisesti uusia luokkatovereita.

”No luulen, että saan uusia ystäviä, mutta ei muuten kovin paljon.” 6.-luokkalainen

Seitsemäsluokkalaisista 13 (68 %) on saanut uusia ystäviä yläkoulussa. Neljä seitsemäsluokkalaista (21 %) painotti, että uusia ystäviä tai kavereita on tullut paljon. Kaksi liitti uusiin ystäviin hyväksynnän, mikä alakoulun puolella oli puuttunut. Niin ikään kaksi vastaajaa kirjoitti, että liikkuu uusien ystävien kanssa vapaa-ajallakin. Toisaalta yksi kirjoitti, että uudet ystävät eivät ole niin hyviä ystäviä kuin vanhat.

”Olen myös saanut paljon uusia ystäviä joita näen usein.” 7.-luokkalainen

Vanhojen ystävien menettäminen. Kuudesluokkalaisista 10 (43 %) kirjoitti epäilevänsä, että menettää vanhoja ystäviä tai kavereita yläkouluun siirryttäessä. Viisi kuudesluokkalaista (22 %) ilmaisi olevansa sitä mieltä, että eri kouluun tai eri luokille meneminen vaikuttaa siihen, että vanhoja ystäviä ei enää näe kovin usein ja että heidän kanssaan ei enää pidetä niin paljon yhteyttä. Yhden mukaan eri luokille joutuminen katkaisee välit nopeasti. Neljän kuudesluokkalaisten (17 %) mukaan vanhojen ystävien menettäminen saattaisi johtua siitä, että nykyiset ystävät löytävät uusia ystäviä, jolloin vanhat ystävät unohtuvat tai heidän kanssaan vietetään vähemmän aikaa. Yhden mukaan ystävien menettäminen saattaa johtua myös siitä, että itse saa uusia kavereita, joista vanhat ystävät eivät pidä. Kaksi vastaajista kirjoitti myös siitä, että vanhat ystävät saattavat muuttua, ja tätä kautta heidät voi menettää.

”Ja myöskin se että osa meistä voi mennä eri kouluunkin ja yhteyden pito voi jäädä vähäksi.” 6.-luokkalainen

”Kyllä. Pelkään että muut saavat niin hyviä ystäviä että unohtavat minut tai eivät ole kanssani.” 6.-luokkalainen

Seitsemäsluokkalaisista kuusi (32 %) kirjoitti, että on menettänyt vanhoja ystäviään siirryttyään yläkouluun. Kahden vastaajan mukaan ystävien menettämisen taustalla on se, että jotkut ystävistä menivät eri kouluun tai eri luokalle. Kahdella on ollut joidenkin ystäviensä kanssa ongelmia, joiden seurauksena ovat menettäneet ystävänsä. Yhden vastaajan mukaan hänen entinen ystävänsä on muuttunut ilkeäksi. Yksi tytöistä kertoi syytä mainitsematta, että ei ole enää ollenkaan samojen ystävien kanssa kuin ennen, vaan pelkästään uusien. Kuudesluokkalaisten epäilyistä poiketen yksikään

seitsemäsluokkalainen ei kirjoittanut, että olisi menettänyt vanhoja ystäviään siksi, että ystävät olisivat saaneet uusia kavereita ja hylänneet vanhat ystävänsä.

*”Olen menettänyt ystäviä tyhmien juorujen takia jotka eivät ole totta ja minua on alettu hylkimään, mutta olen saanut uusia ystäviä, jotka hyväksyvät minut.”
7.-luokkalainen*

Muut muutokset. Edellä mainittujen muutosten lisäksi kymmenen kuudesluokkalaista (43 %) kirjoitti myös muista muutoksista, joita yläkouluun siirtyminen voi ystävyysuhteisiin tuoda. Viiden edellä mainitun vastaajan lisäksi myös viisi muuta vastaajaa kirjoitti siitä, että eri kouluun tai eri luokalle meno muuttaa ystävyysuhteita, mainitsematta kuitenkaan miten. Yksi vastaaja kirjoitti, että joidenkin luonne voi muuttua, mikä vaikuttaa ystävyysuhteisiin. Yksi arveli oman ”tyttöjenginsä” muuttuvan ja yksi epäili muutoksia tulevan joidenkin ystävien kohdalla.

”Ehkä, koska jotkut vaihtavat koulua. Luokat sekoitetaan.” 6.-luokkalainen

Muita muutoksia ystävyysuhteissa mainitsi tapahtuneen kahdeksan (42 %) seitsemäsluokkalaisista. Viisi (26 %) vastaajista kirjoitti, että ystävyysuhteet ovat muuttuneet siten, että ystävistä on tullut aiempaa läheisempiä tai tärkeämpiä, tai että kavereisuhteet ovat kehittyneet ystävyudeksi. Yksi vastaajista kertoi, että ei ole enää niin paljon kavereitten kanssa kuin alakoulussa. Yhden mukaan muutoksia on tapahtunut myös ystävyuden ilmenemisessä.

”Ala-asteella oli paljon niin, että kaikki luokan tytöt muutamaa mukaan ottamatta leikkivät tai tekivät jotain yhdessä. 7:lla on paljon erilaisia porukoita jotka jakautuu ’parempiin’ ja ’huonompiin’. Täällä enemmän jutellaan yms. kavereitten kanssa kun ala-asteella oltiin joka välkkä kirkonrottaa tai jotain vastaavaa.” 7.-luokkalainen

”Porukastamme on tullut vaan tiiviimpi, haemme tukea toisistamme.” 7.-luokkalainen

Ei suuria muutoksia. Vaikka kolmea lukuun ottamatta kaikki kuudesluokkalaiset kirjoittivat, että ystävyysuhteet tulevat todennäköisesti jotenkin muuttumaan, 11 (48 %) mainitsi myös, että muutokset eivät välttämättä ole kovin suuria. Neljä (17 %) kirjoitti ainakin toivovansa, etteivät ystävyysuhteet kovin paljoa muutu. Kaksi vastaajista painotti sitä, että muutoksia tuskin tulee omien lähimpien ystävien kanssa, vaan nämä ystävyysuhteet säilyvät ennallaan. Niin ikään kaksi vastaajaa kertoi

uskovansa, etteivät ystävyysuhteet muutu muuten, kuin että saa uusia kavereita. Yksi vastaaja kertoi, että he ovat ystäviensä kanssa sopineet, että pysyvät yhdessä, vaikka joutuisivatkin eri luokille. Lisäksi kolme (13 %) siis uskoi, että ystävyysuhteissa ei tapahdu lainkaan muutoksia.

”Toivon/Toivomme että pysymme vielä yhdessä yläkoulun puolella ja sen jälkeen.” 6.-luokkalainen

”Mä en usko, et mun ja mun ystävien välit muuttuvat, koska me ollaan niin läheisiä.” 6.-luokkalainen

Seitsemäsluokkalaisista kaikki siis kertoivat ystävyysuhteissa tapahtuneen jonkinlaisia muutoksia siirryttäessä alakoulusta yläkouluun. Kuitenkin kuusi (32 %) kirjoitti, että ovat saaneet uusia kavereita, mutta muuten ystävyysuhteet eivät ole paljoa muuttuneet. Yksi kirjoitti, että on saanut uusia ja menettänyt vanhoja kavereita, mutta suhde parhaaseen ystävään on säilynyt ennallaan.

”Ei paljonkaan, tietty tutustunu moniin uusiin kavereihin, mut ne samat vanhat on aina lähellä sydäntä.” 7.-luokkalainen

5.6 Yhteenveto tuloksista

Ystävyysuhteiden olemukseen liittyen ei yhtäläisyyksiä luokka-asteiden välillä juurikaan ollut. Molemmilla luokka-asteilla oli kyllä mainintoja niin isoista ystäväryhmistä, parhaista ystävistä kuin vapaa-ajan kavereistakin, mutta mainintojen määrässä oli huomattavia eroja. Isoista ystäväryhmistä kirjoitti 7.-luokkalaisista kolme neljästä, kun taas 6.-luokkalaisilla vastaavia kirjoituksia oli vain puolilla. Lisäksi erona oli, että isoista ryhmistä kirjoittaneista 6.-luokkalaisista yli puolet kirjoitti vain oman luokkansa tytöistä, mutta 7.-luokkalaisista yksikään ei kirjoittanut, että kyse olisi vain omista luokkatovereista. Parhaista ystävistä kirjoitti puolestaan selvästi useampi 6.-luokkalainen, sillä noin puolet heistä mainitsi yhden tai muutaman parhaan ystävän, kun taas 7.-luokkalaisista näitä mainintoja oli vain noin neljäsosalla. Myös vapaa-ajan kavereiden kohdalla oli eroja, sillä 6.-luokkalaisista kaksi viidestä kirjoitti, että heillä on eri kavereita koulussa ja vapaa-ajalla. Vain yhdellä viidesosalla 7.-luokkalaisista oli tällaisia kirjoituksia. Kukaan 7.-luokkalaisista ei kirjoittanut, että heillä ei ole ystäviä, mutta 6.-luokkalaisista kaksi kirjoitti, että ovat usein yksin. Kaiken kaikkiaan 6.- ja 7.-

luokkalaisten välillä oli siis melko paljon eroja siinä, millaisista ystäväryhmitelmistä he kirjoittivat.

Kolmea vastaajaa lukuun ottamatta kaikki kertoivat siitä, mitä tekevät ystäviensä kanssa, eli miten ystävyysuhteet ilmenevät. Sekä 6.- että 7.-luokkalaisista suuri osa kertoi konkreettisia asioita, 6.-luokkalaiset hieman 7.-luokkalaisia enemmän. Konkreettisista tekemisistä kertoessaan 6.-luokkalaisista selvästi yli puolet mainitsi käyvänsä ystäviensä kanssa kaupungilla, kun taas 7.-luokkalaisista kaupungilla käynnin mainitsi vain noin neljäsosa. Toisten kodeissa kyläilyssä ero oli vielä suurempi, sillä hieman alle puolet 6.-luokkalaisista kertoi kyläilyistä ystävien luo, ja muutamia mainintoja oli myös yön yli kestävästä vierailuista. Sen sijaan 7.-luokkalaisista ainoastaan yksi kertoi ystävien luona käymisestä. Kaupungilla ja kodeissa käymistä lukuun ottamatta tyttöjen kertomissa konkreettisissa tekemisissä ei ollut selkeitä eroja. Myös yhdessä olemisesta, hauskanpidosta sekä puhumisesta molempien luokka-asteiden tytöt kertoivat suunnilleen samassa suhteessa, mutta sisällöissä oli jonkin verran eroja. Esimerkiksi hauskanpidon maininneiden vastauksissa oli eroa siinä, että 6.-luokkalaiset kertoivat yleisesti pitävänsä hauskaa, kun taas 7.-luokkalaisten vastauksissa yleisen hauskanpidon lisäksi kolmasosa kertoi hauskoista tekemisistä, joita ystävien kanssa tehdään, eli tämä korostui 7.-luokkalaisilla. Yhteydenpidosta kirjoitti 7.-luokkalaisista hieman yli puolet, kun taas 6.-luokkalaisista vain hieman alle kolmasosa. Yleisin yhteydenpitoväline oli molemmilla puhelin, mutta toiseksi yleisimmän eli Internetin kautta käytetyissä yhteydenpitokanavissa oli eroja 6.- ja 7.-luokkalaisten välillä.

Sekä 6.- että 7.-luokkalaisille ystävyysuhteet ovat todella tärkeitä, sillä niiden tärkeydestä kirjoitti yli neljä viidestä, eikä kukaan kertonut, että ystävillä on vain vähän tai ei ollenkaan merkitystä. Ero luokka-asteiden välillä oli siinä, että lähes kolmasosa 6.-luokkalaisista kertoi, että nykyiset ystävät ovat heille korvaamattomia, eivätkä he halua menettää näitä, kun taas 7.-luokkalaisista kukaan ei maininnut ystävien korvaamattomuutta. Keskeisin tekijä siinä, miten ystävät käyttäytyvät toisiaan kohtaan, oli molemmilla ryhmillä puhuminen, eli ystäville kerrotaan tärkeistä asioista. Puhumisen yhteydessä 6.-luokkalaisista noin neljäsosa oli tarkentanut, että ystäville voi puhua sekä iloista ja suruista. Vain yhdellä 7.-luokkalaisella oli tällainen täsmennys.

Toinen keskeinen tekijä oli se, että ystävät auttavat ja tukevat toisiaan. Kolme 7.-luokkalaista oli kirjoittanut, että ystäviltä saa aina apua ja tukea, kun taas 6.-luokkalaisista kukaan ei kertonut, että apua ja tukea olisi aina tarjolla. Harvemmin mainituista ystävyyskuvailuista 6.-luokkalaiset olivat kertoneet luottamuksesta ja läheisyydestä, kun taas 7.-luokkalaisilla luottamuksen lisäksi erottui ystävyys-suhteiden kestävyys. Molemmat ryhmät myös kertoivat toimivansa itse niin, että ystävyys-suhteet säilyisivät.

Vastaajista kaikki mainitsivat vähintään yhden, monesti myös useamman ongelman, joka tyttöjen ystävyys-suhteissa esiintyy. Ongelmien määrien jakautumisessa suurin ero 6.- ja 7.-luokkalaisten välillä oli siinä, että 6.-luokkalaisilla puhumiseen liittyvät ongelmat olivat selkeästi yleisempiä kuin muut ongelmat, kun taas 7.-luokkalaisilla erityyppisiä ongelmia oli tasaisemmin. Molempien luokka-asteiden tytöt kertoivat puhumiseen liittyvistä ongelmista melko samantyyllisiä asioita ja suunnilleen yhtä paljon. Suurimmat ongelmien aiheuttajat puhumiseen liittyen olivat pahan puhuminen, juoruilu sekä salaisuuksien kertominen eteenpäin. Myös tekoihin (keskeisin syrjiminen ja porukasta potkiminen), ominaisuuksiin ja tunteisiin (keskeisin erilaisuus) sekä riitoihin ylipäättään liittyvistä ongelmista kirjoitti yli puolet niin 6.- kuin 7.-luokkalaisistakin. Tekoihin liittyen 6.-luokkalaisista useampi kirjoitti syrjimisestä, mutta pidemmälle menevä porukasta potkiminen oli 7.-luokkalaisten kirjoituksissa hieman 6.-luokkalaisia yleisempää. Ominaisuuksien ja tunteiden osalta eroa luokka-asteiden välillä oli siinä, että kateellisuuden mainitsi noin kolmasosa 7.-luokkalaisista, kun taas 6.-luokkalaisista siitä kirjoitti vain kaksi. Riidoista yleisesti ongelmien aiheuttajana kertoneista 6.-luokkalaisista yli puolet täsmensi, että riidat olivat yleensä vain pienistä asioista. 7.-luokkalaisista sitä vastoin kukaan ei kertonut riitojen olevan vähäpätöisiä. Osa tytöistä kirjoitti myös ongelmien sopimisesta. Noin neljäsosa kaikista vastaajista kirjoitti olevansa sitä mieltä, että riidat selviävät aina ja ystävät säilyvät riidoista huolimatta. 6.-luokkalaisista yli kolmasosa kirjoitti, että heidän omalla kohdallaan riitoja oli vain vähän tai ei ollenkaan, kun taas 7.-luokkalaisista vain kahdella oli tällaisia kommentteja.

Kolmea vastaajaa lukuun ottamatta kaikki 6.-luokkalaiset ilmaisivat olettavansa, että ystävyys-suhteissa tulee tapahtumaan muutoksia siirryttäessä alakoulusta yläkouluun.

Samansuuntaisia olivat 7.-luokkalaisten kokemukset, sillä heidän kaikkien mukaan jonkinlaisia muutoksia on tapahtunut. Vaikka molempien luokka-asteiden tytöt kirjoittivat, että siirtyminen alakoulusta yläkouluun tuo uusia ystäviä, oli tämä 7.-luokkalaisten vastausten perusteella vielä selvästi yleisempää kuin 6.-luokkalaiset vastaustensa perusteella odottivat. Vanhojen ystävien menettämistä taas 6.-luokkalaiset pelkäsivät tapahtuvan enemmän kuin 7.-luokkalaiset kertoivat tapahtuneen. Moni 6.-luokkalaisista kirjoitti pelkäävänsä, että heidän nykyiset ystävänsä saavat uusia ystäviä ja hylkäävät heidät, mutta 7.-luokkalaisista kukaan ei kertonut näin tapahtuneen. Ainoastaan yksi 7.-luokkalainen kertoi syytä mainitsematta, että hänellä on nykyisin täysin eri kaverit kuin ennen. Muita muutoksia odottavien ja kokeneiden määrät olivat suunnilleen samansuuruisia, mutta odotetut ja koetut muutokset olivat todella erilaisia. Noin neljäsosa 7.-luokkalaisista kirjoitti, että yläkouluun siirtyminen on muuttanut ystävyysuhteita siten, että niistä on tullut entistä tärkeämpiä tai läheisempiä. Kukaan 6.-luokkalaisista ei odottanut tämänkaltaisia muutoksia, tosin yksi mainitsi sen toiveenaan. Noin puolet 6.-luokkalaisista kirjoitti odottavansa, että tapahtuvat muutokset eivät ole kovin suuria, ja noin kolmasosa 7.-luokkalaisista ilmaisi näin todellakin olleen.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelua teorian valossa

Antonuccin ja Akiyaman (1994, 39) mukaan sosiaalinen tuki voi olla auttamista, vaikuttamista tai vahvistamista, todellista tai abstraktia. Cotterell (2007) määrittelee tukitapojen keskiöön vuorovaikutuksen, johon sisältyy auttamisen (kuten kuuntelemisen) lisäksi toisen hyväksyminen, aitous, kiinnostuneisuus sekä toisen arvokkuuden ilmaiseminen. Tunneperäisten seikkojen lisäksi sosiaalinen tuki ilmenee myös tietona, vahvistamisena ja ohjauksena. (Cotterell 2007, 8.) Tässä tutkimuksessa sosiaalisen tuen ulottuvuuksia tuli esiin tyttöjen kirjoittaessa siitä, miten ystävät käyttäytyvät toisiaan kohtaan (ks. luku 5.3). Puhuminen ja asioiden jakaminen oli yleisin ystävyyteen liitettävä käyttäytymismuoto, yli puolet kaikista vastaajista mainitsi tämän. Auttamisesta ja tukemisestakin kirjoitettiin runsaasti (lähes puolet kaikista vastaajista), joten tytöt saivat ystäviltään myös tämän kaltaista sosiaalista tukea. Lisäksi tytöt auttoivat ja tukivat itse ystäviään vastavuoroisesti. Vastavuoroisuus onkin eräs ystävyyssuhteen tärkeistä ominaisuuksista (Laine 2005, 146; Salmivalli 2005, 35).

Tutkimieni tyttöjen ilmaiseva sosiaalinen tuki oli lähinnä abstraktia tukea. Konkreettisesta tuesta (kuten rahan lainaamisesta) tytöt eivät kirjoittaneet, mutta vastaajien ikä riittänee selittämään tämän. Tutkimukseni tulokset ovat tältä osin samansuuntaisia kuin Välimaan (2000) tutkimuksessa. Hänen tutkimuksessaan 15-vuotiaista tytöistä yhdeksän kymmenestä kertoi saavansa emotionaalista tukea (keskustelua henkilökohtaisista asioista, tunteista ja ongelmista) ystäviltään, vaikka vanhemmat muuten olivatkin pääasiallisina sosiaalisen tuen lähde. (Välimaa 2000, 109–110.)

Teoriatiedon valossa ystävä ja kaveri ovat eri asia, sillä suhde ystävään nähdään olevan muun muassa läheisempi, luottamuksellisempi (Laine 2005, 145) ja pysyvämpi (Allan 1989, 27). Vaikka tutkimuksessani kysyttiin nimenomaan ystävästä, tytöistä suurin osa käytti kirjoittaessaan myös sanaa kaveri. Monet kuvasivat, että heillä on sekä läheisiä ystäviä että muita kavereita, mutta vain yksi tutkimukseeni osallistuneista tytöistä kirjoitti suoraan, että ystävän ja kaverin välillä on ero. Hänen mukaansa koulussa ollaan

kavereiden kanssa, vapaa-ajalla taas ystävien. Vastausten perusteella voi myös sanoa, että suurin osa tytöistä ei kirjoittanut vain läheisimmistä ystävistään, vaan myös samassa porukassa liikkuvista ja näin ollen sosiaaliseen verkostoon kuuluvista kavereistaan, vaikka he eivät varsinaisia ystäviä olisikaan. Vastauksista välittyi kuva, että ystävä ja kaveri eivät monien mielestä eroa toisistaan, vaan tarkoittavat käytännössä samaa asiaa, mutta tätä ei voi varmuudella sanoa kysymättä asiaa tutkittavilta. Tätä voisi kuitenkin selittää esimerkiksi runsas Internetin välityksellä tapahtuva vuorovaikutus, sillä erilaisten sosiaalisten medioiden ja pikaviestinten kautta kommunikoitaessa ero jopa tuttavien ja lähimpien ystävien välillä saattaa kaventua, ja näin ollen näissä ympäristöissä ystävää ja kaveria saatetaan pitää samana asiana.

Kuten noin kolmasosalla tutkimukseeni osallistuneista tytöistä, myös teoriassa lähtökohta nuorten ystävyysuhteisiin on usein tyttöjen ja poikien vertaaminen keskenään (Dainton, Zelle & Langan 2003, 90). Kaikki tässä tutkimuksessa tyttöjä ja poikia verranneet totesivat, että eri sukupuolten väliset ystävyysuhteet ovat jollakin tavalla erilaisia. Myös teoriassa eroja tyttöjen ja poikien ystävyysuhteissa löytyy paljon (ks. esim. Allan 1989; Laine 2005; Youniss & Smollar 1985). Erwinin (1993, 169) ja Huntleyn ja Owensin (2006, 515) mukaan tytöillä on poikia pienempiä ryhmiä. Tämän totesi myös tässä tutkimuksessa kuusi vastaajaa. Laineen (2005, 158) mukaan tytöillä on nuoruudessa kuitenkin poikia enemmän läheisiä ystäviä. Tutkimukseni tytöistä kolme 7.-luokkalaista kuvasi samanlaista ilmiötä kirjoittaessaan, että pojilla on tyttöjä vähemmän tai ei ollenkaan todellisia ystäviä. Yksittäiset vastaajat tutkimuksessani kirjoittivat tyttöjen ystävyuden olevan lisäksi poikia tunteellisempaa ja läheisempää, kuten teoriankin valossa vaikuttaisi olevan (Allan 1989, 67; Dainton, Zelle & Langan 2003, 90; Huntley & Owens, 515; Youniss & Smollar 1985, 109).

Läheisten ystävyysuhteiden keskiössä tytöillä ja naisilla on teorian mukaan puhuminen erilaisista asioista (Aapola 1992a, 83; Blieszner & Adams 1992, 1; Cotterell 2007, 82; Griffiths 1996, 3; Youniss & Smollar 1985, 96). Tässä tutkimuksessa puhuminen oli kyllä yhtenä keskeisimmistä tekemisistä tyttöjen ystävyysuhteissa (yli kolmasosa kaikista vastaajista), mutta varsinaiset tekemiset, kuten kaupungilla ja toisten kodeissa käynti (noin neljä viidestä 6.-luokkalaisista ja noin kolme viidestä 7.-luokkalaisista), nousivat kuitenkin huomattavasti yleisemmiksi oman tutkimukseni tytöillä. Puhuminen

ei siis vaikuttanut tutkimukseni perusteella aivan niin keskeiseltä tekemiseltä kuin se teorian valossa vaikuttaisi. Syynä tähän voi olla tyttöjen ikä – nuoruusiässä yhteiset aktiviteetit ja ajan viettäminen kodin ulkopuolella kuuluvat oleellisesti tyttöjen elämään (Youniss & Smollar 1985, 96), joten tytöt varmasti helpommin myös kirjoittavat tällaisesta konkreettisesta tekemisestä. Lisäksi tämän ikäiset eivät ehkä pidä erilaisista asioista puhumista varsinaisena tekemisenä tai maininnan arvoisena asiana, sillä se varmasti tapahtuu erilaisten aktiviteettien yhteydessä.

Sekä Erwinin (1993, 168–170) että Huntleyn ja Owensin (2006, 515) mukaan tytöillä ei ole yleistä isojen ryhmien olemassaolo, vaan he ovat kahdestaan tai pienissä, läheisten ystävien välisissä ryhmissä. Aapola (1992a, 85–86) ja Griffiths (1996, 48–50) molemmat puolestaan havaitsivat tutkimuksissaan, että tytöt viettävät joskus aikaa yhden ystävän kanssa, joskus taas ryhmässä. Tässä tutkimuksessa 6.-luokkalaisista noin puolet kirjoitti parhaista ystäväistä, ja lähes saman verran kirjoituksia oli isoista ryhmistä. Sen sijaan 7.-luokkalaisista kolme neljästä, eli selvä enemmistö, kirjoitti isoista ystäväryhmistä, kun taas vain noin neljäsosa mainitsi yhden tai muutaman parhaan ystävän. Tulosten perusteella isot ryhmät ovat siis yleisempiä kuin teorian valossa näyttäisi, ja niiden olemassaolo yleistyy yläkoulussa. Tähän viittaa myös se, että 7.-luokkalaiset kirjoittivat parhaista ystäväistä huomattavasti 6.-luokkalaisia vähemmän. Isot ryhmät liittyivät 6.-luokkalaisten kirjoituksissa myös yleisimmin oman luokan tyttöihin, kun taas 7.-luokkalaisten isojen ryhmien ei kuvattu suoraa liittyvän omaan luokkaan. Näin ollen vaikuttaisi, että 7.-luokkalaiset viettävät aikaansa itse valituissa ryhmissä, kun taas 6.-luokkalaisten isot ryhmät ovat valmiita ryhmiä.

Tutkimistani 6.-luokkalaisista kaksi viidestä ja 7.-luokkalaisista yksi viidestä kirjoitti siitä, että vapaa-ajalla heillä on hieman eri kaverit kuin koulussa. Myös Griffithsin (1996, 46, 48–49) tutkimuksen mukaan tytöillä oli usein rinnakkaisia ystävyysuhteita koulussa tai sen ulkopuolella. Aapolan (1992a) tutkimuksessa yleisin ystävyysuhteiden tyyppi oli vaihtuvat pariystävyydet, eli ajan viettäminen kahdestaan jonkun kanssa niin, että pari vaihtui eri ympäristössä. Tutkimuksensa perusteella Aapola arveli, että tyttöjen asennoitumisessa perinteisiin pariystävyyksiin on tapahtumassa muutosta. (Aapola 1992a, 86, 101.) Tutkimustulokseni ovat siis samansuuntaisia, sillä eri ympäristöissä tytöillä oli eri ystäviä ja perinteiset pariystävyydet eivät ainakaan 7.-luokkalaisilla olleet

hallitsevia. Erona Aapolan tutkimukseen on kuitenkin se, että varsinkaan koulussa ystävät eivät ole pareittain, vaan ryhmissä. Verrattaessa tutkimustani Aapolan 1990-luvun alussa tekemään tutkimukseen ystävyysuhteiden vaihtuvuuden voi nähdä säilyneen, mutta ryhmitelmien kasvaneen pareista isommiksi ryhmiksi.

Aapolan (1992a, 88) mukaan tytöt joutuvat tasapainottelemaan monien vaikeasti yhteen sovitettavien ihanteiden välillä, sillä ystävyysuhteita kohtaan on paljon ristiriitaisia odotuksia. Myös Griffithsin (1996, 3) mukaan tyttöjen ystävyysuhteet ovat luonteeltaan kaksijakoisia, sillä ne ovat toisaalta läheisiä ja tukea antavia, toisaalta taas alttiita kateellisuudelle ja emotionaalisille jännitteille. Tämänkin tutkimuksen aineistossa on havaittavissa ystävyysuhteiden kaksijakoisuutta. Kaikista vastaajista useampi kuin neljä viidestä kirjoitti ystävyysuhteiden tärkeydestä. Toisaalta kuitenkin jokainen vastaaja kirjoitti yhdestä tai useammasta asiasta, joka aiheuttaa ongelmia tyttöjen ystävyysuhteissa, joten myös tämän tutkimuksen perusteella on selvää, että tyttöjen ystävyysuhteisiin kuuluu niin myönteisiä kuin kielteisiäkin piirteitä.

Younissin ja Smollarin (1985, 110–112) mukaan tytöillä eniten ongelmia ystävyysuhteissa aiheuttavat epäluotettava käyttäytyminen sekä riittävän huomion puute. Griffithsin (1996, 82) tutkimuksessa puolestaan kateellisuus ystävästä oli yleisin syy vakavampiin riitoihin. Tutkimusaineistossani näiden ongelmien yleisyys ei tullut esiin. Sen sijaan suurimpia yksittäisiä ongelmien aiheuttajia 6.-luokkalaisten keskuudessa oli pahan puhuminen (noin kaksi viidestä 6.-luokkalaisesta kirjoitti tästä), 7.-luokkalaisilla puolestaan pahan puhumisen lisäksi eniten ongelmia kirjoitettiin aiheutuvan porukasta potkimisesta sekä erimielisyyksistä (hieman alle kaksi viidestä 7.-luokkalaisesta kirjoitti näistä kolmesta). Kuitenkaan kaikkien vastausten kohdalla ei ollut selvää, ovatko nämä asiat juuri niitä, jotka ongelmia aiheuttavat, vai ovatko ne enemmänkin seurausta muista ongelmista.

Tutkimusten mukaan tytöt haluavat välttyä konflikteilta ja korostavat riitojen johtuvan pikkuasioista (Aapola 1992a, 91–93) sekä pyrkivät selvittämään mahdolliset yhteenotot mahdollisimman usein ja nopeasti (Youniss & Smollar 1985 116–120; Griffiths 1996, 78–80). Nämä seikat tulivat myös tässä tutkimuksessa esiin, sillä 6.-luokkalaisista hieman alle kolmasosa kirjoitti, että riidat johtuvat pikkuasioista ja noin kaksi viidestä kirjoitti riitojen sopimisesta aina ja mahdollisimman nopeasti. Sen sijaan 7.-

luokkalaisista kukaan ei kirjoittanut, että riidat johtuvat pikkuasioista, ja heistä vain neljäsosa kirjoitti ongelmien sopimisesta. Näin ollen 6.-luokkalaisten tulokset mukailevat lähdekirjallisuutta, mutta 7.-luokkalaisten ongelmat vaikuttavat vakavammilta ja pysyvämmiltä kuin aiemmissä tutkimuksissa.

Pienten riitojen lisäksi tytöillä on myös vakavampia riitoja, sillä Näreén (1992, 27) mukaan tytöt saattavat käyttää ystäväryhmien sisälläkin epäsuoraa aggressiota, esimerkiksi hylätä ystävän ja alkaa toisen tytön ystäväksi. Tässä tutkimuksessa tämä korostui varsinkin 7.-luokkalaisilla. Kaikista vastaajista viisi kirjoitti, että tyttöjen välisissä ystävyysuhteissa usein syrjitään, mutta varsinkin 7.-luokkalaisilla syrjiminä meni pidemmälle, eli ystävä hylättiin kokonaan potkimalla hänet ulos porukasta (6.-luokkalaisista hieman yli viidesosa, 7.-luokkalaisista lähes kaksi viidestä). Ystävät olivat välillä siis jopa julmia toisiaan kohtaan. Tällaisen käytöksen yleisempi esiintyminen 7.-luokkalaisten vastauksissa saattaa johtua siitä, että heidän keskuudessaan kaveriporukat eivät olleet valmiita koko luokan ryhmiä, vaan eri porukat muodostuivat eri ominaisuuksien pohjalta. Tällöin ryhmien jäseniä varmasti jatkuvasti arvioidaan näiden ominaisuuksien perusteella, joten porukat saattavat olla alttiimpia muutoksille.

Koulusta toiseen siirtyminen aiheuttaa usein muutoksia ystävyysuhteissa (Ladd 2005, 179), ja kouluvaihdos onkin ratkaiseva vaihe ystävyysuhteiden kannalta (Griffiths 1996, 29). Tutkimistani 6.-luokkalaisista lähes yhdeksän kymmenestä kirjoitti odottavansa, että ystävyysuhteissa tapahtuu jonkinlaisia muutoksia yläkouluun siirryttäessä. Seitsemäsluokkalaisista puolestaan kaikki ilmaisivat jonkinlaisia muutoksia tapahtuneen siirtymävaiheessa. Tämän tutkimuksen tulokset noudattavat siis aiempia tutkimustuloksia.

Siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun useita oppilaita mietityttää ystävien menettäminen ja uusien ystävien saaminen (Pietarinen & Rantala 2002, 235). Pietarisen (1999) tutkimuksen mukaan 6.-luokkalaiset toivoivat pääsevänsä samalle luokalle parhaan kaverin kanssa ja saavansa uusia kavereita uudesta koulusta. Suurin osa 7.-luokkalaisista kertoi näiden odotusten toteutuneen ainakin osittain. (Pietarinen 1999, 119–121, 127–130.) Tässä tutkimuksessa samanlaista on se, että 6.-luokkalaisista noin

puolet odotti saavansa uusia ystäviä, ja 7.-luokkalaisista noin kaksi kolmasosaa kirjoitti näin tapahtuneen, eli uusien ystävien saaminen vastaa aiempien tutkimusten tuloksia.

Pelkojen ja ongelmien kohdalla puolestaan tutkimukseni tulokset eroavat jonkin verran Pietarisen (1999) tuloksista. Hänen tutkimuksessaan 6.-luokkalaisten pelot liittyivät eniten koulukiusaamiseen, sekä siihen, että vanhat kaverit siirtyvät eri luokille tai uusien kavereiden hankkiminen on vaikeaa (Pietarinen 1999, 151–153). Näistä asioista ainoastaan vanhojen kavereiden siirtyminen eri luokalle ilmeni tutkimuksessani. Hieman yli kaksi viidestä 6.-luokkalaisesta kirjoitti arvelevansa, että eri luokille meneminen muuttaa ystävyys-suhteita. Pelkoa koulukiusaamisesta tässä tutkimuksessa ei näy varmasti ainakaan siksi, että tutkimus keskittyy ainoastaan ystävyys-suhteen muutokseen, kun taas Pietarisen tutkimus käsittää kaikki erilaisiin sosiaalisiin suhteisiin liittyvät pelot ja ongelmat.

Noin puolet 6.-luokkalaisista ja noin kolmasosa 7.-luokkalaisista kirjoitti, että muutokset siirryttäessä alakoulusta yläkouluun eivät ehkä ole kovin suuria. Huomionarvoista kuitenkin on, että 6.-luokkalaiset kirjoittivat luonteeltaan hieman erilaisista muutoksista, kuin mitä 7.-luokkalaiset ilmaisivat tapahtuneen. Kuudesluokkalaisten kirjoituksissa oli 7.-luokkalaisten kertomia kokemuksia enemmän odotuksia negatiivisista muutoksista, kuten ystävien menettämisestä tai hylätyksi joutumisesta. Lisäksi 7.-luokkalaiset kertoivat 6.-luokkalaisten odotuksia enemmän positiivisista muutoksista, kuten uusien ystävien saamisesta ja ystävyys-suhteiden lähentymisestä. Tämä saattaa kertoa siitä, että 6.-luokkalaiset kuulevat etukäteen paljon yläkouluun siirtymisen mukanaan tuomista muutoksista. Näin suuret muutokset saattavat aiheuttaa jännitystä ja tätä kautta pelkoa negatiivisista muutoksista.

6.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet

Tutkimus antoi tietoa 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen ystävyys-suhteista, niiden merkityksestä ja ominaisuuksista, ongelmista sekä mahdollisista muutoksista siirryttäessä alakoulusta yläkouluun, joten tutkimustehtäviin saatiin monipuolisia vastauksia. Tutkimus ei tarjoa täydellistä kuvaa tyttöjen ystävyys-suhteista, mutta se antaa mahdollisia lähtökohtia tyttöjen ystävyys-suhteiden ja sitä kautta heidän

käytöksensä ymmärtämiseen. Koska tyttöjen ystävyysuhteet liittyvät kaikkeen heidän elämäänsä, voivat tutkimuksen tuloksia hyödyntää kaikki, jotka ovat tekemisissä tämän ikäisten tyttöjen kanssa – tytöt itse, vanhemmat, opettajat sekä muut heidän kanssaan työskentelevät. Monipuolinen yleiskuva tyttöjen ystävyysuhteista sekä tulosten runsaus ovatkin tutkimuksen vahvuuksia. Laajaa kuvausta tyttöjen ystävyysuhteista ei suomalaisessa tutkimuksessa ole viimeisen kahden vuosikymmenen aikana tehty, joten tällainen selvitys oli tarpeellinen.

Vaikka monipuolinen yleiskuva onkin tutkimuksen vahvuus, tuo se samalla esiin myös tutkimuksen heikkoudet. Koska tutkimus pyrki esittelemään tyttöjen ystävyyttä niin monelta eri kannalta, ei sen avulla voinut saada perinpohjaista näkemystä mistään tutkimuskysymyksestä. Aineistoa kahdella eri tutkimuslomakkeella tuli paljon, mutta tämä johti myös siihen, että kaikki tytöt olivat kirjoittaneet keskenään hyvin erilaisista asioista. Näin ollen vastaajien vertaaminen toisiinsa oli vaikeaa. Tulosten analysointi olisikin ollut helpompi suorittaa pelkkien avointen kysymysten vastausten perusteella. Jälkikäteen ajateltuna myös aiheen tarkempi rajaaminen, esimerkiksi pelkkien ystävyysuhteiden ongelmien käsitteleminen, olisi voinut tuottaa syvällisemmän näkemyksen. Nämä molemmat rajaukset olisivat kuitenkin karsineet aineiston monipuolisuutta oleellisesti.

Myös lomakkeisiin, joilla tutkimusaineisto kerättiin, olisi jälkikäteen ajateltuna voinut tehdä muutamia täsmennyksiä. Lomakkeiden ohjeistus oli tarkoituksella laadittu siten, että se antoi mahdollisuuden kirjoittaa niin omista ystävyysuhteista kuin tyttöjen ystävyysuhteista yleisemminkin, jotta kaikki pystyisivät vastaamaan jotakin, vaikka eivät osaisi tai haluaisi analysoida omia ystävyysuhteitaan. Ohjeistaminen omista ystävyysuhteista kertomiseen olisi kuitenkin voinut tuottaa syvällisempää aineistoa. Nyt jotkut saattoivat kertoa vain käsityksiään toisten ystävyysuhteista, mikä ei todennäköisesti anna niin luotettavaa tietoa kuin omista ystävyysuhteista kertominen. Lisäksi kysyttäessä ystävyysuhteen ongelmista monet kertoivat, että riidat aiheuttavat ongelmia, vaikka tarkoituksena oli saada selville, mikä juuri näitä riitoja aiheuttaa. Tämän kysymyksen muotoilussa olisi siis ehkä pitänyt paremmin ottaa huomioon vastaajien ikä, ja kysyä ongelmista konkreettisemmin.

6.3 Tulosten merkitys ja soveltaminen opettajan työssä

Tämän tutkimuksen tuloksia voivat siis hyödyntää monet eri tahot. Itse uskon hyötöneeni tutkimuksesta ja sen tuloksista tulevaisuuden opettajantyötäni ajatellen, sillä sain sen avulla uusia valmiuksia paremmin tarkkailla ja ymmärtää tyttöoppilaideni ystävyys-suhteita, jotka ovat todella keskeisessä roolissa heidän elämässään. Tämä voi auttaa lisäämään opettajalle tärkeää oppilaantuntemusta. Myös muut opettajana työskentelevät saattavat hyötyä tämän tutkimuksen tuloksista, sillä niiden avulla saattaa selventyä, mihin tyttöjen ystävyys-suhteissa kannattaa jatkossa kiinnittää huomiota, jotta heidän elämänsä avautuu ymmärrettävämmäksi. Uskon, että tyttöjen ystävyys-suhteiden monet ulottuvuudet saattavat esimerkiksi miesopettajille olla melko vieras maailma, joten tutkimukseni tulokset saattaisivat lisätä heidän tietämystään ja ymmärrystään.

Jos opettajien ymmärrys ja toiminta jollain tavalla tämän tutkimuksen perusteella muuttuu, voi tutkimuksen vaikutus olla myös yhteiskunnallista opettajan työnkuvan takia. Tutkimustuloksissa on viitteitä esimerkiksi siitä, että alakoulusta yläkouluun siirtyminen on jonkinlainen muutosvaihe tyttöjen ystävyys-suhteissa, joten esimerkiksi koulu voisi tukea oppilaitaan sosiaalisten suhteiden muutosten aiheuttamissa tilanteissa paremmin. Tutkimustulosten perusteella vaikuttaisi myös siltä, että ystävyys-suhteet ovat tämän ikäisille erittäin tärkeitä, mutta alttiita monille ongelmille. Opettajat voisivat esimerkiksi siis pyrkiä opettamaan parempia valmiuksia tällaisten ristiriitatilanteiden kestämiseen, ehkäisemiseen ja ratkaisemiseen. Näin tämän tutkimuksen avulla voitaisiin tukea tämän ikäisiä tyttöjä monin tavoin.

6.4 Jatkotutkimusmahdollisuuksia

Koska tutkimus tarjoaa näkökulmia tyttöjen ystävyys-suhteisiin monelta eri kannalta, se voisi toimia pohjana useille erilaisille jatkotutkimuksille. Esimerkiksi tyttöjen ystävyys-suhteiden ongelmia voisi jatkossa käsitellä paljon syvällisemmin ja laajemmin kuin tämän tutkimuksen puitteissa oli mahdollista. Niiden syitä ja seurauksia voisi selvittää esimerkiksi yksilö- tai ryhmähaastatteluiden avulla. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde olisi ystävyys-suhteiden muuttuminen alakoulusta yläkouluun

siirryttäessä, sillä tätä ei ole omana aiheenaan juurikaan tutkittu. Tämä siirtymävaihe on kuitenkin niin keskeinen nuorten elämässä, että ystävyys-suhteista sen aikana olisi mielestäni hyvä tietää lisää. Tulevan luokanopettajan näkökulmasta mielenkiintoista olisi myös selvittää, miten tutkimieni tyttöjen opettajien käsitykset tyttöjen ystävyys-suhteista eroavat tyttöjen omista käsityksistä, ja miten he kokevat tyttöjen ystävyys-suhteiden näkyvän ja vaikuttavan koulussa.

LÄHTEET

- Aapola, S. 1992a. Helsinkiläistyttöjen ystävyyssuhteet. Ihanteina itsenäisyys, läheisyys ja monipuolisuus. Teoksessa S. Näre & J. Lähteenmaa (toim.) *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 83–102.
- Aapola, S. 1992b. Ystävyyden keinulauta. Helsinkiläistyttöjen ystävyyskulttuurista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvojulkaisuja. Sarja D: Naistutkimusraportteja 2/1991.
- Aarnos, E. 2010. Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 172–188.
- Aken, M. A. G. van, Coleman, J. C. & Cotterell, J. C. 1994. Issues concerning social support in childhood and adolescence. Teoksessa F. Nestmann & K. Hurrelmann (toim.) *Social networks and social support in childhood and adolescence*. Berlin: Walter de Gruyter, 429–441.
- Alasuutari, P. 1999. *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Allan, G. A. 1979. *A sociology of friendship and kinship*. London: Allen & Unwin.
- Allan, G. 1989. *Friendship: developing a sociological perspective*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Antonucci, T. C. & Akiyama, H. 1994. Convoys of attachment and social relations in children, adolescents, and adults. Teoksessa F. Nestmann & K. Hurrelmann (toim.) *Social networks and social support in childhood and adolescence*. Berlin: Walter de Gruyter, 37–52.
- Blieszner, R. & Adams, R. G. 1992. *Adult friendship*. Newbury Park, CA: Sage.

- Bryant, B. K. How does social support function in childhood? Teoksessa F. Nestmann & K. Hurrelmann (toim.) Social networks and social support in childhood and adolescence. Berlin: Walter de Gruyter, 23–35.
- Bukowski, W. M., Newcomb, A. F. & Hartup W. W. 1996. Friendship and its significance in childhood and adolescence: introduction and comment. Teoksessa W. M. Bukowski, A. F. Newcomb & W. W. Hartup (toim.) The company they keep: friendship in childhood and adolescence. Cambridge: Cambridge University Press, 1–15.
- Cauce, A. M., Mason, C., Gonzales, N., Hiraga, Y. & Liu, G. 1994. Social support during adolescence: methodological and theoretical considerations. Teoksessa F. Nestmann & K. Hurrelmann (toim.) Social networks and social support in childhood and adolescence. Berlin: Walter de Gruyter, 89–108.
- CIMO. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO:n Suuntana Britannia – internetsivut. Viitattu 9.12.2010.
http://www.maatiето.net/britannia/opiskelemaan/britannian_koulutusjarjestelma/peruskoulutus
- Cohen, S. & Syme S. L. 1985. Issues in the study and application of social support. Teoksessa S. Cohen & S. L. Syme (toim.) Social support and health. Orlando, Florida: Academic Press, 3–22.
- Coleman, J. C. 2011. The nature of adolescence. New York, NY: Routledge.
- Collins, W. A. & Laursen, B. 2000. Adolescent relationships: the art of fugue. Teoksessa C. Hendrick & S. S. Hendrick (toim.) Close relationships. A sourcebook. Thousand Oaks, California: Sage, 58–69.
- Cotterell, J. 2007. Social networks in youth and adolescence. Hove, East Sussex: Routledge.

- Cunningham, M. R. & Barbee, A. P. 2000. Social support. Teoksessa C. Hendrick & S. Hendrick (toim.) Close relationships. A sourcebook. Thousand Oaks, California: Sage, 272–285.
- Dainton, M., Zelle, E. & Langan, E. 2003. Maintaining friendship throughout the lifespan. Teoksessa D. J. Canary & M. Dainton (toim.) Maintaining relationships through communication: relational, contextual and cultural variations. Mahwah, N.J: Lawrence Erlbaum Associates, 79–102.
- Duck, S. 1991. Friends, for life: the psychology of personal relationships. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Erwin, P. 1993. Friendship and peer relations in children. Chichester: Wiley.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Giordano, P. C. 2003. Relationships in adolescence. Annual review of sociology 29, 257–281. Viitattu 15.2.2011.
<http://web.ebscohost.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?hid=113&sid=f8b1f932-ac61-4cdc-9d1d-135a2ddd08ec%40sessionmgr114&vid=4>
- Griffiths, V. 1996. Adolescent girls and their friends. Aldershot: Avebury.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- House, J. S. & Kahn, R. L. 1985. Measures and concepts of social support. Teoksessa S. Cohen & S. L. Syme (toim.) Social support and health. Orlando, Florida: Academic Press, 83–107.
- Huntley, J. & Owens, L. 2006. “I know they are manipulating me...” Unmasking indirect aggression in an adolescent girls’ friendship group: a case study. International education journal 7(4), 514–523. Viitattu 25.3.2011.
<http://www.eric.ed.gov/PDFS/EJ854307.pdf>

- Johnson, B. & Christensen, L. 2008. Educational research. Quantitative, qualitative, and mixed approaches. Thousand Oaks, California: Sage.
- Kosunen, E. 2004. Seksuaalikäyttäytymisen muutokset. Teoksessa E. Kosunen & M. Ritamo (toim.) Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen. Raportteja 282. Helsinki: Stakes, 46-60.
- Ladd, G. W. 2005. Children's peer relations and social competence: a century of progress. New Haven: Yale University Press.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Otava.
- Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–45.
- Liinamo, A. 2005. Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta. Arviointia terveyden edistämisen viitekehyksestä. Jyväskylän yliopisto. Studies in sport, physical education and health 106.
- Mason, J. 2002. Qualitative researching. London: SAGE Publications.
- Morgan, D. 2009. Acquaintances: the space between intimates and strangers. Maidenhead : Open University Press, McGraw-Hill..
- Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo; Helsinki: WSOY.
- Näre, S. 1992. Liisa Älä! Älä! –maassa. Tyttöjen autonomian säätely. Teoksessa S. Näre & J. Lähteenmaa (toim.) Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 25–36.

- Oakley, A. 1997. Foreword. Teoksessa V. Hey. The company she keeps: an ethnography of girls' friendships. Buckingham: Open Univeresity Press, vii–ix.
- Oliver, P. 2010. Understanding the research process. Thousand Oaks, California: Sage.
- Pietarinen, J. 1999. Peruskoulun yläasteelle siirtyminen ja siellä opiskelu oppilaiden kokemana. Joensuun yliopisto. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 50.
- Pietarinen, J. 2002. Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen & J. Pietarinen (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 58–69.
- Pietarinen, J. & Rantala, S. 2002. Koulu sosiaalisena ympäristönä yläasteelle siirtymisen vaiheessa: näkökulma sosiaaliseen kehitykseen. Teoksessa M.-L. Julkunen (toim.) Opetus, oppiminen, vuorovaikutus. Helsinki; Porvoo: WSOY, 227–243.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa: vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Uhlendorff, H. 2000. Parents' and children's friendship networks. Journal of family issues 21:2, 191–204. Viitattu 4.11.2010.
<http://jfi.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/content/21/2/191.full.pdf>
- Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 103–127.
- Välimaa, R. 2000. Nuorten koettu terveys kyselyaineistojen ja ryhmähaastattelujen valossa. Jyväskylän yliopisto. Studies in sport, physical education and health 68.

- Youniss, J. 1994. Children's friendship and peer culture: implications for theories of networks and support. Teoksessa F. Nestmann & K. Hurrelmann (toim.) Social networks and social support in childhood and adolescence. Berlin: Walter de Gruyter, 75-88.
- Youniss, J & Smollar, J. 1985. Adolescent relations with mothers, fathers and friends. Chicago: The University of Chicago Press.
- Zook, J. M. & Repinski, D. J. 2002. Grade and gender differences in adolescents' friendship selection criteria. Jäljennös dokumentista, julkaistu tapahtumassa Biennial meeting of the society for research on adolescence. New Orleans, LA. Viitattu 6.4.2012.
<http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED467561.pdf>

LIITE 2. Avoimet kysymykset

Vastaa seuraaviin **TYTTÖJEN YSTÄVYYSSUHTEITA** koskeviin kysymyksiin.

1. Mikä merkitys ystävillä on sinulle?

---

2. Miten pidät yllä ystävyssuhteitasi?

---

3. Mitkä asiat aiheuttavat ongelmia ystävyssuhteissa?

---

4. Arveletko ystävyssuhteittesi muuttuvan, kun siirryt 7.-luokalle? Miten? TAI

4. Ovatko ystävyssuhteesi muuttuneet, kun siirryit 7.-luokalle? Miten?

LIITE 3. Lupalomake vanhemmille

Osallistumispyyntö tutkimukseen

Hyvät vanhemmat,

Olen luokanopettajaopiskelija Jyväskylän yliopistosta, ja teen pro gradu-tutkielmaani aiheesta tyttöjen ystävyys. Tarkoitukseni on selvittää, millaisia tyttöjen ystävyysuhteet ovat 6.- ja 7.-luokkalaisten tyttöjen mielestä.

Kerään tutkimukseen aineistoa lapsenne koululla. Tutkimuksessa tyttöjen tulisi kirjoittaa aiheesta lyhyt kirjoitelma, sekä vastata muutamaa lisäkysymykseen. Tutkimus toteutetaan koululla yhden (terveystiedon) oppitunnin aikana.

Kaikkia tutkimuksessa saatuja tietoja käsitelen ehdottoman luottamuksellisesti ja anonymisti, eli oppilaiden nimet tai koulu eivät tule esiin tutkimuksessa. Aineiston saaminen on ensiarvoisen tärkeää tutkimukseni onnistumisen kannalta, joten toivon, että Teidänkin lapsenne voisi osallistua tutkimukseeni.

Ystävällisin terveisin,
Elviira Holkko

Lisätietoja:
Elviira Holkko
elviira.holkko@jyu.fi
050-3459877

Ohjaaja:
Kaili Kepler-Uotinen
kaili.kepler-uotinen@edu.jyu.fi

.....

Oppilas _____

saa ( ) / ei saa ( ) osallistua yllä kuvailtuun tutkimukseen.

Huoltajan allekirjoitus

_____

Palautus luokanopettajalle/ terveystiedon opettajalle viimeistään _____